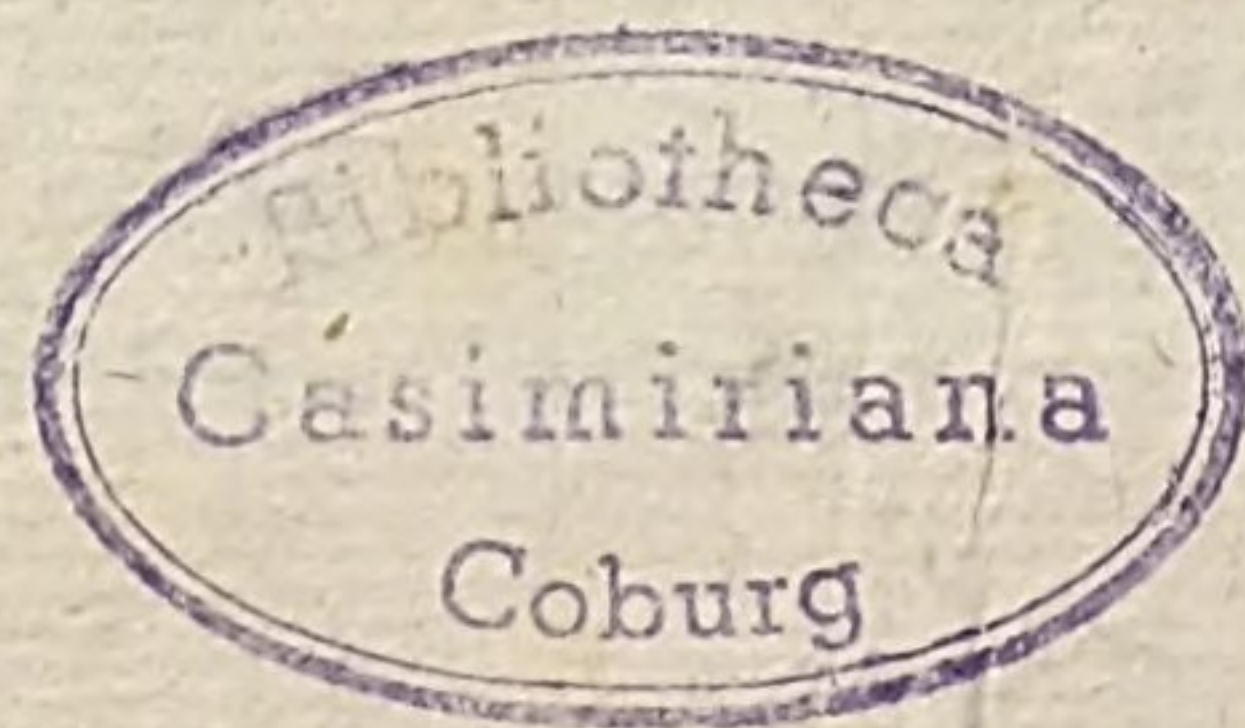

Cas.

A

2190

1913
XIV, 45

2191

24, VII

O R A T I O

D E

S O C R A T E C I V E.

SOCIÉTÉ CIVILE
DE
ORATOIRES

IOANNIS LUZAC
ORATIO
DE
SOCRATE CIVE,

publice habita,

Die 21. Februarii MDCCXCV.

quum Magistratu Academico abiret.

PROBATIONES & ADNOTATIONES DE SOCRATE
ac DE REPUBLICA ATTICA,

praesertim DISQUISITIO DE EPISTATIS ac PROEDRIS
ATHENIENSIIUM, ET DE SOCRATE EPISTATE,

ad calcem adjectae reperiuntur.

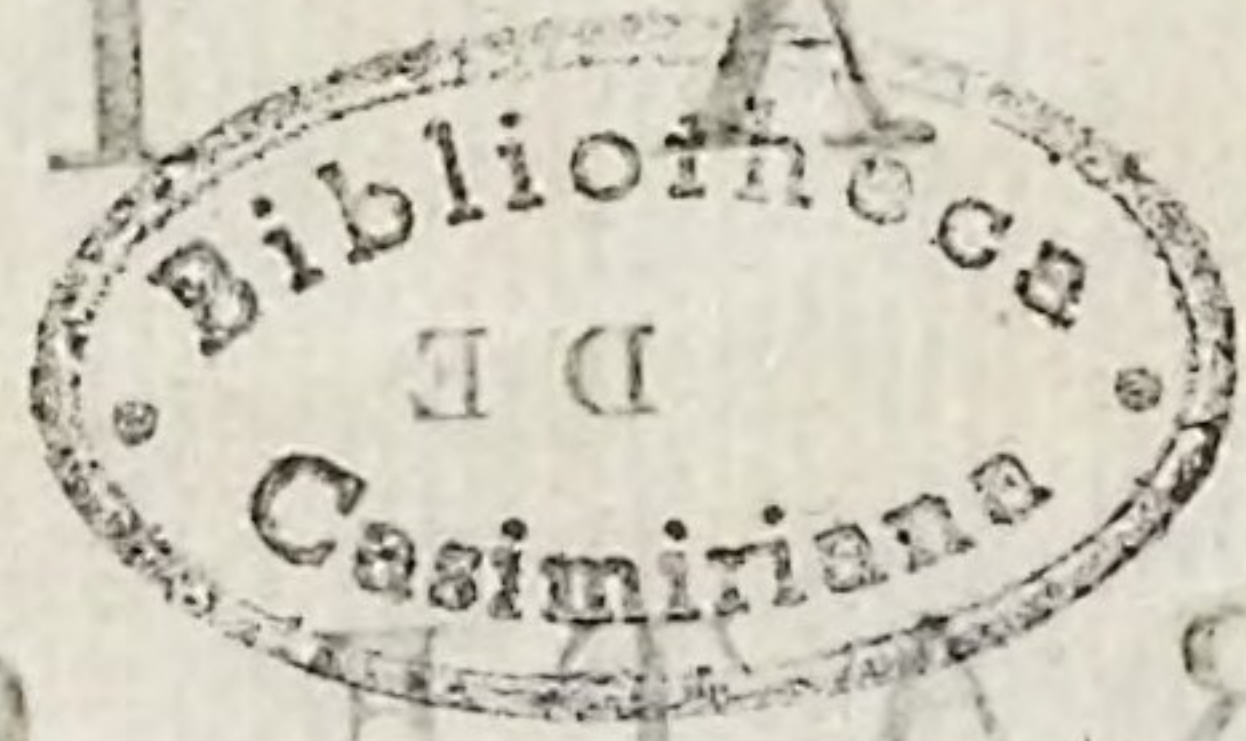
*Quod quidem Socrates quia facere tentavit, in carcerem coniectus
est, ut jam tunc adpareret, quid esset futurum iis hominibus,
qui iustitiam veram defendere coepissent.*

LACTANT. Div. Inst. Lib. V. Cap. 19.

LUGDUNI BATAVORUM,
APUD A. ET J. HONKOOP,
MDCCXCVI.

les A 2190

JOANNIS LUNAC
O R T I O
S O C R A T E C I V E

publice habitus

Die 21. Februarii MDCCXCV.

quum Magistrum Academicum obiret.

PROBATIONES & ADNOTATIONES DE SOCRATE
AC DE REPUBLICA ATTICA,
praefatum DISQUISITIO DE EPISTATIS AC PROEDRIS
ATHENIENSIS, ET DE SOCRATE EPISTATE.

ad calcem adjectae reperitur.

Quod quidem Socrates quia facere tentavit, in corpore confectus
est, ut jam tunc appareret, quid esset futurum his hominibus,
qui iustitiam veram defendere cogerent.
LACRANT, Dir. Inf. Lib. V. Cap. 19.

LUGDUNI BATAVORUM,
ABUD A. ET J. HONKOP,
MDCCXCV.

V I R O I L L U S T R I,

I O A N N I A D A M S,

FOEDERATAE, QUAE IN AMERICA EST AD
SEPTENTRIONEM, REIPUBLICAE

PRAESIDIS VICES GERENTI

ET UNIVERSI SENATUS EPISTATAE,

AMICO INTEGERRIMO,

S. P.

I O A N N E S L U Z A C.

*Quoties ego, ADAMI, Vir & ingenio & muneribus
clarissime, in memoriam actae mihi vitae redeo, & re-
cordatione fruor amicitiae, qua sive voluntatem meam
erga omnes bonos, sive studium in Patriam veramque
Libertatem, Legibus fundatam, digna censebant Viri
& in nostrâ Republicâ & in aliis quoque regionibus pri-
marii; toties (fatebor enim) nec vixisse poenitet, neque
in ea tandem delapsum tempora, quibus a coetu & fre-*
quen-

*quentiâ hominum in solitudinem, tanquam in portum,
 me recipere voluptas est. Inter illos autem Viros nemo
 facile est, cujus & saepius & jucundius in mentem re-
 currat imago quam illius, cui fortunata Americanorum
 Respublica & primordia defensae ac stabilitae Libertatis,
 & praesentem rerum suarum felicitatem, inter paucos de-
 bet. Quin &, si aliquid nonnunquam superbiae, imbe-
 cillitate naturae, animum subeat, illud est, me & tibi
 familiarem fuisse, & principibus in AMERICA vestra
 Viris non incognitum, qui, ut publico documento id testa-
 rentur, Te potissimum auctore & suafore, me illi ad-
 scripserunt BOSTONIANAE Societati, cujus Solales
 sunt & Consortes quicunque, tum apud vos, tum in
 nonnullis quoque Europae partibus, aut doctrinâ insi-
 gnes sunt, aut meritis in constituendam vestram Civita-
 tem nobiles. Igitur, quando, quo ego id vestrum bene-
 ficium animo acceperim, testari neglexerim nimis diu,
 praesentem mihi arripiendam occasionem putavi, ut gra-
 tissimum me vobis publice ostenderem. Certe, si qui So-
 lonis fuisset familiaris aut Zaleuci, a nobis, quotquot
 Libertatem amamus cum virtute & sapientiâ conjunctam,*

vir

vir probus fuisse, & in universum genus humanum bene-
 volus, haberetur; tam mihi non est superstitiosa Anti-
 quitatis veneratio, ut me Tibi arctissimo sinceræ amicitiae
 vinculo conjunctum gloriari non ausim; Tibi, quem
 MASSACHUSETORUM Civitas Legibus suis scribendis
 adhibuit Nomothetarum praecipuum; Tibi, haud infimo
 sapientissimorum illius Foederis inter Socias Civitates
 auctorum, cujus Foederis uberrimos laetissimosque fru-
 ctus, ab eo inde tempore, percipiunt Cives: Tale quippe
 hoc Foedus est, quo omnia, quae ad conservandas, fir-
 mandas, augendas vires communes faciant, ulloque modo
 facere possint, conferre tenentur Socii; quo, si qui officiis
 ad salutem universorum necessariis fungi detrectent diffe-
 rantque, remedia praescripta sunt & parata, ut ad prae-
 standam fidem, invitati etiam, revocentur; quo neque
 omnibus Sociis, seu regionum magnitudine, aut divitiis
 ac numero Civium praevaleant, seu tractu, opibus, &
 incolis sint caeteris minores, idem jus est, eadem facul-
 tas, eadem vis suffragii, neque tamen una alterave Ci-
 vitas praepotentior in sorores immodice dominari queat;
 secundum quam denique Pacti legem unus est supremus

Foederatorum Senatus, una Delegatorum Concio, unum AErarium, una erga exterarum Nationes potentia & voluntas: Et singulis tamen Sociis salva in rebus suae Civitatis manet summa auctoritas, salva Jura & Tribunalia, salva Legum ferendarum potestas, salva Tributa & Vectigalia, salva (uno verbo) omnia, quae ad robur, ad firmitatem, ad externum etiam decus Societae Reipublicae, necessario non erant abdicanda. — Sic vos, sic WASHINGTONUS vester, quem Virum ego Leonidis, Epaminondis, Timoleontibus, Fabiis, Scipionibus, Marcellis, non aequiparare, sed longe me praeferre palam profiteor, quippe in quo Viro & Themistoclis illa virtus militaris, & Aristidis justitia, & Curii moderatio, & Catonis constantia, & Solonis, in componendis Civium discordiis tractandisque animis, dexteritas, & mitis sapientia Laeli conjuncta reperiantur; — sic vos, sic Tu imprimis, prudentissime ADAMI, illa refugistis & feliciter evitastis Foederatae Civitatis vitia, quibus Patria nostra per ducentos annos misere huc & illuc jactata, quassata, tandemque in ultimam perniciem acta est; simulque cavistis, ne immoderata & nimis

mia unius Reip. moles (quod serius ocys fieri, per rerum naturam, necesse est) in varias ac discordes dilabatur Factionum partes, aut in unius, nullis limitibus circumscriptam, deveniat potestatem.

Quod si tum universam vestram AMERICAM, tum singulas ejus partes spectemus, illas reperiemus, ubi saluberrimo temperamento Libertatem Populi Leges tuentur, sed & eadem moderantur; ubi Civium ad Comitia Delegatorum voluntas cum auctoritate Praesidis ac Senatûs placide conspirat, neque uni sine alterâ quidquam juris est aut potestatis; illas denique, in quibus, quando, si lubido dominatur, innocentiae leve praesidium est, atque, ubi justitia non est, nec jus potest esse, — jura (ut CICERONIS utar verbis) non dicuntur neque putantur iniqua hominum constituta, falsumque habetur, quod a quibusdam non recte sentientibus dici solet, id jus esse, quod ei, qui plus potest, utile est.

Et quibus iterum tam singularem fortunam vestri Cives debent? Tibi, ADAMI, & BOWDOINO, & JEFFERSONO, & aliis Tui similibus, quorum dum nomina saepius memoriâ recolo, gratus memini, a talibus me

tantisque Viris, dum ad me inviserent, fuisse invita-
tum, & tantum non adductum, qui liberae vestrae Reip.
Civis adscriberer, vestrâ omnium intimâ admissione usu-
rus; quod si ante hoc octennium fecissem Sed
quid ego Tecum de nostris Batavorum, per sedecim ad-
modum annos, temporibus atque fatis? Isti quidem in
malos & improbos Cives indignationi, istis expostulatio-
nibus (quae futuri forte temporis aliquando erunt cu-
rae) hic non est locus: Tuus in me narrandus est ani-
mus, tua de me expectatio, qui, cum summum in me
videres justae ac moderatae Libertatis amorem, cense-
resque excitari illum atque ali tum studio Legum Natu-
ralium atque Civilium, tum assiduâ Graecorum Lati-
norumque Historicorum, Oratorum, Philosophorum le-
ctione, Filium tuum natu maximum fidei meae ac disci-
plinae, in Europâ relictum, cupiebas committere, dum
Tu, post obitas summâ cum gloriâ optimoque eventu Lega-
tiones, redires in Patriam. Et quem juvenem? non
puerum aliquem indocilem atque ignavum, sed eum,
qui, dum vestro cum DANÂ, Viro optimo, videndorum
populorum atque urbium causâ, ad Russos abiisset, me-
diâ

diâ hyeme per Finlandiam atque ultimum Septentrionem, Suedos, Danosque, & Germaniam, sedecim annos natus, solus, ut ad nos redux veniret, iter perfecit, cuius incommoda ac pericula vir etiam constans & gravis reformidasset; eum, inquam, juvenem, qui, ad excellentissimi Patris exemplar totum se componens, vernos vixdum juventutis annos ingressus, Foederatae Americae commoda, ut potuisset vir in negotiis gerundis expertissimus, in primariis Aulis, in nostrâ quoque Patriâ, procuravit.

Igitur, cum Tu talis erga me fueris sisque etiamnum, ego vero Tibi talis sim visus, personâ tuâ nihil indignum me facere existimavi, si Tibi publice offerrem imaginem Viri, quem Tu ipse (quantum in dispari statione id fieri queat) imitando exprimis; tum etiam Animadversiones, quas ad cognoscenda Reip. Atticae bona malaque aliquid facere judicabis, quasque tanto majori cum voluptate leges, quanto magis illius etiam, ut omnium liberarum Civitatum, fortunam, virtutes, vitia perspecta Tibi esse, & ad prudentissimum simul ac doctissimum examen revocata, praeclaro Opere de temperandis Rerum-publicarum formis, ostendisti. Tandemque Disquisitionem,

nem, de Praesidibus ac Moderatoribus Reip. & Senatûs Atheniensium, cui inscriberem potiori jure quam Tibi, qui, ab ipsis novi Foederis vestri auspiciis, illum ipsum, sub WASHINGTONO, Praesidis locum tenes, & sapientissimum Sociorum Senatum, jam octo abhinc annos, moderaris? Accipe ergo hosce, quam leves & facile perituros, studiorum meorum fructus illo animo, quem Tibi expertus novi; & me, quod facis, ama.

Dabam in Suburbano ad LEIDAM ipsis

Kalendis Junis anni a nato

Christo MDCCXCVI.

AUDI-

AUDITORES OMNIS LOCI, ORDINIS, AETATIS, HUMANISSIMI.

Quemadmodum constans universae Naturae lex est, ut in eodem genere maximae sint singularum rerum corporumque dissimilitudines, neque ejusdem arboris unus ramus alteri, ne folium quidem folio simile reperiatur, ita in animis existere majores etiam varietates, jam a Veteribus observatum est: Atque ut, non fine sapientissimo consilio, in immensa hominum multitudine suus cuique vultus certis notis, tanquam imago animi, discernitur, sic & ingeniorum, quamvis eadem studia frequentium, tam diversa est facies, ut vere dictum sit:

Sua cuique quod sit animi cogitatio,

Colorque proprius.

A

Id,

Id, cum de omnibus verum sit, tum maxime de iis, qui elegantiores literas & antiquarum rerum colunt memoriam, adfirmari potest. Fingite vobis aliquem, qui a primâ juventute hac disciplinâ delectatus sit, ita tamen delectatus, ut veteris aevi exempla non conquireret inaniter curiosus, onerandaeque magis quam ornandae memoriae cupidus, sed ut inde sibi colligeret praecepta ad vitae communis usum, & omnia societatis civilis officia plenius rectiusque praestanda: Fingite hunc hominem in ea incidere tempora, quando, diffociatis civium animis, alii aliis favent partibus; &, gliscente in dies magis magisque discordiâ, difficillimum tandem fit inter tot ac tanta odia tutum simul esse & propositi perpetuo tenacem: Fingite vobis, inquam, talem hominem: Necessesse omnino est, ut ingenita illi cupido se efferat res praesentes comparandi cum antiquis, eamque divinationem adhibendi, quae sola vera est & nunquam fallit, ipsam nimirum prudentiam de futuris ex praeteritis judicantem. *Naturae paremus omnes;* & fieri non potest, quin animus, sic a teneris factus & institutus, in eandem continuo, invitus licet & propemodum reluctans, deferatur tamen cogitandi viam, inter calamitates Patriae,

triae, inter sui etiam ipsius aliquando miseras, hac se solatus recordatione, nihil jam evenire quod non olim eveniret. Fingite porro hunc eundem hominem salutis publicae studiosissimum, sed ea indole natum, ut humanitatem caeteris dotibus praeferat, neminem lubens offendat, omnia officia praestanda esse sine factione existimet; &, quamvis malos cives odisse didicerit, nunquam tamen recedendum putet a perpetuâ illâ naturali bonitate, quae nullis casibus neque flectitur, neque minuitur: Necessè iterum erit, ut in illa intueatur exempla vetera, quae ipsum, perturbatâ civitate, incertum regant, haerentem expediant, pene desperantem recreent & confirment. Quaeret assidue non Theramenem aliquem, qui, nunc potentium fautor & affecla, nunc multitudini jucundus interque homines populares praecipuus, Tyrannidis modo socius est, modo Tyrannorum adversarius & hostis, quique per totam vitam aptus utrique pedi cothurnus dubiam virtutis an pravitatis famam Posteritati propagavit: At talem perquiret ex Antiquitate virum, qui, neque temporarius, neque fortunae amicus, sed sui semper iudicii, rectum secundumque, quantum fieri possit, furentibus civilibus procellis, in mari scopuloso cur-

sum constanter tenuerit, atque ita se gesserit, ut rigidus verae sapientiae satelles optimas partes nunquam defuisse, neque tamen ullis unquam civium studiis totum sese addixisse & velut mancipio tradidisse videatur.

Ego vero, AUDITORES O. O. HUMANISSIMI, — (quid enim diffitear, perturbatissimâ hac, qua vivimus, Patriae conditione, me consolationis indigentem in hisce cogitationibus frequenter esse defixum) — ego vero, dum Antiquitatis memoriam recolo, duos potissimum invenio viros, dispari conditione ac fortunâ, sed illâ sapientiâ pares, ut, corruptis civium moribus, perditâ Republicâ, adflictâ per paucorum dominandi libidinem & univerforum amentiam libertate, sese quidem ab omni ambitione discordiarumque motibus removerent quam longissime, neque tamen quidquam temporis causâ facerent; sed humana cuncta placide ac moderate ferentes, & sibi in vitâ nihil praestandum praeter culpam putantes, bonorum & excellentium virorum, quasunque in civitate partes sequerentur, usum benivolentiamque retinerent. Vere enim arbitrabatur horum alter, Titus Pomponius Atticus, fluctus civiles non magis in illorum esse potestate, qui se iis credidissent, quam

quam qui maritimis jactarentur. Vixit igitur sibi, studiis suis atque amicis, quiete, pure, suaviter: Multos beneficiis adfecit; multos re, ope, consilio juvit; neque inutile terrae pondus exstitit, cujus vita ac mores tam diu laudabuntur, quam florebit non intermori- tura Hortensii, Tullii, Caesaris, quibuscum conjunctissime vixit, fama.

Si tamen boni Civis officio melius pleniusque is functus esse censeatur, qui, cum perturbatam videt civitatem, sese tumultui non subtrahit, ac procul a miserâ Patriâ in longinquas secedit terras, ut tranquillitatem dignitatemque suam facilius tueatur, sed contra, forti ac constanti animo, id unum agit, ut exulantem e natali solo concordiam monitis, praeceptis, & exemplo revocet, Virtutemque Civilem cum ipso vitae periculo, medios inter populi furores, luculenter demonstret; — si denique aetas in publicum commodum transacta praestat otio eleganti inter domesticos parietes; — tum certe Tito Pomponio Attico hac etiam in parte longe anteponeendus est alter, quem Virtutis quidem comes invidia calumniis tandem oppressit, sed qui, dum meritorum in Cives atque Patriam praemium tulit cicutam, a

nobis, quotquot veritatis amantes vivimus, omnibus, post bis millenos annos, haud secus quam ab Oraculo Delphico, mortalium non tantum sapientissimus, sed omni memoriâ longe optimus, celebratur.

Sinite ergo, AUDITORES, me, qui ante hos decem ferme annos ex hoc ipso loco probare conatus sum, *Eruditionem verae Virtutis Civilis esse altricem*, exemplo jam ostendere, quomodo illa Eruditio adhibenda sit, ut ex Antiquitate exemplaria petamus ad imitationem perfectissima: Sinite me pauca dicere DE SOCRATE CIVE.

De *Socrate* autem *Cive* dicturum, facile intelligitis me neque prorsus excludere illa officia, quae ad arctiorem pertinent colligationem cum uxore, liberis, propinquis, amicis, neque tamen ea aliter spectare, quam quatenus nemo bonus Civis dicendus est, qui paterfamilias sit rerum suarum negligens, in conjugem durus, erga liberos inmitis, adversus omnes vel morosus, vel commodum suum respiciens unice. Existimabat Socrates, primam & praecipuam societatem esse in conjugio & liberis, eumque qui vitam socialem in istâ conjunctione contemnat, ad humanitatem non esse natum.

Lon-

Longe idcirco aberat ab illorum ratione, qui, Thaletis instar, dum sapientiam adfectarent, id quod sapientis est negligerent, generi humano inservire. Duas uxores domum duxit, priorem Myrtonem, Aristidis Justi sanguine progeneratam; eaque, ut mihi videtur, sine liberis defuncta, alteram Xanthippen, quae tres illi filios peperit, patri superstites: Nam, quae de Socrate, geminam eodem tempore uxorem domi habente, scripta reperiuntur, calumnia est in virum continentissimum potius quam fabula, quandoquidem, quae tanquam fundus illius *δυναμίας* in medium adfertur, Lex Attica, Periclis aetate lata, ejusmodi est, ut qui eam hanc in rem memorarunt Peripatetici, Satyrus, Hieronymus Rhodius, alii, ignorare non potuerint, ipsa haec, quae referebant, Legis verba in diversum prorsus sensum esse interpretanda, Legisque rationem, ex Historia Attica illius temporis facile repetendam, aliam omnino fuisse, quam ut (res inter Graecos inaudita!) licitum Athenis unquam fuerit, duplex matrimonium, quod legitimum esset, eodem tempore contrahere. — Sed ista, quae aliena sunt ab hoc loco, agemus alias: Nunc illud animadvertisse sufficiat, Socratem, cui difficillima uxoris indoles instar equi

equi erat ferocitate exultantis, ut in illâ quotidiano usu disceret, homines effraenatos in gyrum rationis ducere, — Socratem, inquam, cum uxore rixarum amante sic vixisse, ut ipsa testata sit, maritum, infinitas inter Reip. mutationes, irasque etiam domesticas, placido vultu semper domo exiisse, placidâ & ferenâ fronte fuisse reversum. Quin &, si in conciliandis sibi hisce nuptiis fortunam minus fautricem habuit vir optimus, in filio etiam, quem solum aetate vidit adultiorem Lamprolem, haud multo fuit felicior, indocilem expertus matrique quam sibi similiorem: Et erga illum tamen ita se gessit pater mitis & prudens, ut faciles cum puero ludi & amica parum obsequentis admonitio, quorum exstat memoria, etiam nunc testentur, nihil esse, quod vir sapiens & bonus non putet sibi secundum Naturam esse faciendum. *Natura*, inquit CICERO, *praescribit, ut homo homini, quicumque sit, ob eam ipsam causam, quod is homo sit, consultum velit.* Haec etiam Socratis erat Philosophia, ut felicissimum illum diceret, qui bonus esset conjux, bonus pater, bonus amicus, bonus civis. Itaque nemo amicos aut studiosius quaesivit, aut majori cum curâ legit, aut conciliatos
sibi

DE SOCRATE CIVE.

sibi religiosius coluit, aut quacunque posset operâ consiliove fidelius adjuvit. — Qui in Literis non plane hospes est, neque XENOPHONTEM ignorat, is certe a nobis dictorum exempla non requiret. Quod enim sinceræ amicitiae sit pretium, quae utilitas, quae officia, ex aureo *Memorabilium* Libello, melius etiam quam ex Ciceronis *Laelio*, cognoscitur. — Sed DE SOCRATE CIVE, id est, *de vero Sapiente, omnibus, quae ad Civem pertinent, officiis plenissime & rectissime perfunctio*, uberius est dicendum.

Atque hic contemmini, quaeso, AUDITORES, istum, qui supra vulgus sapere se credat, rerum humanarum contemptorem. Abditus inter libros, aut in agro latens, quaecunque civilia sunt, ad se non spectare censet, neque ullam novit caritatem, quae ipsi tanti videatur, ut, relicto otio, communia cum civibus subeat Reip. onera & pericula. Haud ita Socrates. Idem ille, qui in praeceptis non prudentiae tantum civilis sed artis etiam bellicae tradendis neminem Atheniensium habebat parem, tum junior, tum quadragenario major, in exercitu meruit miles gregarius; &, evocatis ad arma civibus, quo juberent duces, terrâ marique secutus

est: Labores militiae pertulit, adiit pericula, mortem
 in proeliis impavidus contemnit. “Peliden imite-
 „ mur, ipse de se apud PLATONEM ait: Ne telluris
 „ vivamus pondus inutile: Ne quis unquam mortis no-
 „ bis formidinem exprobet, aut periculorum fugam:
 „ Qua nosmet ipsi ordinaverimus aciei parte, aut quo
 „ ab imperatore ordinati sumus loco, ibi maneamus,
 „ nec mortem reformidemus, neque alia discrimina,
 „ nihil reputantes, nisi ut vitemus turpitudinem. At-
 „ que haec mea, o! Athenienses, semper fuit vitae ra-
 „ tio: Quo duces, a vobis lecti, me consistere jusse-
 „ runt, & prope Potidaeam, & ad Amphipolin, & in
 „ Delio, ibi constiti haud minus perseveranter quam
 „ quisquam alius, & ultimum discrimen adi: Ita enim
 „ judicabam, & nunc etiam judico, quo Deus nos vo-
 „ cat, illuc esse sequendum”.

Et revera longum est referre, quae de Socratis militia
 summo traduntur Scriptorum consensu: Unum dicemus:
 Civem non bello minus quam pace utilem sese prae-
 stitisse Socratem, militem fortissimum, amicum denique
 vitam pro amicis ponere paratum: Et ad Delium qui-
 dem sic pugnavit, ut, si fides PLATONI, testatus sit

Athe-

Atheniensium Praetor Laches, si caeteri tales in praelio fuissent omnes, qualis unus Socrates, non fuisse futurum, ut a Boeotis Athenae de gradu dejicerentur. Ultimus cum ipso Lachete pugnâ excessit, lento gradu, animi compos, & insequentes Thebanos, si propius urgerent, propulsare paratus. In ipsâ vero hac fugâ, si de Socrate fuga sit appellanda, divinanti, qua utebatur, prudentiae obsecutus, multis auctor salutis fuit, cavens ne viâ infisterent, qua in hostium inciderent equitatum: Integerrimum autem amicum & alumnum dignissimum, Xenophontem, equo, qui cursu se proripuerat, delapsum sustulit, periculo eripuit, & ipse pedes, juvenem aetate provectior, humeris portavit, donec fuga sisteretur. Quam eandem salutem discipulorum alteri, Xenophontis prorsus dissimili, utinam & ante ad Potidaeam non praestitisset! Alcibiadem, morum publicorum corruptorem, & Patriae, sive amicus esset sive hostis, pestem, deinde non expertae fuissent Athenae: Sed nimirum nemo unquam praeceptor juvenes in disciplinam traditos castius amavit aut sincerius. Contubernalem in obsidione Potidaeae hunc Cliniae filium habebat Socrates, & in certaminibus focium, qui latus tege-

ret: Dum acri pugnâ strenue dimicarent uterque, vulneratur Alcibiades & faucius procidit: Jacentem tegit Philosophus, & inspectante acie ab hostium servat injuriâ: Nec servavit tantum; sed rei bene gestae prae-mium, quod ipse erat promeritus, coronam civicam & arma adolescenti, ut illum vehementius ad virtutem & laudem excitaret, lubens concessit, quin prior omnibus testimonio suo vindicavit.

Ac profecto, quamvis laborantem Patriam defendere boni civis esse arbitraretur, bellica non erat gloria, quam maxime appetebat Socrates: Recte factorum conscientia sapienti erat pro mercede: Seu militiae esset, seu domi, magistratibus atque imperatori obsequi, in iis quae Leges juberent, ipsi non erat nisi officium facere: Vereque ad cives dicentem facit PLATO, se per omnem vitam, sive publice, sive privatim, nihil egisse praeter fas & aequum. Quum illius aetate afflictissimus esset Reip. status, discordiis civilibus merfa, a factiosis prodita, & bello cum Lacedaemoniis conflato pessumdata Civitas, “ ipse neque seditionis, neque proditionis, neque mali cujuscunque (XENOPHONTIS verba refero) Patriae auctor exstitit.”

Qui

Qui re familiari admodum modicâ erat contentus, atque adeo etiam (quae tunc ad opes ac potentiam patebat via) turbarum civilium societatem averfabatur, ab omni conjuratione aut seditione alienum se semper fuisse, coram iudicibus aperte professus est: Quin, qui factiosus foret, aut familiares suos plurium odiis propterea implicaret, hunc ne inter amicos quidem deligendum esse arbitrabatur. Quamquam autem ab hoc genere, quod in perpetuis turbis versatur, vitamque vitalem non nisi medios inter ignes reperit, abhorreret quam maxime, potentium tamen minime erat adulator, neque assentator populi; sed *liberam* perpetuo *adhibebat contumaciam*, quam *a magnitudine animi ductam* ait CICERO, *non a superbia*. Ergo inter cives ita versatus est, ut semper optimarum partium Patriaeque Libertatis defensor & esset & existimaretur. A Republicâ tamen abstinuit; & praeter annalem in Quingentorum Senatu locum, quem semel tenuit, nullos honores ambivit, inter Archontas nunquam sortitus est, & ab Oratorum suggestio quam longissime hic vir se removit, qui dicendi fontes suadendique causas rectius nosset, quam qui isthoc tempore Demagogorum habebantur disertissimi.

At vero, roget quisquam & merito, quae demum fuit ratio, quae Socratem, civem optimum, impedivit, quo minus Patriae prodesset illâ in statione, qua vir probus, honestus, & prudens civibus maxime prodesse queat. Ad Remp. gerendam Charmidem aliosque hortatus est; & Aristippum graviter reprehendit, quod ita se comparasset, ut voluptatis atque otii gratiâ administrandae civitati ineptus videretur. Quin ipse tam bene noverat, quae artis imperatoriae, quae magistratus essent partes, ut nihil in isto genere excellentius legatur quam qui est apud Xenophontem, *de revocandis ad pristinam fortitudinem Atheniensibus* habitus cum Pericle juniore, sermo Socraticus. Quid igitur a capeffendâ Republicâ Philosophum deterruit? Causam narrabo, AUDITORES, ipsius Socratis apud PLATONEM verbis, eo plenius, quod in hac vitae Socraticae parte caput orationis nostrae maxime sit versaturum.

“ Absurdum vobis videatur, o Cives ”! — (pars est Orationis, quam Plato literis consignavit, ut a Socrate ad Tribunal Heliasticum habitam) — “ absurdum „ vobis videatur, o! Cives, me multas circumeundo do- „ mos, magno cum labore & molestiâ, pluribus pri- „ Va-

„ vatim consulere, qui idem gravor ad populum prodire
„ & in concione verba facere de Republicâ. Saepius
„ a me audivistis, adesse mihi vocem aliquam divinam,
„ quae me identidem a propositis nocituris dehortetur.
„ Divinus hic monitor est, qui a tractandis negotiis pu-
„ blicis me retraxit continuo. Et recte quidem ac
„ praeclare fecisse videtur: Nam pulchre novistis,
„ o! Athenienses, si jam olim tentassem ista tractare ne-
„ gotia, futurum fuisse, ut dudum interiissem; neque
„ vobis profuissem, aut mihi. — At vero ne irascami-
„ ni, quaeso, vera dicenti: Nemo enim quisquam est
„ mortalium, qui sibimet vitam diu salvam praestet, si
„ aut vobis aut cuicunque demum multitudini generose
„ adverfetur, & vetet, ne multa contra jus ac leges fiant
„ in civitate: Sed necesse est omnino, ut qui pro justo
„ & aequo certare aufit, si vel pauxillum temporis fu-
„ perstes esse cupiat, privatus vivat nec Remp. attin-
„ gat: Ego vero vobis magna horum dictorum docu-
„ menta exhibebo, non verba tantum, sed, quibus vos
„ pretium statuitis, facta:” — Quae facta, mox quo-
que memoranda, postquam enarravit Socrates, sic per-
git. — “ Atque horum factorum permulti vobis erunt
„ te-

„ testes: Anne ergo putatis, me ad eam septuaginta
 „ annorum aetatem fuisse perventurum, si Remp. ca-
 „ pessivissem, atque in eâ administrandâ sic fuisset ver-
 „ fatus, quemadmodum viro bono dignum est, juris
 „ & aequi defensor, unumque id officium, uti decet,
 „ cunctis aliis commodis praeferens. Multum abest,
 „ o! Athenienses, ut tamdiu superfuissem: Neque alius
 „ quisquam hominum, ita se gerens & publicis se im-
 „ miscens negotiis, salvus evasisset”.

En! vobis, AUDITORES, quae virum sapientissimum
 a procurandis civitatis negotiis absterrebat ratio. Qui
 in eâ, quae tum erat Athenis, rei civilis formâ, populi
 mores, pravos multo magis quam bonos, ferre non
 posset, illi procul ab istâ claritate & amplitudine erat
 vivendum. — De Rep. constituendâ alibi differens,
 Socrates Philosophos adfirmat haud injuriâ civiles undas
 exhorrescere. “ Etenim, inquit, quicumque dulcedi-
 „ nem vitae illius vere beatae in studio sapientiae vel
 „ parumper gustaverit, & multitudinis perspexerit amen-
 „ tiam; — qui expertus sit, neminem propemodum
 „ fani quid in administrandâ civitate praestare, neque
 „ adesse sibi ullum focium, quo adiutore justitiae opitu-
 „ la-

„ latus salvus evadat ; — qui contra intelligat , se , tan-
 „ quam hominem medias inter feras delapsum , quum
 „ neque unâ cum iis injuste agere velit , nec fatis ha-
 „ beat virium , ut solus contra omnes hæc feras con-
 „ sistat , prius esse periturum , quam aut Patriæ aut ami-
 „ cis prodesse queat , atque ita intereat & sibi & aliis
 „ inutilis ; — quicumque hæc omnia apud animum per-
 „ pendat , otiosus vivet ; & , re suâ familiari delectatus ,
 „ velut quando in procellâ pulvis fordesque huc atque
 „ illuc , agitantibus ventis , impelluntur , sub murum
 „ aliquem sese in tuto collocabit ; dumque interim re-
 „ liquos contemplatur in turbine hoc civili multis in-
 „ juriis facinoribusque nefariis oppletos , ipse fatis ha-
 „ bebit , si ab omni injustitiâ purus , neque ullius sibi
 „ criminis conscius , vitam , quæ hic illi agenda est ,
 „ placidus deponat , eamque optimâ sub spe cum me-
 „ liori vitâ tranquillius commutet ac laetus. ”

Verum regerat forte aliquis , hæc Platonis sunt dicta ,
 non Socratis. Haud valde repugno ; nam & de Platone
 constat , cum is lacerari factionibus Civitatem Atticam
 aegre ferret , “ atque opinaretur tantum in Rep. conten-
 „ dendum esse ” (CICERONIS iterum verbis utor ,

Platonem auctorem vehementer sequentis) “tantum in
 „ Rep. contendendum esse, quantum probare tuis civi-
 „ bus possis, vim neque parenti, neque Patriae adferre
 „ oportere, — de Platone, inquam, constat, cum is
 „ ita sentiret, hanc etiam illi causam fuisse non attin-
 „ gendae Reip. quod, cum offendisset Populum Athe-
 „ niensem prope jam desipientem senectute, cumque
 „ eum nec persuadendo, nec cogendo regi posse vidis-
 „ set, cum persuaderi posse diffideret, cogi fas esse
 „ non arbitraretur.” Sed nihil praeceptori suo adfinxisse
 Platonem, quod ab ejus personâ aut sententiâ alienum
 fuerit, haud incertâ fide probatur; nec dubitabit quis-
 quam, si consideraverit, quae fuerit, postremâ prae-
 fertim aetate Socratis, Reip. Atticae conditio. Paucis
 illam & quae his eisdem annis, id est, flagrante bello
 Peloponnesiaco, civitatem prefferunt mala, depinga-
 mus: Ex illis quippe quae porro dicenda sunt, cla-
 rius elucebunt.

Remp. Atticam, discordiis fessam, quum constituen-
 dam accepisset Solon, tam prudenter popularem regimi-
 nis formam temperaverat, ut, oppressâ praecipuâ mali
 labe, nimiam optimatum auctoritate, esset tamen & ab

alterâ parte momentum aliquod, quod contra-nitentis potentiae popularis pondus cohiberet: Atque hujus libramenti cum variae fuerunt rationes, tum tres hic maxime spectandae: Prima, quod, auctâ & constitutâ Areopagi auctoritate, Solon hoc Concilium jufferit ipsius Populi esse Cenforem, Legum veterisque disciplinae custodem atque vindicem: Qua Areopagi auctoritate censoriâ frenum injecit turbulentae Democratiae eo validius, quod nemo, nisi qui Archon fuerat, inter Cenfores istos Moderatoresque Reip. adlegeretur. Vertuit autem idem (atque haec est secunda libramenti ratio) ne, cum quatuor forent Civium ordines, postrema classis, eorum nempe qui capite essent censi, ad supremum in Civitate honorem possent adspirare, neque suffragiis civium inter Archontas legi: Quippe tertia haec fuit Soloni cura, ne, quemadmodum in Judicibus Heliastis aliisque Magistratibus creandis mos erat, sic etiam, non populi judicio, sed forti committeretur, quis illam teneret dignitatem, a quâ, isthac quidem Reip. aetate, maximae res gerebantur, & ad quam nemo admittebatur, nisi qui duplicem morum ac vitae probationem, primum in Senatu Quingentorum, deinde

apud Heliastarum Tribunal, sustinuiſſet : Verum, quae tam ſapienter ordinaverat Solon, ut temperata Reip. popularis conditio quam longiſſime abeſſet ab immoderata libertate & quidvis audendi licentia, — prudentiſſima haec inſtituta ut permanerent, non fuit factionum inter ſe certantium aemulatio, nec populi perpetuo plura cupientis levitas. Triumphis, quos a Perſis reportaverant, ferocientes Athenienſes ab Ariſtide, cive optimo, ſed cui plebis favor contra aemulum Themistochem pernecellarius erat, extorſerunt Legem, qua ſummus in civitate honos cum infima plebe communicatus eſt; deinde ſtatutum, ut Archontes non amplius ſuffragiis populi ſed forte crearentur. Cum autem fors Pericli nunquam faviſſet ad illum magistratum obtinendum, ſibiſque hoc velut fato aditum ad Areopagitarum ſedem praecluſum videret; cum praeterea ferre non poſſet, aucteros hoſce morum cenſores ſibi, qui ſolus regnare cupiebat, liberum iſtud imperium intercipere, per interpoſitam Ephialtae perſonam, qui melioris pectoris quam iudicii vir caeca libertatis popularis cupidine ferebatur, — Ephialtae, inquam, opera Pericles effecit, ut ſeveriſſimi atque iuſtiſſimi Conſeſſus ſaluberrima auctoritas in tuendo

Reip.

Reip. statu concideret, neque Areopagitae amplius nisi judicum officio fungerentur.

Per hosce gradus, auctâ immensum & effusâ infimae plebis licentiâ, id evenit, quod ISOCRATES ait, “ ut
,, Democratia, quae temere ageret, quae in petulantia
,, libertatem, in procaciâ felicitatem collocaret, succe-
,, deret in locum illius, quae apud Majores fuerat, cum
,, Optimatum consiliis amice conjuncta.”

Non morabor vos, AUDITORES, dicta mea pluribus confirmans, quae ex eodem ISOCRATE, ex PLATONE, & (quem primum laudare debueram) ex ARISTOTELE, a quovis vestrum facile petentur: Neque multus ero in recensendis, quos ex hac suâ infaniâ Athenienses retulerunt, fructibus. Quis bellum Peloponnesiacum ignorat & incendium istud, quo tota Graecia conflagravit, a Pericle, post profligatum odiosum sibi Areopagum, propter levissimas, imo pudendas maxime causas, excitatum? quis ipso hujus belli initio atrocissimam pestis labem? quis variam illius fortunam? quis amentiam, in recusandis, auctore potissimum rabido Demagogo Cleone, saluberrimis pacis conditionibus? quis temerariam & inutilem aequae ac funestam expeditionem

Siculam? quis munitam Deceléam? quis everfam formam popularem legitimam & in Oligarchicum Quadringentorum imperium converfam? quis obsessas, fame enectas, proditas, captas Athenas? quis dejectos muros? quis, sub Lacedaemoniorum patrocínio & tutelâ, furentes, oppressâ Libertate, adversus optimum quemque civem triginta Tyrannos? quis denique, postquam cum omnibus miseriis conflictatae essent Athenae, ejectum trucidatumque Critiam cum crudelibus sociis, & Rempublicam a Thrasybulo praeclare restitutam?

Horum omnium malorum, quae nemo est Scriptorum veterum qui non referat ad primam effrenis licentiae popularis causam; — horum omnium malorum testis & spectator fuit Socrates: Et, cum non facile tot ac tanti funestissimi casus intra breve paucorum annorum spatium in Historiâ cujuscunque gentis conclusi reperiantur, operae pretium est considerare, qualis in tam crebris, tam subitis, tam variis, tam violentis Reip. conversionibus, — qualis, inquam, civis fuerit Socrates. Aut me omnia fallunt, aut fatebimini mecum, quemadmodum, cum saevissimi mali labes innumerabiles Athenienses quotidie raperet, temperantiâ & abstinentiâ hoc effecit Socrates.

crates, ut inter diras luis strages & cadaverum acervos sanus remaneret ac salvus, sic & eadem, ut ita dicam, mentis sobrietate factum fuisse, ut, dum reliqui cives animorum tabe & pestilentia afflarentur, solus ab isto veneno purus perseveraverit & intactus.

Et primum quidem necesse est, ut, qui generosa indole sit natus, servitutem finibus, propter quos summum Numen genus humanum condiderit, adversam judicet: Necesse adeo est, ut idem statum civitatis popularem cuivis alii formae regiminis praeferat, & tam consummatum velit, quantum quidem id per rationes fieri possit, quae in regundis Rebuspublicis spectantur, quaeque pro ingenio populorum, regionum spatio, divitiarum modo, similibusque causis variae sunt & diversae: Necesse imprimis est, ut vir sapiens & bonus, qui Patriam regio imperio aut potentium dominatione liberam a majoribus acceperit, eam libertatem, qua possit operâ, cum periculo etiam suo, conservet, stabiliat, tueatur. — Talis fuit Socrates, quem quod forti & constanti animo esset, propterea & formam civitatis liberam amasse refert DIOGENES LAERTIUS, uti XENOPHON, quod humanitatis plenus esset, ideo & popularem fuisse testatur:

tur: Et tamen idem ille Socrates pulchre noverat, nec minus aperte reprehendebat, tum civium suorum tum ipsius civitatis vitia, quae postremâ praesertim Reip. aetate invaluerant: Leges istas, de quibus modo dicebamus, Aristidi propemodum invito extortas, infanas ac publicis commodis adversas, cum Isocrate caeterisque civibus prudentioribus, judicabat. “ Quis, aiebat, vel
,, domus suae fabrum, quisve navis gubernatorem forte
,, legere velit; peritissimum quisque sibi optat, non
,, quem fors obtulerit: Et tamen in hac nostrâ civitate
,, ita vivimus, ut fabae constituent illos, quibus summa
,, Reip. sit committenda; quasi vero in construendâ do-
,, mo, aut in nave ad portum adpellendâ, minus peri-
,, culose quam in administrandâ Rep. peccaretur.”

Tanto autem gravius erat damnum, inde enatum quod ineptissimi saepe homines, forte creati, populo praeessent, quo magis ipse populus ejusmodi foret, ut idoneo & cauto rectore vehementer indigeret: Nam, cum ab unâ parte mitis esset, humanus, elegans, hospitalis, aliquando etiam justissimus, ab alterâ tamen haud immerito a Scriptore Axiochi reliquisque Scriptoribus Atticis depingitur tanquam ingratus erga illos, qui bene de Patriâ

triâ forent promeriti, invidus adversus omnes virtute aut quovis decore illustres, fastidiosus, varius, & levis. Atque haec levitas in decernendâ Expeditione Siculâ, dum flagraret bellum cum Peloponnesiis, maxime apparuit. Plerique Atheniensium, idoneus ait auctor THUCYDIDES, ignorabant & magnitudinem insulae & immensum incolarum, qui illam seu Graeci origine, seu Barbari, inhabitabant numerum: Ignorabant, se in Siciliam navigaturos bellum suscipere non minus operosum quam quod sibi jam esset cum Peloponnesiis: Et tamen Expeditio Sicula, auctore & suasore Alcibiade, probata, decreta, suscepta est. Quo eventu, AUDITORES? Illo, quem cogitatione praeceperat, civibus etiam praedixerat, Socrates, id est, funestissimo. Inexplebili in alios populos liberos dominandi cupidine perpetuo agitati Athenienses, vivo adhuc Pericle, occupandae Siciliae incensi fuerant desiderio. Mortuo avunculo, id desiderium magis magisque inflammabat Alcibiades, hinc sibi opes, hinc potentiam, hinc immensam gloriam sperans, postque subactam Siciliam mox domandos somnians Carthaginenses, Afros, ultimosque Libyas: Et, dum ista omnia magnificis verbis praedicaret in perniciem Patriae natus Cli-

niae filius, quid Populus Atheniensis? Audires applaudentes juvenes; proveciores eadem spe elatos; senes, sed in ipsa senectute plus etiam delirantes, dum hic atque illic otiosi adsiderent in palaestris, stadiis, atque circulis, mira narrantes de istâ insulâ & infinitis commodis, quae animo inde jam praecipiebant, quin formam Siciliae, situmque Africae & domandae Carthagini, quae nunquam tamen, ne in tabulâ quidem, oculis usurpaverant, baculo in arenâ describentes. Quid vero Socrates inter haec desipientis populi somnia? Niciam, virum militari & civili prudentiâ conspicuum, in dissuadendâ Expeditione temerariâ aequae & periculosâ fuisse constantem & acrem, nemo miretur: At quid noster Philosophus? Quid ille, rogatis, AUDITORES? Usus est solitâ divinatione suâ, id est, sapientis animi solertiâ, praedixitque Atheniensibus, nihil boni, nihil fructuosi ad Remp. ex navigatione in Siciliam perventurum. Sic enim sentiebat, belli injusti fructus non nisi acerbos & mortiferos esse posse. Ergo, quantum potuit, hac quoque in causâ civibus adversatus est, quamvis id moderatius egerit quam celeberrimus Astronomus Meton, neque propterea facem suae ipse domui subjecerit.

Ni-

Nimirum, qui cum populo insanire recuset, vir prudens & gravis, propterea neque ipse furat vicissim, nec populum oderit. Exemplo iterum fit Socrates: Nemo caritate Patriae magis commotus, nemo cives majori benevolentia complexus, nemo solo patrio plus delectatus est, ita ut extra Athenas, si militiam exceperis, nunquam peregrinatus sit, nullamve aliam regionem aut civitatem invisere, ne sacra quidem solemnia, ad quae tota undique Graecia confluere solebat, spectare cupiverit, nisi quod semel ludis adfuerit Isthmicis. Viros aliis in terris principes divitiisque vel potentia nobiles, non sine aliquo rei privatae respectu, isthac aetate adire consueverant, qui studiis sapientiae aut literarum excellebant: Id fecerunt non solus Aristippus, voluptatis affecta, sed amici Socratis & familiares, Euripides ac Plato: Ipse autem Scopam Eurylochumque, homines ditissimos, qui lautis conditionibus eum invitabant, aspernatus est: Et, quemadmodum vir in pluribus Socrati similis, Medicinae Parens Hippocrates, postea ad Artaxerxem, Persarum Regem, iturum se negavit, sic & ab Archelao, Macedonum Rege, invitatus ire noluit ad voluntariam servitutem is, *cujus*, ut alicubi ait SENECA, *libertatem civitas libera ferre non potuit.*

Nemo, inquam, majori benevolentia cives complexus est: Quamvis enim tales essent, quales ipsius verbis ante descripsimus; — quamvis infelicissimam crederet ejus conditionem, qui Remp. gerens ad libidinem hujus populi viveret, nunc plaufibus incitatus, nunc sibilis exceptus; nunc ad multam damnatus, ad exilium, aut mortem, nunc revocatus aut lacrymis defletus; — civibus tamen suis divinitus se datum existimabat, ut eos meliores redderet & ad sapientiam hortaretur. “ Non
 „ mihi tam defensione opus est — (apud PLATONEM
 „ sic loquitur in *Apologia*) — non mihi tam defensione
 „ opus est, o! Athenienses, quam vobis ipsis, si mea con-
 „ demnatione Numen offendatis, donum abjicientes, quod
 „ ipse Deus vobis dederit: Nam, si me occideritis, haud
 „ facile alium mei similem reperietis. Ingenue dico, etsi
 „ ridiculus videor, non alium reperietis, quem Deus ve-
 „ strae civitati adhibuerit, velut equo cuidam forti & ge-
 „ nerofo, sed qui, ipsa hac animi dote, freno minus ob-
 „ temperat & necesse habet, ut calcaribus aliquando stimu-
 „ letur. Itaque non cesso totum diem unumquemque ve-
 „ strum excitare, monere, increpare etiam, si opus sit.”

Inter cives vero Atticos, quos Socratis cura & pro-

videntia maxime complectebatur, juvenes erant, quorum animus flecti adhuc docilis fingentis manum sequebatur & ad virtutem informari se gaudebat. Namque, quod vere de Socrate iudicat PLUTARCHUS, quodque SENECAE iterum verbis explicare mihi fas fit, “ non
„ solus is Reip. prodest, qui tuetur reos & de pace belloque censet, sed qui juventutem exhortatur, qui
„ docet, quid sit iustitia, quid pietas, quid patientia,
„ quid fortitudo, quid mortis contemptus, quid Numinis intellectus, quam gratuitum bonum sit conscientia.” — Et profecto, quam bene, hac adolescentum institutione ad omnem praestantiam & animi robur, de patriâ meritus sit Philosophus, nemo est qui ignoret, nemo qui nesciat, quot & quanti ex illius disciplinâ prodierint cives, doctrinâ, prudentiâ, probitate, fortitudine insignes, quamquam fuerunt etiam, qui, in suo quidem genere magni & excellentes, vitiis tamen aut facinoribus postea evaserunt turpes, quando ab optimo praeceptore ingrati desciverant, Theramenes, e. c. Alcibiades, & omnium pessimus Critias.

Neque monitis tantum aut praeceptis civitati, juvenibus praesertim, profuit sapientiae & virtutis magister,

fed (quod multo majus est) exemplo atque ipsis rerum documentis. Paululum hic in considerando *Socrate Cive* subsistamus.

Praeclare, judice C I C E R O N E, *hanc viam ad gloriam proximam, & quasi compendiarium, Socrates esse dicebat, si quis id ageret, ut, qualis haberi vellet, talis esset*: Hunc autem, qui sine inani ostentatione veram sic gloriam consecutus est, haud dedecet, qualem se semper praestiterit, aperte profiteri. Igitur in illâ, quam pro praeceptore scripsit P L A T O, *Apologia*, iis, quae ante retulimus, verbis causam reddens, cur a Rep. prudens abstinuerit, mortis tamen metu se id minime fecisse Socrates adfirmat, cum sine ullâ capitalis supplicii formidine constanter restiterit violentiae & injustitiae, & cum populus Tyrannum ageret, & cum pauci crudeliter dominarentur. Ista quippe civi bono ac forti est mentis constantia atque aequabilitas, ut Tyrannis ei semper sit odio, seu sub Regni nomine seu sub populari specie Remp. opprimat. — Meministis, A U D I T O R E S, qualis esset Bello Peloponnesiaco rerum Atticarum facies, quam insana Populi Atheniensis libertas dicam an amentia. Illustrem a Lacedaemoniis victoriam

navalem ad Arginusas reportaverant octo Atheniensium Duces, quos inter Pericles, patris gloriâ, & Diomedon, rebus gestis, virtute & pietate, nobiles: Devictis & in fugam coniectis Spartanis, merfis quam pluribus eorum navibus, oritur tempestas; & quos pugnando ab Atheniensium etiam parte aequor hauserat, ne mari extraherentur, quamquam sic mandarant duces, impediunt furentes undae ventique: Insepultos aut aquis obrutos relinquere necesse est. At vero qui in praelio occubuerant, ut humo mandarentur eorum cadavera, jubebat Lex Attica; qui secus fecisset, id capital ipsi erat. Idem illi, qui rem patriae tam fortiter, tam feliciter restituerant, Duces domum revocantur, violatae Legis accusantur atque impietatis. Nihil non facit, nullas non adhibet artes malevolorum, Theramenis praefertim, malitia, illius ipsius Theramenis, cui tollendorum ex undis naufragorum curam mandaverant Duces; — nullas, inquam, illi artes non adhibent, ut populum exasperent contra viros, innocentissimos non tantum, sed praeclare de patriâ meritos, quos unis jam comitiis propemodum absolverat. Postridie ex Senatus-Consulto rogatio ad Populum proponitur, ut unâ suffragatione de
uni-

universis octo, indictâ causâ, iudicium feratur: Proponitur rogatio & perfertur, quamvis Lex vetaret, ut ne scelestissimus quidem inauditus damnaretur, essetque praeterea contra omne fas omnemque morem, ut de pluribus simul reis unâ suffragatione populus pronunciaret. Ibi qui inter Prytanas juris aliquam habebant rationem, obistere, negare se Tribus Atticas in suffragia missuros. At, qui concionem incitabant Theramenes, Callixenus, alii, clamare, Populi voluntatem esse pro jure; id, quod Populus juberet, validum semper esse ac ratum; qui secus sentirent, qui contra niterentur, hos idem manere supplicium quod Duces: Tum caeteri Prytanes, quin omnes omnino cives, qui huic se tempestati populari opposuerant, labefactari, terreri, incepto desistere, promittere denique, quidquid Populus scisceret, etiam contra Legem facturos. Solus fere inter cives intrepidus perseverare Euryptolemus; solus inter Prytanas Proedrosque immotus perstare Socrates: Cumque ita fors tulisset, quasi exemplum exhibitura viri fortis & constantis cum civibus, prava jubentibus, compositi, — cum, inquam, ita fors tulisset, ut Philosophus noster eo die Proedrorum primus foret, atque adeo Se-

nates, seu Reip. Atticae per unum diem Praefectus, nullis ille potentium minis conterritus, nullis multitudinis clamoribus perturbatus, prae fracte constanterque negavit, se quidquam facturum, quod Legibus esset adversum, quin malle se mori quam sacratissimum, quod Senator praestiterat, jusjurandum violare, id ausus (ait XENOPHON) quod nemo mortalium praeter Socratem sustinisset: Vicitque viri pene dixeram divini incredibilis fortitudo, non id quidem, ut Duces ad populum rei salvâ vitâ discederent, sed ut ipse noxae non implicaretur, quam postea Callixenus & Theramenes, quin universus Populus Atheniensis luere visus est, a Lacedaemoniis sub jugum missus ac crudelissimis Tyrannis servire coactus.

Et quae iterum, quaeso, optimi Civis nostri, qui ardorem insanientis Populi placidus spreverat, — quae Socratis sub *triginta* hisce *Tyrannis*, pessumdatâ justissimâ etiam libertate, & dum reliqui omnes aut in exilium abiissent, aut timidi fervirent, — quae denique Socratis tum fuit conditio? Non alia quam quae hominis perpetuo liberi conditio esse solet: Nihil contra Leges fecit; atque, uti ante Populo, sic & cum Legibus Tyrann-

nidi paucorum adversatus est: Et primum quidem, omnis periculi cum civibus socius, sed timoris expers, pedem, quod merito in eo laudat Cicerō, portā non extulit: Grassabantur tamen Tyranni foedissime; nec quisquam sibi aut vitam aut bona salva sperare poterat: Nam, postquam opprimendae Libertatis evertendaeque Democratiae gratiā urbem hosti prodidissent magis quam tradidissent, muros dejecissent, classem & navalia dereliquissent, praesidio freti Spartano, quod Lyfander, illis petentibus, civitati imposuerat, ipsorum Atheniensium sumptibus alendum, *Triginta-Viri* isti impotenter & crudeliter dominabantur: Malebant scilicet imperiosis servire Lacedaemoniis quam in liberā civitate ac sub formā regiminis populari cum civibus aequo jure vivere: Cumque initium fecissent a condemnatione & capitali eorum poenā, qui sub illā Reip. formā calumniam habuerant in quaestu falsisque accusationibus optimos cives vexaverant, mox ab istā, quam boni non vituperabant, severitate deflectentes ad summam injustitiam & feritatem, neminem animadvertabant vel dignitate vel opibus eminare, quin eum statim corripere, in carcerem duci, necari juberent; ita ut brevi octo mensium spatio, quo Tyr-

ran-

rannide potiti sunt, mille quingentos cives ab iis, indictâ causâ, damnatos ac carnifici ad mortem traditos ISO-
CRATES aliique testentur. Quamquam autem id quod
sentias, etiamsi optimum sit, tamen non semper & ubivis
est dicendum, tantam hominum atrocissimorum tamque
cruentam immanitatem tacitus ferre non potuit vir huma-
nitatis haud minus quam justitiae amans, nec sibi tem-
perare, quin aliquando hisce in eos verbis inveheretur.
„ Vix dies abit, quin videamus Triginta hosce Reip.
„ nostrae Moderatores ad necem mittere quamplures,
„ eosque non de pessimis civibus, plures etiam injusti-
„ tiae suae facere focios: Mirarer, si quis boum pa-
„ stor, armenta sua quotidie minuens & deteriora fa-
„ ciens, non ab omnibus judicaretur malus esse armen-
„ tarius: Miror autem magis, si quis civitati praefe-
„ ctus, dum quotidie cives de medio tollit aut peiores
„ reddit, non erubescat, neque existimet, se pravum
„ esse & improbum Reip. gubernatorem.” Erat inter
istos Triginta tum auctoritate, tum feroci audaciâ, prin-
ceps Critias, disciplinae quondam Socraticae alumnus,
sed, quando ab illâ jam desciverat, (ut improbitas cum
ingrato animo conjuncta virum bonum, non nisi benefi-

ciis sibi cognitum, odisse solet) inimicissimo erga praeceptorem animo. Pupugerat hominem foedum ac turpissimae voluptati deditum severa Socratis reprehensio, qua pudendum ipsi amorem exprobraverat. Ad hunc Critiam sociosque Tyrannos Socratis dicta de minuendis armentis a calumniatoribus, quales oppressâ libertate defuncti nunquam, delata sunt. Itaque, tum veterem tum recentem, injuriam ulturus Critias, cum Charicle ad scribendas leges constitutus, vetuit, ne quis dicendi artem doceret. Hanc artem non docebat Socrates, nisi quatenus

Dicendi recte sapere est & principium & fons.

Constanter ille, quam semel ingressus erat, viam porro persecutus est. Juvenibus, ut ante, adfuit quotidie, semitam illis monstrans arduam & difficilem, sed solidae laudis frugiferam, qua per virtutem ad veram felicitatem eniterentur. Igitur Socratem coram se & Charicle arcescere non puduit Critiam, — eum ipsum Socratem, virum innocentissimum, cujus (ut olim Alcibiades) vel solum adspectum vereri & formidare debuerat bipedum nequissimus: Verum talia tulit responsa, quae ipsum rubore suffunderent: Cumque nec torvo Tyrannorum vul-

tu

tu conturbatus, nec minis territus, nec dicteriis commotus Philosophus suâ vicissim, falsâ illa & acutâ, ironiâ uteretur, tandem eum dimiserunt interminati, caveret ne & ipse aliquando gregem minueret, i. e. ne ipse inter illos foret, qui propediem tollerentur: Sed mortem a Tyrannis intentatam contemnebat, qui in eâdem fere causâ paucos post annos ad Populum accusatus, “ si
,, me, aiebat, Athenienses, jamjam absoluturi essetis,
,, hac conditione positâ, ut nunquam posthac in hisce
,, disputationibus & sapientiae studio versarer; quod
,, si iterum id committens deprehenderer, mortem tum
,, mihi fore decretam; — si hac igitur conditione me
,, dimittere velletis, responderem vobis: *Amo vos,*
,, *o! Cives mei Athenienses! totoque pectore complector;*
,, *sed Numini parebo potius quam vobis.*”

Quam autem liber sit, qui mortem non metuat, plus semel sub istâ Tyrannide factis demonstravit Socrates. Raro inter improbos perdurat concordia: Nam, quando non omnibus eadem est pravitatis ratio, non idem malitiae modus, qui inter malos pessimus est, molestum inter focios monitorem ferre non potest. Id brevi enatâ inter Critiam & Theramenem animorum disjunctione

patuit: Cum enim Theramenes dubius esset inter meliora, quae videbat probabatque, ac deteriora, quae pravâ ambitione in transversum actus sequebatur, tandem ab extremâ ista Critiae caeterorumque crudelitate abhorruit: Atque, uti paulo ante Quadringentorum potentiam, cuius fuerat particeps, everterat, ita nunc etiam sociorum Tyrannidi adversabatur: Quod cum iis displiceret, auctore & impulsore Critia, per vim & arma capite damnatus est; ac nequicquam Legum atque institutorum patriorum fidem imploravit: Sed nimirum urgebat virum, infelicem dicam an merito suo jam miserum, *Vindicta Divina*, poenam poscens sanguinis, cuius injuste profundendi, necatis sine ullo crimine sex Ducibus, Populo Atheniensi ante aliquot annos auctor fuerat, quemadmodum paucos post menses haud lento illa gressu Critiam quoque adsecuta est. Recordabatur tamen Socrates, Theramenem a se quondam edoctum; recordabatur plura illius in Remp. exstare merita; noverat, ne nunc quidem omnis virtutis exfortem, quin solum forte in Tringinta-Virorum Concilio, cui civium salus foret cordi. Idcirco, dum liberrimus ille nuper Atheniensis Populus jam attonitus spectaret Confessum armis stipatum; Praefidia.

fidarios peregrinos Tribunal & Forum obsidentes; proculcatas Leges; violatos mores patrios; virum illustrem contra omne jus & fas damnari, ex arâ, in quam infilierat, per vim summâque cum injuriâ detrahi, a turpissimo Satyro viliumque fatellitum cohorte per urbem raptari; dum omnes, inquam, perculsi starent, flerent, horrent, filerentque, solus cum duobus aliis, ne Therameni vis fieret, lictoribus se objecit Socrates, neque ab incepto destitit, nisi ad preces ipsius Theramenis, acerbiora sibi fore postrema fata dicentis, si illos, qui tam amice, tam intrepide, pro suâ salute se interponerent, dum irritus caderet conatus, in eandem ipse secum pertraheret calamitatem.

Illud fortitudinis animique periculo majoris documentum, dum cuncti fervitum suam lacrymarentur, in frequentiâ civium edidit Socrates: Aliud memorabo, quo idem pectoris probavit robur, suae ipse virtutis conficius cum paucis. Non satis habebant detestabiles isti Triginta-Viri caedibus ac rapinis in vitam fortunasque praestantissimorum civium grassari; verum, qui ejusmodi Tyrannis mos est, operam dabant, ut quam plurimos iisdem facinoribus implicarent, eo firmiorem arbitrati

po-

potentiam suam, quo plurimum interesset, ut patrata sub Tyrannide crimina impunita manerent. Igitur solebant, si quem morti destinassent, aliis civibus mandare, ut victimam arcefferent curarentque mactandam. — “ Et
,, haec quidem (Socratis, referente PLATONE, sunt
,, verba) — & haec quidem in istis Comitibus, ubi Du-
,, ces damnati sunt, egi, quum Civitas nostra formâ
,, regiminis populari adhuc uteretur. Sub Oligarchiâ
,, vero, quae infecuta est, Triginta-Viri me cum qua-
,, tuor aliis arcessiverunt in Curiam, quae in Tholo est,
,, jusseruntque Leontem Salaminium ex istâ insulâ ad-
,, ducere interficiendum: Quippe & aliis multis multa
,, injungebant talia, ut complures culpae sibi socios red-
,, derent. Tunc ego non verbis sed factis demonstravi,
,, mihi mortem non esse curae, (quamvis forte rudius
,, loqui videar,) — mortem, inquam, non esse curae,
,, ne hilum quidem; id autem unice mihi cordi esse, ne
,, quid injuste, ne quid nefarie facerem. Etenim me
,, istorum Triginta hominum dominatio, quam faeva &
,, impotens, nunquam ita perterruit, ut quicquam contra
,, jus committerem. Itaque, ut Tholo egressi sumus,
,, caeteri quatuor mecum arcessiti Salamina profecti sunt
,, ad-

„ adduxeruntque Leonta; ego vero domum abii: Ac
„ solam propter hanc causam forte & ipse ad mortem
„ fuisset raptus, nisi brevi post istud paucorum im-
„ perium fuisset eversum.”

Et quis, animadvertite, AUDITORES, quis inter
quatuor illos reliquos fuit, qui hominem insontem, ad
jussa Tyrannorum domo extractum, capitali supplicio
adfecerunt? quis ad servitutem tam nefarie promptus?
Melitus, AUDITORES! — idem ille Melitus, qui triennio
post Socratem accusavit, tanquam qui Democratiae At-
ticae inimicus ac juventuti fastidiundae illius formae
esset auctor. — Atque hic, AUDITORES, ad ultima pro-
grediendum nobis foret Socratis fata, damnationemque,
quam, cum sub Tyrannis evasisset, liberâ iterum Civi-
tate non evasit. Hic larva Anyto detrahenda, — Anyto
isti, qui, dum inter vindices Libertatis statoresque resti-
tutae Reip. se cum Thrasymbulo cenferi gloriaretur, Phi-
losophumque nostrum traduceret, ut qui Deos conte-
mneret, religionem, leges, mores Populi liberi irri-
deret, Alcibiadem Critiamque a se corruptos Athenis
imposuisset, Civitatem denique praeceptis & exemplo
perturbare, labefactare, evertere conaretur; — Anyto

F

isti,

isti, inquam, qui, dum absurda haec crimina in virum sanctissimum confingeret, privata odia, suas iras, spre- tumque, quo Alcibiadem olim deperierat, amorem ul- cifcebatur: Nam caste amari a formoso juvene continen- tissimum sed pauperrimum sapientiae magistrum, dum ipse, homo potens ac dives, ab Alcibiade rideretur, — id vero erat, quod nec ferre neque oblivisci poterat ferocientis Demagogi superbia; id erat, quod jam sub personâ illius, qui Patriam Patriaeque Deos tuebatur scilicet! vindicare se posse arbitrabatur. — Larva Accu- satoribus Socratis foret detrahenda: Ostendendum, quid obrepens sensim sensimque valeat improbissimae & im- pudentissimae calumniae virus; quae calumniatorum sint artes, tum maxime quando ab homine aliquo ingenioso sed nequam, qualis fuit Aristophanes, adjuvantur; quae Socratis fuerit integritas, constantia, fides; quae re- ligio; quod sub iniquissimorum iudicum fremitu incon- cussum pectoris robur; quae frontis serenitas; quae in carcere tranquillitas animi & patientia; quam obfirmata ad parendum Legibus voluntas, quando, dum fugere apertâ portâ liceret, urgente fidissimo amico Critone, iura Patriae se in extremo vitae limine violaturum nega- vit,

vit, qui nunquam violasset: Depingenda vividissimis, quibus possem, coloribus morituri jamjam Socratis imago & ad meliorem vitam migratio. — Verum neque benevolentia, quam in me audiendo praestitistis, abutendum est, neque solemnis hic dies emortuali, ut ita dicam, cupresso funestandus.

Itaque en vobis, AUDITORES HUMANISSIMI, Civis vere boni, vere fortis, vere sapientis, vere utilis, in Socrate depictam, aut pro viribus meis adumbratam potius, imaginem: Neque quidquam superest, nisi ut istis respondeam temporum nostrorum vituperatoribus, qui longe ea abesse ab antiquorum illa Virtute Civili & a perfectione exemplaris Socratici queruntur. — Vidimus, vidimus, AUDITORES, nuper hisce oculis vidimus, nunc deflemus & diu deflebimus, in quo juvene etiamnum eadem, quae in viro hoc immortali, Patriae erat caritas, idem moderatae Libertatis amor, idem in malos cives odium a pravo tamen partium studio alienum, idem non fucatae sapientiae cultus, cum comitate conjunctus ingenui pectoris candor, cum verecundia gravitas, cum humanitate constantia, cum suavitate generosae indolis robur, cum igneae mentis acumine modestia, tum sagaci-

tas, incorruptus veri & pulchri sensus, indefessa laboris tolerantia, denique (qua parte Socrati simillimus erat) in conciliandis sibi juvenum vere nobilium animis mira dexteritas, in excitandis ad omnem laudem & praestantiam incredibilis quaedam vis & felicitas. Vos, quotquot hic adestis, Batavae Palladis alumni, — vos praefertim, qui praeceptorum amici magis fuistis quam discipuli, — vos, AUDITORES reliqui, — vos, quos ante alios omnes appellare debueram, COLLEGAE CONJUNCTISSIMI, — vos omnes ad testimonium voco. — Dicite, dicite, quam similis amore in cives suos, benevolentia & officiis erga amicos, ardore in studia sapientiae, omnemque doctrinam fructuosam & utilem, arte & bonitate in formandis generosorum juvenum animis, — quam similis denique propemodum per singula Socrati fuerit NIEULANDIUS, quondam, eheu! vester, Nieulandius quondam (quod non sine summo luctu, sed aliquā etiam cum mutuae amicitiae superbiā, dico) — Nieulandius, eheu! meus. Nam de PETRO NIEULANDIO me loqui, dudum intelligitis, AUDITORES. Memini, quid de *Virtute Civili* senserit vir optimus; memini, quid mecum saepius locutus. Sed
ista

ista est, proh dolor! quae natali huic solo, quae Academiae praesertim nostrae incumbere videtur, fatalis pestiferi fideris malignitas! — Ante diem rapiuntur boni! — Plura me dicere prohibet infixus intimis medullis moeror. — Vos autem, MINERVAE LEIDENSIS PATRONI, — vos, qui quantam in Nieulandio jacturam illa fecerit, me etiam tacente, palam fatemini, — vos, qui in illo experimentum vidistis, quam in Academia hac vestra profit vir verae Libertatis amans, sed idem justus & aequus tenax, — vos, si fieri possit, NIEULANDIO supparem reperiatis!

D I X I

ita est, propter dolorem, quae natus in hoc solo, quae natus
nunc praesentem nolle incedere videtur, facilius patitur
fieri libere magister. — Ante diem responsum boni —
Plus me dicere prohibet infirmis inanis medullis mor-

TRONI, — vos, qui quidem in Nihilandio jace-

*Vult plane Virtus honorem; nec est Virtutis ulla alia
merces, quam tamen illa accipit facile, exigit non
acerbe: Sed, si aut ingrati universi, aut invidi multi,
aut inimici potentes suis Virtutem praemiis spoliant,
nae illa se tamen multis solatiis oblectat, maximeque
suo decore se ipsam sustentat!*

CICERO Fragm. Lib. III. de Republicâ.

PROBATIONES ET ADNOTATIONES.

Pag. 7. in f. *Socratem, cui difficillima uxoris indoles &c.*] Classicus XENOPHONTIS locus est in Symposio (pag. 511. ed. Steph.) ubi Xanthippe dicitur γυνὴ τῶν ἑσῶν, καὶ τῶν γεγενημένων, καὶ τῶν ἰσομένων χαλεπατάτη. — Ὅρῳ, inquit Socrates, καὶ τὰς ἰππικὰς βελομένους γενέσθαι, ἔ τὰς εὐπειθεῖσιν, ἀλλὰ τὰς θυμοειδῆς ἵππους κταμένους. Ex eo sua habet DIOG. LAERT. Lib. II. §. 37. ad quem pleraque quae de Xanthippe dici possunt collegit Aeg. Menagius, omisso tamen AELIANI loco, quem mox ob oculos habui, Var. Hist. Lib. IX. Cap. 7. Ἐλεγει ἡ Ξανθίππη, ὡς μυελὸν μεταβολῶν τὴν πόλιν καταχρῶν, ἐν πάσαις ὁμοίῳ ἦν τὸ Σωκράτους πρὸς ὅσον, καὶ προῖόντι ἐκ τῆς οἰκίας, καὶ ἐπανιόντι, αἰὲ διᾶλξ. Ἡμεροσὸ γὰρ πρὸς πάντε ἐπιεικῶς, κ. τ. λ. Quae autem Aelianum, ipsis propemodum verbis, uti solet, descripsisse ex Dionysii Halicarnassēi Eclogis, novimus indicio STOBÆI, Serm. cvi. pag. 572. Cic. Tusc. Disp. Lib. III. Cap. 15. *Hic est enim ille voltus semper idem, quem dicitur Xanthippe praedicare solita in viro suo fuisse Socrate; eodem semper se vidisse exeuntem illum domo, & revertentem.* — SENECA de Ira Lib. II. Cap. 6. *Et quid indignius, quam sapientis affectum ex alienâ pendere nequitia? desinet ille Socrates posse eundem vultum domum referre, quem domo extulerat.* — Conf. GATAK. ad M. Anton. Lib. I. §. 8. Interpp. ad Aelianum & DAVISIUM ad Cic. dd. II. — Eadem laus Catonis Uticensis, cui plura cum Socrate fuerunt similia, apud SENECAM Ep. civ. (pag. 521. ed. Gron.) *Nemo mutatum Catonem, toties mutatâ Republicâ, vidit: Eundem se in omni statu praestitit: In Praeturâ, in repulsâ, in accusatione, in Provinciâ, in concione, in exercitu, in morte, denique in illâ Reip. trepidatione, cum illinc Caesar esset decem Legionibus pugnacissimis subnixus &c.* — Quo in loco, si voces in morte abessent, equidem non requirem: Saltem sic scripsisse Senecam non arbitror, sed potius: in exercitu,

in morte denique & illâ Reip. trepidatione, cum illinc Caesar esset &c. Tum apte sequitur: *Ait se, si Caesar vicerit, moriturum; si Pompejus exsulaturum.* — *Periit itaque ex decreto suo.* — Paulo post quae de Lamprocle a me dicuntur, folius quidem, quod noverim, nituntur testimonio ejusdem SENECAE (ibid. pag. 520.) *Si tamen exemplum desideratis, accipite Socratem, perpefficium senem, per omnia aspera jactatum, invictum tamen & paupertate, quam graviores illi domestica onera faciebant, & laboribus, quos militares quoque pertulit, & quibus ille domi exercitus; sive uxorem ejus spectes moribus feram, linguâ petulantem, sive liberos indociles, & matri quam patri similiores.* — Illa quippe de uno Lamprocle intelligenda videntur, qui, vivo Patre, adolescens jam erat; reliqui duo, Sophroniscus & Menexenus, pueritiam nondum egressi. Ὡς κὶ δίκαιοί μοι εἰσὶ τῇ ὁσίᾳ γὰρ τρεῖς. εἰς μὲν μειράκιον ἤδη, δύο δὲ παῖδια, ipse ait in Apologiâ Platoniciâ. — Sed Lamprocle reverâ iracundo erga Xanthippen, morosam quidem & difficilem, matrem tamen, fuisse animo, patet ex amicâ admonitione Patris, quam memorat XENOPHON Ἀπομν. Lib. II. Cap. 2. (ed. Ernest. pag. 431. ed. Steph.) quamque mox respicio.

Pag. 8. *Faciles cum puero ludi &c.*] Καὶ Σωκράτης δὲ κατελήφθη πόλε ὑπὸ Ἀλκιβιάδου παίζων μὲν Λαμπροκλέους ἔτι νηπίου. AELIAN. V. H. Lib. XII. Cap. 15. ubi vulgo cognita hanc in rem Senecae & Valerii Maximi loca habet Perizonius.

Pag. 9. *Ex aureo MEMORABILIUM Libello &c.*] Magna pars Libri secundi in hoc argumento versatur, (in editionibus Ernestinis Capp. 4. & seqq. usque ad finem.)

Ibid. *Qui in praeceptis non prudentiae tantum Civilis sed artis etiam Militaris &c.*] Civilis prudentiae praecepta quot & qualia dederit Socrates, si Platoni non credamus, Xenophonti tamen fides erit habenda. Quamquam enim sic existimo, sub Socratis personâ suam plerumque sententiam expromsisse Platonem, germanamque illam sapientiam Socraticam ex Libellis Xenophonticis rectius peti, fieri tamen haud potuit, quin fundus Dialogorum Platoniorum, inclyti praesertim illius operis (ut GELLII verbis utar) *quod de optimo statu Reip. Civitatisque administrandae scripsit Plato*, sermones fuerint a praeceptore habiti: Et de Xenophonte quidem, (quamvis in tradendâ doctrinâ Socraticâ fido magis interprete,) pariter cen-

censeo, hominem militarem, cui sapientiae studium in bello erat comes, ingenio quoque indulgisse suo, quando sermones nobis refert, de arte & officio Imperatoris summi, aut Praefecti equitum, a Socrate habitos, (Lib. III. Ἀπομν. init.) quod qui Cyropaediam quidem cum illis sermonibus comparaverit, negabit nemo. Igitur jure dixisse mihi videor, praecepta prudentiae civilis artisque etiam militaris tradidisse Socratem, tam luculenter & vere, ut suae aetatis Sophistas, qui in simili argumento aliquando versabantur, longo post se intervallo reliquerit, etiamsi id nec tam ornate, nec tam acute, forte fecerit, quam in suâ quisque arte haec scripserint & Xenophon & Plato.

Pag. 9. *In exercitu meruit miles gregarius;* Σωκράτης δὲ ἰσχυρίζεται τοῖς, inquit AELIANUS Var. Hist. Lib. VII. Cap. 14 qui Lib. III. Cap. 17. singulas hasce expeditiones enumerat, temporis ordine dispositas a Perizonio in Notis: Huic autem praeiverat, de rebus Socraticis praeclare meritis, LEO ALLATIUS ad Epist. Socr. pag. 144. Conf. DIOG. LAERT. Lib. II. §§. 22. 23. & MENAG. in Observat. ad istum locum. — Caeterum, ne quisquam suspicetur PLATONI, cujus verba mihi saepius ad testimonium sunt citanda, Latine a me aliquid esse adfectum, quod haud sit in Graecis, iis maxime locis, quae duriora seu in Populum Atheniensem, seu in Libertatis abusum, dicam, an licentiam popularem, hodie videantur, constitui in hisce qualibuscunque Notis aut Probationibus singula Platonica Graece adjungere, quae Latine a me in ipsâ Oratione referuntur. En igitur verba Socratis in *Apolog.* (pag. 28. D. ed. Steph.) ἔγω γὰρ ἔχει, ὧς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ (uti Achilles apud HOM. II. Σ. V. 98. αὐτίκα τιθναίην,) ἔάν τις ἑαυτὸν τάξῃ, ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι, ἢ ὑπὸ ἄρχοντι ταχθῇ, ἔνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοῖ, μένοισι κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον, μήτε θάνατον, μήτε ἄλλο τι μηδὲν πρὸ τῆς αἰχρῆς. Ἐγὼ δὲ δεινὰ ἂν εἴην ἐργασμένος, ὧς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ὅτε μὲν με οἱ ἄρχοντες ἔταττον, εἰς ὑμεῖς εἴλεσθε ἄρχειν με, καὶ ἐν Ποτιδαίᾳ, καὶ ἐν Ἀμφιπολεῖ, καὶ ἐπὶ Δηλῷ, τότε μὲν εἴ ἐκεῖνοι ἔταττον, ἔμενον ὥσπερ καὶ ἄλλοι τις, καὶ ἐκινδύνεον ἀποθανεῖν τοῦ δὲ Θεοῦ τάττοισι (ὡς ἐγὼ ἀθήην τε καὶ ὑπέλαβον) φιλοσοφῶντά με δεῖν ζῆν κ. τ. λ. — Alter, quem prae oculis habui, PLATONIS locus est in Critone (Tom. I. Opp. pag. 51. B.) εἴαν τε εἰς πόλεμον ἄγῃ τραπητόμενον ἢ ἀποθανέμενον, ποιητέα ταῦτα, καὶ τὸ δίκαιον ἔτως ἔχει, καὶ ἔχῃ υπεικτέον, εἰ δὲ ἀναχωρητέον, εἰ δὲ λειπτέον τὴν τάξιν, κ. τ. λ.

Pag. 10. in f. *Ad Delium quidem sic pugnavit, &c.] PLATONIS*
G
locus

locus est in Lachete Tomo II. Opp. pag. 181. B. ὅς ἐγώ καὶ ἄλλοί γε αὐτὸν ἐλευσάμεθα
 ἔμῳ τὸν πατέρα ἀλλὰ καὶ τὴν πατρίδα ὀρεῖντα· ἐν γὰρ τῇ ἀπὸ Δηλίας φυγῇ μετ' ἐμῷ
 συνανέχωμαι. καὶ γὰρ σοὶ λέγω, ὅτι, εἰ ἄλλοι ἤθελον τοιοῦτοι εἶναι, ὀρεῖν ἂν ἡμῶν ἡ πόλις ἦν, καὶ
 ἔκ ἂν ἔπεσε τὸ τοιοῦτον πᾶμα. Sequentia expressi ex DIOGENE LAERTIO
 Lib. II. §. 23. ἐτρατεύσατο γὰρ εἰς Ἀμφίπολιν καὶ Ξενοφῶντα ἀφ' ἵππου πεσόντα, ἐν
 τῇ κατὰ Δηλίαν μάχῃ, διέσωσεν ὑπολαβὼν· ὅτε καὶ πάντων φευγόντων Ἀθηναίων, αὐτὸς ἡρέμα
 ἀνέχωμαι, παρεπιστρεφόμενος ἡσυχῇ, καὶ τῶν ἀμύνασθαι, εἰ τις οἱ ἐπέλθοι· ἐτρατεύσατο
 δὲ καὶ εἰς Ποτίδαιαν διὰ θαλάττης κ. τ. λ. Hostes Boeotos Socratis fortitudine
 absterritos, ne fugientibus instarent, solus scripsit Philosophorum Graeco-
 rum aetate ferme postremus, SIMPLICIUS ad Epict. Cap. 31. documen-
 to, quantum fama crescat eundo per saecula, aut potius quam ament ju-
 niores facta a veteribus accepta augere etiam supra fidem. Vid. MENAG.
 Observ. ad d. Diog. Laert. locum, LEON. ALLAT. ad Epist. Socr.
 pag. 145. — Sequentia STRABONIS sunt Lib. IX. pag. 618. ἐν δὲ τῇ
 φυγῇ πεσόντα ἀφ' ἵππου Ξενοφῶντα τὸν Γρύλλου ἰδὼν κείμενον Σωκράτης φιλόσοφος
 τρατεύων πεζός, τῷ ἵππῳ γεγονότῃ ἐκ ποδῶν, ἀνέλαβε τοῖς ἄμοις αὐτοῦ, καὶ ἔσωσεν
 ἐπὶ πολλὰς σάββας, ἕως ἱππασαῖο ἢ φυγῇ. — Denique, quae de divinante So-
 cratis sapientiā diximus, auctorem habent Antipatrum apud Cic. de Divin.
 Lib. I. Cap. 54. Idem etiam Socrates, cum apud Delium male pugna-
 tum esset, Lachete Praetore, fugeretque cum ipso Lachete; ut ventum est
 in trivium, eadem qua caeteri fugere noluit; quibus quaerentibus, cur non
 eadem viā pergeret, detineri se a Deo dixit. Tum quidem hi qui aliā viā
 fugerant, in hostium equitatum inciderunt: Ubi Davisius non neglexit ple-
 niorē narrationem, traditam ab Auctore Epistolarum Socraticarum, per-
 sonato quidem scriptore, cui plura tamen debemus ex Commentariis de
 Socrate hodie deperditis petita, atque ad rem suam accommodata, pag.
 6. 7. Ex illo autem, ex Platone etiam ac Cicerone, haud uno loco
 emendandus est PLUTARCH. de Genio Socrat. pag. 581. D.

Pag. 11. in f. Contubernalem in obsidione Potidaeae hunc Cliniae filium
 habebat Socrates.] Testem laudare satis fit PLUTARCHUM in vitā Al-
 cibiadis pag. 12. ed. Bryan. (Tom. I. Opp. pag. 194. E) A Plutarcho
 autem solo, quod sciam, discimus, Socrati vices dein reddidisse Alcibia-
 dem, quum equo vectus peditem Socratem in istā, de quā modo ageba-
 mus, ad Delium fugā comitatus est & ab hostium impetu vindicavit: ἔτι δὲ
 τῆς ἐπὶ Δηλίῳ μάχης γενομένης, καὶ φευγόντων Ἀθηναίων, ἔχων ἵππον ὁ Ἀλκιβιάδης, τῷ
 δὲ Σωκράτῃ πεζῇ μετ' ὀλίγων ἀποχωρῆσθαι, ἔπαρήλασεν ἰδὼν, ἀλλὰ παρέπεμψε καὶ
 ὡς

ἰσχυμένον, ἐπικειμένων τῶν πολέμων, καὶ πολλὰς ἀναιρέων. — Καὶ ταῦτα μὲν ὑπερον
ἰπεύχθη, inquit Plutarchus, rationem temporis recte servans, quam ad
Ælium ostendit Perizonius. — Conf. DIOG. LAERT. Lib. II. §. 23.

Pag. 12. *Seu militiae esset seu domi, Magistratibus atque Imperatori
obsequi, in iis quae Leges juberent, ipsi non erat nisi officium facere.*]
Vere de se ad improbum Critiam sociumque Chariclem Philosophus, ἐγὼ
τοίνυν, ἔφη, παρσκευάσμαι μὲν πέτεσθαι τοῖς νόμοις. Mem. Lib. I. Cap. 2. §. 34.
(ed. Ernest. pag. 417. ed. Steph.) nec minus vere de illo ΧΕΝΟΡΗΟΝ
ib. Lib. IV. Cap. 4. §. 1. (ed. Ernest. pag. 468. ed. Steph.) Ἀλλὰ μὴν
καὶ περὶ τῶν δικαίων γε ἔκ ἀπεκρύπτει, ἣν εἶχε γνώμην, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ἀπεδείκνυτο,
ἰδίᾳ τε, πᾶσι νομίμως τε καὶ ὠφελίμως χρώμενθ', καὶ κοινῇ, ἀρχαῖς τε, ἃ οἱ νόμοι
προτάττειν, πειθόμενθ' καὶ κατὰ πόλιν καὶ ἐν ταῖς στρατείαις ἕως, ὅς τε διάδηλόν
εἶναι παρὰ τὰς ἄλλας εὐτακτῶν. — Huc maxime pertinet egregia pars Dia-
logi, quem cum Critone, fugam ex carcere ipsi suadente, a Socrate ha-
bitum describit PLATO, ubi ipfas Leges ex se quaerentes fingit Philoso-
phus: Ἀλλ' ὥδε σκοπεῖ, εἰ μέλλουσιν ἡμῖν ἐθελδε εἶτε ἀποδιδέσκειν, ἢ ὅπως δεῖ
ὀνομάσαι τούτο, ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως, ἐπισάντες ἔρουντο. Εἰπέ μοι,
ὦ Σώκρατες, κ. τ. λ. Divina profecto verba sunt, quum ait: "Tunc tam
, sapiens fueris, ut ignores tamen, Patriam & matrem & patrem & omnibus
, majoribus tuis magis tibi esse colendam, magis venerandam, magis fan-
, ctam, potiori denique loco & a Diis habendam & ab hominibus, qui-
, cunque quidem rectâ ratione utantur &c." Tomo I. Opp. pag. 50. 51.
Legisse haud poenitebit *Anacharsin* Gallicum Cap. 67. §. *Ses leçons n'é-
toient* &c. — Jure igitur suo ad Cives in *Apologîâ* dicentem facit PLA-
TO, τὸ δὲ μηδὲν ἄδικον μηδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τούτοις δὲ τὸ πᾶν μέλει. Tom. I.
pag. 32. D. & Critonem (ib. pag. 45. D.) φάσκοντά γε ὅτι ἀρετῆς διὰ παντὸς
εἶναι βίαν ἐπιμελεῖσθαι. —

Ibid. *Ipse neque seditionis, neque proditionis, neque mali cujuscunque
existit auctor.*] Ipsa ΧΕΝΟΡΗΟΝΤΙΣ verba Ἀπομν. Lib. I. Cap. 2. §. 63.
(pag. 420. ed. Steph.) haec sunt: ἀλλὰ μὴν τῇ πόλει γε ἔτε πολέμῳ κακῶς
συμβάλῃ, ἔτε στάσεως, ἔτε προδοσίας, ἔτε ἄλλης κακῆς ἑδενὸς πώποτε αἰτίῃ ἐγένε-
το. — Igitur ad judices professum Socratem vere scribit PLATO, quum
istâ tempestate popularem esse, aut saltem caussae popularis studium ad-
fectare, proptereaque se conjurationibus ac seditionibus immiscere, pla-
nissima via foret ad rem faciendam, nihil tamen eorum se unquam ad-

misisse, in Apologiâ Tomo II. pag. 36. B. ὅτι μαθὼν ἐν τῷ βίῳ ἔχ' ἡσυχίαν ἦγον, ἀλλ' ἀμελήτας ὤντες οἱ πολλοί, χρηματισμῶ τε καὶ οἰκονομίᾳ καὶ στρατηγιῶν, καὶ δημηγοριῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν, καὶ ξυνωμοσιῶν καὶ στάσεων τῶν ἐν τῇ πόλει γιγνομένων, ἠγασάμενοι ἑμαυτὸν τῷ ὄντι ἐπιεικέστερον εἶναι ἢ ὥς εἰς ταῦτα ἰόντα σώζεσθαι. —

Atque ita animatus hominem factiosum, quique civilia odia, studio partium, exerceret, ex amicorum numero arcendum existimabat. De amicis deligendis ac conciliandis cum Critobulo agens, τί δέ; inquit, ὅστις εὐσιώδης τέ ἐστι καὶ θείων πολλὰς τοῖς φίλοις ἐχθρὰς παρέχειν; — φευκτέον, νῆ Δία, καὶ τῆτον· respondet Critobulus Ἀπομν. Lib. II. Cap. 6. (pag. 436. ed. Steph.)

Pag. 13. *Liberam adhibebat contumaciam, quam a magnitudine animi ductam ait CICERO, non a superbiâ.*] Tusc. Quaest. Lib. I. Cap. 29. *Contumax* is Tullio est, quem ἰσχυρογνώμονα dicit DIOG. LAERT. Lib. II. §. 24. ἦν δὲ (Σωκράτης) ἰσχυρογνώμων καὶ δημοκρατικὸς, ὡς ὁκλον ἐκ τε τῆ μὴ εἶξαι τοῖς περὶ Κριτίαν, κ. τ. λ. Illaque *contumacia* quum erga superiores, potentiâ abufos, a viro bono & cordato maxime sit exspectanda, eam tanto luculentius probavit Socrates, quanto magis, talibus hominibus adulari aspernatus, contemtor illorum erat & derisor. SENECA *de Benef.* Lib. V. Cap. 6. *Quare ergo hoc Socrates dixit? Vir facetus, & cujus per figuras sermo procedere solitus erat, derisor omnium, maxime potentium.*

Pag. 14. *Ad Remp. gerendam Charmidem aliosque hortatus est.*] Disputatio, qua Charmidem ad capeffendam Remp. cohortatus est, exstat apud XENOPH. Ἀπομν. Lib. III. Cap. 7. (ed. Ern. pag. 451. ed. Steph.) quem locum respicit DIOG. LAERT. Lib. II. §. 30. Quin & ipsum Alcibiadem, in primâ (ut videtur) juventute valde diversum ab eo, qui fuit postea, ut, posito omni timore, ad populum in concione prodiret, excitavit Socrates, narrante AELIANO Var. Hist. Lib. II. Cap. 1. Aristippi reprehensio est Ἀπομν. Lib. II. in ipso initio, quam certe reprehensionem prorsus confictam a Xenophonte fuisse haud existimo, etiamsi in illâ exaggerandâ aliquid forte fuerit simultatis, neque adeo falsum omnino sit, quod tradit DIOG. LAERT. Lib. II. §. 65. nam aculeatum est, primum dicere: γινέσθαι δὲ τίνα τῶν συνόντων ἀκολαστοτέρως ἔχοντα πρὸς τὰ τοιαῦτα· statimque subjiçere, εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Ἀρείσιππε κ. τ. λ. — Sermo Socraticus cum Pericle juniore habitus refertur Ἀπομν. Lib. III. Cap. 5. (ed. Ern. pag. 447. ed. Steph.) — Quando autem saepius & apud Platonem & apud Xenophontem de administrandâ Rep. & officio Imperantium ac Magistratuum dis-

differit Philosophus noster, ironiam Socraticam adfectavit, quisquis ille fuerit, rerum Socraticarum peritissimus Auctor *Epistolarum Socraticarum*, quum Epist. I. pag. 8. Archelao (ad hunc enim scripta, judice Allatio, & recte, opinor, Epistola fingitur) ita respondentem facit: ἐγὼ δὲ μεμαθημένα τε ἄρχειν ἔφημι, μὴ εἰδώς τε ἔκ τινος δεξαίμεν μᾶλλον βασιλεύειν, ἢ ΚΥΒΕΥΕΙΝ, μὴ ἐπιστάμεν. οἶδα δὲ, ὅτι εἰ καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι ὁμοίως δέκοντο, ἤτιον ἂν ἦν κακὰ ἐν τῷ βίῳ· νῦν δὲ ἡ τῶν μὴ ἐπισταμένων τόλμα ἐπιχειρῶσα οἷς μὴ ἴσασιν, εἰς τὸτο ταραχῆς αὐτὰ προάγει· ὅθιν καὶ τὴν τύχην ἔτι μείζω πεποιήκειν, τῇ ἐκείων ἀνοίᾳ τὴν ταύτης ἐξουσίαν αὐξάνουσα. *Equidem imperandi artem me didicisse, non existimo: Ejus autem imperitus, regis officio fungi haud magis vellem, quam aleā ludere, ludendi imperitus. Novi etiam, si alii homines eodem modo essent animati, fore ut pauciora mala nobis essent in hac vitā. Nunc vero audacia eorum, qui omnium rerum sunt rudes, iisque tamen se immiscent tractandis, quae ignorant, — ejusmodi audacia nos eo usque provexit turbarum, in quibus versamur: Unde factum, ut fortuna plus valeat, quum amentia illorum hominum caecae sortis auxerit dominationem. — Verissimam, & nostri quoque aevi experientiā confirmatam, sententiam eo lubentior adscripsi, ut illam vitio liberem. Anne aliqua aleae ars est, an jaciendae aleae est scientia? Si sit, dolus est, non disciplina: Et Socrates quidem τὰς κυβεύοντας, ἢ τι ἄλλο πονηρὸν καὶ ἐπιζήμιον ποιῶντας, ἀργὲς ἀπὸ κάλει, aleaeque lusum inter οἰεῖσθαι referebat, Ἀπομν. Lib. I. Cap. 2. §. 57. (ed. Ern. pag. 419. ed. Steph.) Digna sunt quae hanc in rem conferantur, *Salmasiana* praesertim, apud ΓΑΤΑΚ. ad M. Ant. Lib. I. §. 8. — Ergone desipuit Sophista? — aut quid illi est κυβεύειν ἐπιστάει; — Sed vero scripsit ἢ ΚΥΒΕΡΝΑΪΝ, μὴ ἐπιστάμεν. Optimam lectionem debeo Codici Helmstadiensi, cujus penes me est a Reiskio instituta collatio. — Atque sic reverā loqui solent Socratici, quibus quam frequens sit regundi Remp. cum arte gubernandi navem comparatio, non est quod dicam. In illo, quem mox referam, loco, λέγων ὡς μωρῶν εἶναι τὰς μὲν τῆς πόλεως ἄρχοντας ἀπὸ κυάμης καθίστασθαι, κυβερνήτη δὲ μηδένος θέλειν καχεῖσθαι κυαμευτῷ κ. τ. λ. Ἀπομν. Lib. I. Cap. 2. §. 9. (ed. Ernest. pag. 415. ed. Steph.) cum quo loco jungendus est alter ibid. Lib. III. Cap. 9. §. 11. (pag. 454. ed. Steph.) Ὅποτε γάρ τις ὁμολογήσειε τῷ μὲν ἄρχοντι εἶναι τὸ προστάττειν ὃ τι χρὴ ποιεῖν, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τὸ πείθεσθαι, ἐπεδείκνυν, ἐν τε καὶ τὸν μὲν ἐπιστάμενον, ἄρχοντα, τὸν δὲ ναύκληρον καὶ τὰς ἐν τῇ καὶ πάλιν, πειθομένους τῷ ἐπιστάμενῳ — Verum & de aliis rebus eadem comparatio, eademque verba, reperiuntur; e. gr. Ἀπομν. Lib. II. Cap. 6. §. 38. (ed. Ernest. pag. 439. ed. Steph.) εἰ γὰρ σι,*

βυλόμεν^Θ φίλον ποιῆσαι ναυκλήρῳ, ψευδόμεν^Θ ἐπαινοῖν, φάσκων ἀγαθὸν εἶναι κυβερνήτην, ὃ δέ μοι παιθεῖς ἐπιτρέψαιέ σοι τὴν ναῦν μὴ ἐπισαμένῳ κυβερνᾶν, ἔχεις τινὰ ἐλπίδα, μὴ ἂν σαυτόν τε καὶ τὴν ναῦν ἀπολέσῃ; — Ad confirmandam emendationem nemo, opinor, plura requireret.

Pag. 14. in f. *Absurdum vobis videatur, o! Cives, me multas circum-eundo domos &c.*] Quamquam grave est, integros locos describere, ejus tamen, quam modo dicebam, confirmationis causā, en tibi Socratica PLATONIS in Apol. Tomo I. pag. 31. c. ἴσας ἂν εἴη δόξειεν ἄτοπον εἶναι, ὅτι δὴ ἐγὼ ἰδίᾳ μὲν ταῦτα συμβουλεύω περιττῶν καὶ πολυπραγμονῶν, δημοσίᾳ δὲ ἔτολμῶ ἀναβαίνειν εἰς τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον συμβουλεύειν τῇ πόλει. τέττε δὲ αἰτίον ἐστὶν ὃ ὑμεῖς ἐμὲ πολλάκις ἀκηκόατε πολλαχῆ λέγοντι^Θ, ὅτι μοι θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον γίγνεται φωνή, — ἥ ὅταν γένηται, αἰεὶ ἀποτρέπει με τέττε ὃ ἂν μέλλω πράττειν, ἀωτρέπει δὲ ἔπολε. τέττο ἐστὶν ὃ μοι ἐναντιῖται, τὰ πολιτικὰ πράττειν. καὶ παγκάλως δέ μοι δοκεῖ ἐναντιῖσθαι. εὖ γὰρ ἴστε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα, πάλαι ἂν ἀπολώλειν, καὶ ἔτ' ἂν ὑμᾶς ὠφελήκειν ἔδεν, ἔτ' ἂν ἑμαυτὸν. καὶ μοι μὴ ἄχθεσθε λέγοντι τάλῃθῃ. ἔ γάρ ἐστιν ὅστις ἀνθρώπων σωθήσεται, ἔτε ἀλλῶ ἔδεν; πλήθει γνησίως ἐναντιῖμεν^Θ, καὶ διακωλύων πολλὰ ἀδίκῃ καὶ παρὰ νόμον ἐν τῇ πόλει γίγνεσθαι. ἀλλὰ ἀναγκαῖόν ἐστι τῷ ὄντι μαχεῖσθαι ὑπὲρ τῆς δικαίας, καὶ εἰ μέλλει ὀλίγον χρόνον σωθήσεται, ἰδιωτεύειν, ἀλλὰ μὴ δημοσιεύειν. μεγάλα δ' ἐγὼ γε ὑμῖν τέκμηρια παρέξομαι τέτων, ἔ λόγους, ἀλλ', ὃ ὑμεῖς τιμᾶτε, ἔργα. — Καὶ τέτων ὑμῖν ἔσοιται πολλοὶ μάρτυρες. ἄρ' εἴη με οἶεσθε τοσάδε ἔτη διαγενέσθαι, εἰ ἔπραττον τὰ δημόσια, καὶ πράττων ἀξίως ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, ἐκοήθην τοῖς δικαίοις, καὶ, ὥσπερ χρὴ, τέττο περὶ πλείους ἐποιέμην; πολλῶ γε δεῖ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! ἔδὲ γὰρ ἂν ἄλλ^Θ ἀνθρώπων ἔδει.

Pag. 16. *De Rep. constituenda alibi differens Socrates &c.*] Locus reperitur apud PLATONEM de Rep. Lib. VI. pag. 496. c. καὶ τέτων δὴ τῶν ὀλίγων οἱ γενόμενοι καὶ γευσάμενοι, ὡς ἡδὺ καὶ μακάριον τὸ κτῆμα, καὶ τ^τ πολλῶν αὖ ἱκανῶς ἰδόντες τὴν μανίαν, καὶ ὅτι ἔδει οὐδὲν ὑγιὲς (ὡς ἔπ^Θ εἰπεῖν) περὶ τὰ τ^τ πόλεων πράττειν, ἔδ' ἐστὶ ζύμμαχ^Θ μεθ' ὅτε τίς ἰὼν ἐπὶ τὴν τ^τ δικαίαν βοήθειαν, σώζοιτ' ἂν. ἀλλ' ὥσπερ εἰς θηρία ἀνθρώπων ἐμπεσὼν, ἔτε ξυναδικεῖν ἐθέλων, ἔτε ἱκανὸς ὢν εἰς πᾶσιν ἀγείοις ἀντέχειν, πρὶν τι τὴν πόλιν ἢ φίλους ὀνῆσαι προαπολόμεν^Θ, ἀνωφελὲς αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἂν γένοιτο. ταῦτα πάντα λογισμῷ λαβὼν, ἡσυχίαν ἔχων, καὶ τὰ αὐτῶ πράττων, οἷον ἐν χειμῶνι κοινορεῖ καὶ ζάλης ὑπὸ πνεύματι^Θ φερομένη, ὑπὸ τειχίον ὑποσᾶς, ὁρῶν τὰς ἄλλας καταπιμπλαμένας ἀνομίας, ἀγαπᾷ εἰς πη αὐτὸς καθαρὸς ἀδικίας τε καὶ ἀνοσίῳ ἔργων, τὸν τε ἰθάδε βίον βιώσεται, καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῶ

αὐτῶ μετὰ καλῆς ἐλπίδος ἱλίας τε καὶ εὐμενῆς ἀπαλλάξαι. — Quae rabidorum Demagogorum furentisque Populi cum *belluis* ac *feris* comparatio quandoquidem Socraticis familiaris fuerit, ex illorum more *personatus* scribit PLATO *Epist. Socr.* XXIV. pag. 51. “ quum nemo Athenis aliquid fani „ ageret, neque privatim, neque in Republicâ, se ex urbe in agrum „ prope Epheftiadas se recepisse, tanquam si ex quâdam ferarum ac bel- „ luarum caveâ evafisset, διὸ δὴ ἐκ τῆς ἀσπίδος ἀπηλλάγη, ὥσπερ εἰρητῆς θηρίων, διατελείων μὲν τοι εἰ μακρὰν Ἐφεστιάδων. — Caeterum, quoniam locos Philo- sophicos hic excutere non est animus, de illâ inter Stoicos & Epicurêos multum agitâtâ quaestione nihil dicemus, *an Sapienti capeffenda sit Res- publica*, quam, post SENECAM *de Otio Sapientis*, luculenter exposuit GASSENDUS *de Philosophiâ Epicuri* Tomo II. pag. 14. & pag. 357. — *Interrogo* (inquit Seneca) *ad quam Remp. Sapiens accessurus sit? Ad Athe- niensem, in qua Socrates damnatur, Aristoteles, ne damnaretur, fugit? in qua opprimit invidia virtutes? negabis mihi, accessurum ad hanc Remp. Sapientem. Ad Carthaginensem ergo Remp. Sapiens accedet, in qua adfida seditio, & optimo cuique infesta libertas est, summa aequi ac boni vilitas, adversus hostes inhumana crudelitas, etiam adversus suos hostilis? Et hanc fugiet.*

Pag. 17. in f. CICERONIS *iterum verbis utor, Platonem auctorem vehementer sequentis* &c.] Petitis nimirum ex praeclarâ illâ ad Lentulum Epistolâ, in qua, me quidem iudice, Tullius animi sui effigiem perfectius depinxit, quam usquam alibi, Lib. I. ad Div. Ep. 9. pag. 50. ed. Graev. ubi Victorius geminum PLATONIS locum, ad quem respicit Cicero, indicare haud neglexit: Prior est in pulcherrimâ ad Propinquos & Familia- res Dionis Epistolâ pag. 331. D. in quo loco censet Plato, ad mutandam Reip. formam, etiamsi optimam constituturus sis, non licere Patriae vim aut arma inferre, quandoquidem talis mutatio violenta sine caedibus aut san- guine ac sine multorum exilio & fugâ effici nequit. Πατέρες δὲ ἢ μητέρες ἐχ' ὅσιον (inquit) ἡγῆμαι προσβιάζεσθαι, μὴ νότῳ παραφροσύνης ἔχομεντες. — ταυτὸν δὲ καὶ περὶ πόλεως αὐτῆς διανοόμενον χρὴ ζῆν τὸν ἑμμέρεα. λέγειν μὲν, εἰ μὴ καλῶς αὐτῇ φαίνοιτο πολιτεύεσθαι, εἰ μέλλοι μὴτε ματαίως εἶρεῖν, μὴτε ἀποθανεῖσθαι λέγων· βίαν δὲ πατρίδι πολιτείας μεταβολῆς μὴ προσφέρειν, (ὅταν ἄνευ φυγῶν καὶ σφα- γῆς ἀνδρῶν μὴ δυνατὸν ᾖ γίνεσθαι τὴν ἀρίστην) ἡτυχίαν δὲ ἄγοιτα, εὐχεσθαι τὰ ἀγαθὰ αὐτῇ τε καὶ τῇ πόλει. — Quam certe Socraticam fuisse Platonis sententiam, liquet ex Critone T. I. Opp. pag. 51. βιάζεσθαι δὲ ἐχ' ὅσιον ἕτε μητέρας, ἕτε

πατίσθαι· πολὺ δὲ τέτων ἔτι ἦτον τὴν πατερίδα. Multumque adeo Socrates aberat ab illorum ferâ atque immani sapientiâ, dicam, an ferociâ, qui sibi integrum esse putant, per caedes & supplicia, per proscriptiones, civiumque stragem aut exilia, ad constituendam, ut aiunt, civitatem grassari, quam sic pessumdari, non emendari, omnis aevi docet experientia. Longe aliter Socrates, Socratisque amicus XENOPHON Ἀπομν. Lib. I. Cap. 2. §. 10. (pag. 415. ed. Steph.) Ἐγὼ δ' οἶμαι τὰς φρόνησιν ἀσκήντας, καὶ νομίζοντας ἱκανοὺς ἔσθαι τὰ συμφέροντα διδάσκειν τὰς πολίτας, ἵνα γίγνεται βιαίως, εἰδότες ὅτι τῇ μὲν βίᾳ πρότερον ἔχθραι καὶ κίνδυνοι, ἀλλὰ δὲ τῷ πέθειν ἀκινδύνως τε καὶ μετὰ φιλίας τὰ αὐτὰ γίγνεται· οἱ μὲν γὰρ βιάσθιντες ὡς ἀφαιρεθέντες μισοῦσιν, οἱ δὲ πεσόντες ὡς κεχαρισμένοι φιλοῦσιν. Οὐκ ἔν τ' φρόνησιν ἀσκήσαν τὸ βιάζεσθαι, ἀλλὰ τ' ἰχὺν ἄνευ γνώμης ἐχούσιν τὰ τοιαῦτα πράττειν· — καὶ φονεύειν δὲ τοῖς τοιούτοις ἵνα συμβαίνει, κ. τ. λ. Ego vero arbitror illos, qui veram colunt rerum civilium prudentiam, talesque se esse intelligunt, qui utilia ad Remp. cives docere possint, minime omnium esse violentos, quum pulchre noverint, violentiae comites semper haerere inimicitias & pericula; eadem autem persuadendo effici solere sine periculo ac mutuâ cum benevolentia. Etenim qui vim passi sunt, jus suum sibi ademptum rati, opprimentem odio habent; qui vero persuadendo adducti sunt, tanquam beneficio mactati, persuadentem amore complectuntur. Igitur qui rerum civilium prudentiam colunt, eorum minime proprium est vi & violentiâ uti ad auctoritatem suam tuendam; sed illorum est talia facere, qui vires habent, bonam mentem non habent: — Neque, ut per caedem & strages civium grassetur, viro prudenti accidere solet &c. — Quippe, uti Homeri testimonio apud PLATONEM in Gorgia pag. 516. c. usus Socrates: *Viri justi mansueti etiam sunt & animo miti.* Οὐκοῦν οἷγε δίκαιοι, ἡμεροί, ὡς ἔφη Ὀμηρος. — Atque haec constans veterum Sapientum fuit opinio. — Legisse haud poenitebit WASSIUM ad haec SALUSTII, in quibus, animo meo saepe obversantibus, Socraticae prudentiae expressam imaginem reperisse mihi videor, Bell. Jug. Cap. 3. *Verum ex his magistratus, & imperia, postremo omnis cura rerum publicarum, minime mihi hac tempestate cupiunda videntur; quoniam neque virtuti honos datur; neque illi, quibus per fraudem jus fuit, tuti aut eo magis honesti sunt: Nam vi quidem regere Patriam, aut Parentes, quamquam & possis & delicta corrigas, tamen importunum est; cum praesertim omnes rerum mutationes caedem, fugam, aliaque hostilia portendant. Frustra autem niti, neque aliud, se fatigando, nisi odium quaerere, extremae dementiae est; nisi forte quem inhonesta & pernicioſa libido tenet, potentiae pauco-*
rum

rum decus atque libertatem suam gratificari. — Quando autem in hoc jam loco, de vi Patriae inferendâ, secundum Ciceronem, versamur, impetrare a me non possum, quin animadvertam, ex istâ ad Lentulum Epistolâ attendenti facile liquere, quid is, qui *Platonem vehementer auctorem sequeretur*, ex animo senserit de variis Quaestionibus, ad idem argumentum pertinentibus, “ quas tanquam *θίσαι* quasdam, quae & politicae „ essent, & illorum temporum, ” (Pompejo scilicet ab unâ, Caesare ab alterâ parte, Italiae aut imminente aut arma hostilia inferente) “ sibi tradandas sumferat: An, oppressâ Libertate, unius male quaesitam potentiam quovis modo evertere sit conandum, etiamsi per ejusmodi conatum „ Resp. de summâ rerum & de universorum salute in periculum adducatur? — An oppressae sub Tyrannide Patriae, tempore potius atque opportunitis sermonibus, sit opitulandum quam bello & armis? An istâ rerum conditione neutras sequi partes fas sit, & se aliquo in tutum recipere? An per omnia discrimina ruendum sit, Libertatis ergo? An, si unus in Civitate liberâ male dominetur, arma propterea natali solo liceat inferre; & an Patria per vim hostilem atque obsidiones sit vindicanda? An, si quis non probet talem Tyrannidis per bellum everfionem, ejus tamen officium sit nomen suum inter hos, qui pro optimis civibus habentur, profiteri? An cum illis, qui nos beneficiis obstrinxerunt, aut qui amicitiae vinculo nobis junguntur, communia in rebus civilibus pericula sint adeunda, etiamsi nobis de universâ Republicâ male consuluisse videantur? &c.” *Τυραννεμένης δὲ πατρίδος*, (Graeca Cic. sunt ad Att. Lib. IX. Ep. 4.) *εἰ παντὶ τρόπῳ τυραννίδος κατάλυσιν πραγματουτέον, καὶ μίλλῃ διὰ τῆς περὶ τῶν ὅλων ἢ πόλις κινδυνεύσειν; — εἰ πειρατέον ἀρῆγειν τῇ πατρίδι τυραννουμένην καιρῷ καὶ λόγῳ μᾶλλον ἢ πολέμῳ; εἰ πολιτικὸν τὸ ἡσυχάζειν, ἀναχωρήσαντά ποι, τῆς πατρίδος τυραννεμένης; εἰ δὲ παντὸς ἰτέον κινδύνου τῆς ἐλευθερίας πέρι; εἰ πόλεμον ἱπακτέον τῇ χάρᾳ, καὶ πολιιορκητέον ταύτην τυραννουμένην; εἰ καὶ μὴ δοκιμάζοντα τὴν δὲ πόλεμον κατάλυσιν τῆς τυραννίδος, συναπογραπτέον ὅμως τοῖς ἀείσοις; εἰ τοῖς εὐεργέταις καὶ φίλοις συγκινδυνευτέον ἐν τοῖς πολιτικοῖς, καὶ μὴ δοκῶσιν εὖ βεβηλεῦσθαι περὶ τῶν ὅλων; κ. τ. λ.* — dignae certe consultationes, in quibus se exerceant cives, quales fuerunt Socrates, M. Tullius, Michael Hospitalius, Hugo Grotius, quique, seu ingenii dotes spectemus, seu animi, ad magna ista nomina omni aetate, longo quamquam intervallo, accedent proximi. —

Pag. 18. in f. *Solon tam prudenter popularem regiminis formam temperaverat.*] Quam brevissime potui, praecipuas h. l. causas enumeravi,

quibus mutatam Reip. formam debuit Civitas Attica, & cum mutata formâ mutatam quoque fortunam, perditos mores, omissam salutis publicae curam, everfa Patrum instituta, spretam Majorum disciplinam, atque ex libertate modicâ primum, immoderatâ deinceps, ortam postremo licentiam effraenatam, e licentiâ denique prognatam Tyrannidem & universorum servitutem: Quibus causis plures addere potuissem, secundo ordine collocandas, concionem & judicia plebi in quaestu posita; violatas, mox consuetudine abrogatas, quas contra novandi libidinem & Demagogorum furores tulerat Solon, leges saluberrimas; neglectam majoribus natu debitam reverentiam, aliasque: Sed, quod Orationis meae παράγωγος est, tanquam ἕτερον non erat tractandum. Id alio fortassis tempore, alio forsitan agemus loco: Nam, quum studii & curae, quae cognoscendae Antiquitati impenditur, hunc semper fructum potissimum esse judicaverim, ut praeteritarum rerum memoria, experientiae vice functa, nostra de rebus praesentibus futurisque judicia certiora reddat ac veriora, institutionem meam in Academiâ Batavâ ita informaveram, ut, dum ingenua adolescentium pectora ad amorem Literarum Graecarum inflammarem, illos, (quod ab auspiciis muneris mei, plaudentibus bonis omnibus, in me susceperam) — *illos, inquam, redderem non tantum doctiores, sed & meliores, Cives Patriae amantiores, Majorum denique nostrorum simillimos*: Atque isthoc animo RES ATTICAS discipulis meis accuratius tradere consueveram. Hoc vero quando per tempora, quae vivimus, amplius mihi non est integrum, constitui, partem otii, quo in posterum fruar, in eo collocare, ut L E C T I O N U M A T T I C A R U M *Libris* nonnulla, quae de Rep. Atheniensi, five ad formam Reip. ejusque mutationes mutationumque causas spectantia, five ad Magistratus, Judicia, & Tribunalia, aut perperam tradi solent, aut non satis sunt enucleata, aliquâ cum curâ exponam. Igitur, quae ad probandam hanc sermonis mei partem plura in medium adferri possent, sciens omitto. Fundus eorum est tum egregius & classicus locus ARISTOTELIS Polit. Lib. II. Cap. 10. tum admirabilis illa ISOCRATIS Oratio, quae dicitur *Areopagitica*, tota propemodum describenda, ut oculati testis, ejusdemque viri, qui popularem Reip. formam supra omnes alias laudibus effert & praedicat, — ut talis viri ipsis verbis demonstraretur, quomodo ferocientes, post devictos Persas, Athenienses laudatissima Solonis instituta immutaverint, omnesque promiscue cives ad fortitionem summae in Rep. dignitatis admiserint, ita ut pauperrimus jam quisque e publicâ pecuniâ rem privatam stabiliret augeretque, & civi-

tatem regere iudiciumve officio fungi ad lucrum ac praedam revocaret, fractâ & proculcatâ Senatus Areopagitici auctoritate, exclusis repudiatisque optimis civibus, ac liberâ denique Republicâ in Tyrannidem, popularem primum, oligarchicam deinceps, conversâ. — Quum imminentem ruinam ex populari illa amentia, qua Resp. quotidie magis magisque in praeceps ferebatur, civibus ob oculos poneret Isocrates, pristinamque Reip. formam cum praesenti compararet, “ qui istâ majorum nostrorum
 „ aetate (inquit) hanc administrabant Rempubicam, talem constituerunt
 „ civitatis formam, quae non *nomine* maxime populari & lenissimo appel-
 „ laretur, *ipsis* vero *factis* minime talis videretur iis, quibus esset cum illâ
 „ negotium; neque ita illi cives informabant suos, ut in effraenatâ licen-
 „ tiâ consistere Democratiam, in contemptu legum Libertatem, in audaciâ
 „ quidvis dicendi aequum jus civium, in integrâ talium facinorum facul-
 „ tate sitam felicitatem putarent: Sed iis ratio Reip. erat ejusmodi, quae
 „ istius indolis homines odio debitique poenis prosequeretur, omnesque
 „ in universum cives & meliores redderet & moderatiores: Atque ad bene
 „ ordinandam regundamque civitatem illos hoc maxime adjuvabat, quod,
 „ quum DUAE AEQUALITATES (seu *duplex aequalitatis species*)
 „ existimentur esse, quarum una *omnibus idem plane tribuat*, altera *singu-*
 „ *lis id conferat quo digni sint*, quodque eos deceat, non ignoraverunt,
 „ utra harum esset utilior: Illam quippe quae cives bonos honestosque
 „ cum malis aequat, & utrosque iisdem honoribus ornat, hanc aequa-
 „ litatem, ut injustam, improbarunt; alteram vero, quae unumquemque
 „ aut pro dignitate honorat aut pro meritis castigat, — hanc sibi pro-
 „ priam elegerunt: Hujusque adeo ex praeceptis civitatem administra-
 „ bant, non ex omnibus promiscue civibus sorte ducentes summos ma-
 „ gistratus, sed iudicio suo ad unumquodque munus optimos praeferen-
 „ tes & maxime idoneos: Reliquos enim cives tales esse sperabant, quales
 „ forent, qui summae rerum praessent.” — Paulo post, rationem red-
 „ dens, cur prisco illo aevo publica munera minus appeterentur, nec in-
 „ vidiosae de illis orirentur contentiones, “ id inde fiebat (inquit) quod
 „ opere faciundo & parcimonia rei domesticae curam gererent, neque,
 „ sui negligentes negotii, alienis opibus inhiarent, neque *ex redditu pu-*
 „ *blico privatae impensae alendaeque familiae providerent*; sed de suis facul-
 „ tatibus, si quando opus foret, communi aerario subvenirent; neque
 „ accuratius nossent, quantum ex publicis tabulis ad se rediret, quam
 „ quantum sibi rei privatae vectigal esset. Tam sollicitè autem abstine-
 „ bant

„bant a pecuniâ publicâ, ut istis temporibus difficilius foret reperire,
 „qui summâ in Rep. dignitate fungi vellent, quam nunc qui nullâ mu-
 „nerum civilium cupiditate ferantur: Quippe curam Reip. non quaestum
 „aut velut mercaturam aliquam, sed onus, publici commodi causâ impo-
 „situm, existimabant: Neque a primâ jam die reputabant, an aliquid
 „lucelli sibi subducendum reliquissent sui in summâ dignitate decessio-
 „res &c. — (pag. 143. ed. Steph.)”

Οἱ γὰρ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον τὴν πόλιν
 διοικοῦντες κατεστήσαντο πολιτείαν, οὐκ ὀνόματι μὲν τῷ κοινοτάτῳ καὶ προσητάτῳ ἀρετα-
 γορευομένην, ἐπὶ δὲ τῶν πράξεων ἡ τοιαύτη τοῖς ἐντυγχάνουσιν φαινομένην· οὐδὲ τὸν
 τρόπον τοῦτον ἐπαίδευσεν τοὺς πολίτας, ὥστ' ἡγεῖσθαι τὴν μὲν ἀκολασίαν, δημοκρατίαν·
 τὴν δὲ παρανομίαν, ἐλευθερίαν· τὴν δὲ παρρησίαν, ἰσονομίαν· τὴν δ' ἐξουσίαν τοῦ ταῦτα
 ποιεῖν, εὐδαιμονίαν· ἀλλὰ καὶ μισοῦσα καὶ κολάζουσα τὰς τοιαύτας, βελτίους μὲν καὶ σω-
 φρονεσέστερους ἀπαίτας τὰς πολίτας ἐποίησε. Μέγιστον δ' αὐτοῖς συνεβάλετο πρὸς τὸ καλῶς
 οἰκεῖν τὴν πόλιν, ὅτι δυοῖν ἰσοτήτοις νομιζομένοις εἶναι, καὶ τῆς μὲν ταυτὸν ἀπασιν ἀπο-
 νεμῆτης, τῆς δὲ πρὸς τὸ προσήκον ἐκάστοις, ἐκ ἡγιάντων τέτων τὴν χρησιμωτέραν· ἀλλὰ
 τὴν μὲν τῶν αὐτῶν ἀξιῶσαν τὰς χρηστὰς καὶ πονηρὰς, ἀπειδοκίμαζον ὡς ἡ δικαίαν εἶναι·
 τὴν δὲ κατ' ἀξίαν ἐκάστοις τιμᾶσαι, καὶ κολάζουσαν, προηρῶντο. — Καὶ διὰ ταύτης
 ὤκειν τὴν πόλιν, ἐκ ἐξ ἀπάντων τὰς ἀρχὰς κληρῶντες, ἀλλὰ τὰς βελτίους, καὶ τὰς
 ἰκανωτάτους, ἐφ' ἑκάστοις τῶν ἔργων προκρίναντες. Τοιαύτας γὰρ ἤλπιζον ἔσεσθαι καὶ τὰς
 ἄλλας, οἷοίπερ ἂν ᾖσιν οἱ τῶν πραγμάτων ἐπιστατοῦντες. — Αἴτιον δ' ἦν τὸ μὴ
 περιμαχητὰς εἶναι τὰς ἀρχὰς, ὅτι μεμελετηκότες ἦσαν ἐργάζεσθαι καὶ φείδεσθαι, καὶ μὴ
 ᾧ μὲν οἰκείαν ἀμελεῖν, τοῖς δ' ἀλλοτρίοις ἐπιβυλεύειν· μὴδ' ἐκ τῆς δημοσίας τὰ σφέ-
 τερ' αὐτῶν διοικεῖν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐκάστοις ὑπαρχόντων, ὅποτε δεήσειε, καὶ τοῖς κοινοῖς
 ἐπαρκεῖν· μὴδ' ἀκρεβέστερον εἰδέναι τὰς ἐκ τῆς ἀρχαίας προσόδους, ἢ τὰς ἐκ τῆς ἰδίας
 γυνομένης αὐτοῖς. Οὕτω δὲ ἀπέχοντο τῆς πόλεως, ὥστε χαλεπώτερον ἦν ἐν ἐκείνοις
 τοῖς χρόνοις εὐρεῖν τὰς βυλομένους ἀρχαίς, ἢ νῦν τὰς μηδὲν δεομένους· ἡ γὰρ ἐμπο-
 ρίαν, ἀλλὰ λειτουργίαν, ἐνόμιζον εἶναι τὴν τῆς κοινῶν ἐπιμέλειαν. Οὐδὲ γὰρ τῆς πρώτης
 ἡμέρας ἰσκόπων ἔτι λῆμμα παρακληλοῖσιν οἱ πρῶτον ἀρχόντες. — Ad primam
 istam aequalitatem, quae omnibus idem plane tribuit, XENOPHON, in
 Cyropaedia sua ingratos erga se Athenienses tectis saepe verbis lepide re-
 prehendens, (de ἰσηγορίᾳ vid. L. I. Cap. 3. §. 10. ed. Zeun. pag. 6.
 in f. ed. Steph.) — eo, inquam, respicit Lib. II. Cap. 2 §. 17. ed.
 Zeun. (pag. 29. ed. Steph.) quando, sub Chrysantae personâ, ait: καὶ
 τοι ἔγωγε εἶδέν ἀνισώτερον νομίζω τῶν ἐν ἀνθρώποις εἶναι, τὸ τῶν ἰσῶν τὸν τε κακὸν
 καὶ τὸν ἀγαθὸν ἀξιῶσαι. Ego vero nihil inaequalius esse in rebus humanis
 existimo, quam si aequo jure dignus censeatur & vir bonus & malus:
 Quem locum Xenophonticum expressisse videtur PLINIUS Ep. Lib. IX. Ep. 5.

See

Sed temperare mihi non possum, quo minus laudem, similis monenti, quod eum modum tenes, ut discrimina ordinum dignitatumque custodias, quae si confusa, turbata, permista sint, nihil est ipsâ aequalitate inaequalius. —

Pag. 20. *Triumphis, quos a Persis reportaverant, ferocientes Athenienses.*] ISOCRATES paulo supra locum, quem modo exscripsimus, — *μετὰ δὲ ταῦτα (post tempora Persica) μείζω φρονήσαντες τῷ δέοντι, καὶ λαβόντες καὶ τὴν κατὰ γῆν καὶ τὴν κατὰ θάλασσαν ἀρχὴν, κ. τ. λ.* — Pariterque ARISTOTELES Polit. Lib. II. Cap. 10. postquam narrasset, “ fractâ Areopagi auctoritate, „ antiquam Reip. disciplinam corrupisse Ephialten & Periclem; hunc etiam, „ quum mercenarios iudices (Heliastas) reddidisset, atque ita Demago- „ gorum deinceps singulos, potentiam popularem ad eam, quae tunc „ erat, Democratiae vim intendisse; ” — *neque tamen (inquit) hoc ex Solonis iudicio factum videtur, sed ex illo potius, qui postea evenit, casu. Quum enim devictorum navalibus praeliis Medorum Populus Atheniensis praecipuus fuisset auctor, altos gerere coepit spiritus, pravosque nactus est in forensi suggesto duces, optimos honestissimosque cives pro adversariis in administrandâ Rep. habens &c.* — *Φαίνεται δ' ἔκκατὰ τὴν Σόλωνος γενέσθαι τῆτο παρὰ τῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ συμπτώματος· τῆς ναυαρχίας γὰρ ἐν τοῖς Μηδικοῖς ὁ δῆμος αἰτίῃ γενόμενος, ἐφρονηματίσθη, καὶ δημογωγὸς ἔλαβε φαύλους, ἀντιπολιτευομένους τῶν ἐπικαλῶν, κ. τ. λ.* — Sed, cujus potissimum verba prae oculis habui, PLUTARCHUS est in vitâ Aristidis Vol. II. pag. 319. ed. Bryan. (Tomo II. pag. 332. c.) *Ἐπεὶ δ' ἀναχωρήσαντας εἰς τὸ ἄστυ τῆς Ἀθηναίας ὁ Ἀρεσίδης ζητήσας ἰώρα ἀπολαβεῖν τὴν δημοκρατίαν, ἅμα μὲν ἄξιον ἡγούμενος διὰ τὴν ἀνδραγαθίαν ἐπιμελείας τὸν δῆμον, ἅμα δ' ἐκ ἑνὸς ῥαδίου, ἐχούσας τοῖς ὅπλοις καὶ μίγα φροῦδα ταῖς νίκαις ἐκδιδόντας, γράφει ψήρισμα, κοινὴν εἶναι τὴν πολιτείαν, καὶ τὰς Ἀρχοντας ἐκ Ἀθηναίων πάντων αἰρεῖσθαι.* *Quum vero reduces in urbem a bello Persico Athenienses formae popularis adipiscendae cupidos videret, atque ab unâ parte Populum propter virtutem bellicam ac fortitudinem dignum existimaret, cujus ratio omnino haberetur, ab alterâ autem parte haud facile in posterum fore eum, qui jam armis valeret, & victoriis elatus esset, per vim continere, Legem rogat, “ ut commune jam jus sit „ Reipublicae capeffendae, atque Archontes ex omnibus Atheniensibus sine „ discrimine eligerentur.”*

Pag. 20. *Deinde statutum, ut non amplius suffragiis Populi sed sorte crearentur.*] Prudens abstinui quaestione, alibi forte tractandâ, quando

& a quo Lex lata fuerit, ut Archontis dignitas foret κληρωτή, non, ut ex Solonis instituto fuerat, αἰρετή. Certe vel aetate Aristidis, vel antequam Pericles auctoritate valeret in Republica, haec jam obtinuit mutatio. Pluribus hac de re, post Meursium, disputarunt PERIZON. ad AEL. Var. Hist. Lib. VIII. Cap. 10. CORSINUS in F. Att. Diff. I. §. 11.

Ibid. in f. *Per interpositam Ephialtae personam — Pericles effecit.*] Res notissima ex ARISTOT. d. 1. Polit. Lib. II. Cap. 10. DIOD. SIC. Lib. XI. Cap. 77. PLUTARCHO in vita Periclis Vol. I. pag. 347. ed. Bryan. (Tom. I. pag. 158.) pluribus exposita a MEURSIUS in Areop. Cap. IX. Jo. TAYLOR ad LYSIAM pag. 17. PRIDEAUX ad Marm. Oxon. pag. 115. (vet. ed.) BAYLE in Lex. Hist. v. *Pericles*, Nota Q. & S. Quod autem solus Athenis regnare non tantum cupiverit, sed vere regnaverit, Pericles, si cuncta alia deficerent testimonia, vel unus locuples testis esset THYCYDIDES, loco insigni, & quem idoneus rerum humanarum aestimator haud facile negligat, Lib. II. Cap. 65. Ἐγίνετο τε, λόγῳ μὲν, δημοκρατία, ἔργῳ δὲ, ὑπὸ τῷ πρώτῳ ἀνδρὶ ἀρχὴ κ. τ. λ. — *Nomine quidem tenuis forma erat Reip. popularis; re autem verā unius viri imperio Resp. regebatur.* — Caeterum operae pretium fuerit, tum istis a Pericle contra sanctissimum confectum structis insidiis, tum reliquis artibus, quibus Remp. ex arbitrio suo administrandam, conciliandumque sibi Populum, usus est, παρὰ τὴν αὐτῆ φύσιν ἔκιστα δημοτικὴν εἶναι, demonstrasse, quid in Civitate liberā possit Vir, ex isto hominum genere, quibus Natura eximias dedisse dotes videtur, ut vitia eorum magis sint amabilia, sed propter adjunctas virtutes humano generi magis etiam pernicioſa atque mortifera, utpote quae dulcedine quadam suā multitudini plerumque blandiantur; ab alterā vero parte in Ephialte ostendere, quis qualisque sit civis, Patriae ille quidem amans, salutis publicae studiosus, vitae integer, abstinens, divitiarum contemtor, sed idem parum acutus, in consiliis praeceps, immodicae libertatis in civitate fautor, aliorumque callidiorum pravae ambitioni, optimā quamvis fide, serviens. — Equidem mirari frequenter soleo, quid splendida valeant vitia; quid, cum fundamentum perpetuae commendationis & famae sit justitia (TULLII verbis utor) sine quā nihil potest esse laudabile, — quid tamen valeat male collectae saepe famae auctoritas, non ipso tantum quo potentes illi floruerunt saeculo, sed aliquando etiam apud credulos nimium posteros. — Praeter alios, scripta miror a summo VALCKENAERIO Diatr. Eurip. Cap. XXIII. pag. 252. B. 253. A. 254. A. &c.

&c. qui saltem legerat apud PLATONEM in Gorgiâ pag. 516. c. ἀλλὰ μὴν ἀγριωτέρως γε αὐτὰς (Ἀθηναίους) ἀδικωτέρως τε καὶ χείρως ἀπέφηνεν ἢ οἷος παρέλαβεν. — Οὐκ ἄρ' ἀγαθὸς τὰ πολιτικὰ Περικλῆς ἦν, κ. τ. λ. — Quantas vel solâ hac in parte *Plutarchus* nobis offerat divitias, norunt, qui cum eximio Historico, eodemque Philosopho, aliquantisper consueverunt.

Pag. 21. *Id evenit, quod ISOCRATES ait &c.*] Locus est in Orat. Panath. pag. 259. D (ed. Steph.) “ Majores nostri (inquit) quamvis
 „ disciplinae, quae formas Rerumpublicarum explicat, imperiti, non aber-
 „ rarunt tamen in eligendâ illâ, quam omnes agnoscant non tantum com-
 „ munibus commodis maxime appositam & justissimam, sed cunctis etiam,
 „ qui illâ utantur, summopere salutiferam & jucundam: Constituerunt
 „ enim *Democratiam* (seu formam popularem,) non quae temere Remp.
 „ administraret, atque in petulantia libertatem, in licentia quidvis agendi
 „ felicitatem collocaret; sed contra, quae cives sic animatos castigaret,
 „ atque *Aristocratiam* (Optimatum consiliis) uteretur, quam *Aristocratiam*
 „ vulgus quidem hominum, quamcunque illa sit utilis, ita tamen inter
 „ formas Reip. numerant, quasi eadem illa esset cum *Timocratia*, (seu
 „ illâ formâ, quae opibus solis possessionibusque honores & potentiam in
 „ Rep. tribuit;) non quod, qui id faciant, hoc ignorent ut indocti,
 „ sed quia tales de Rep. disceptationes ipsis nunquam fuerunt curae:
 „ Ego vero adfirmo tres solas esse Reip. formas, *Oligarchiam* (pauco-
 „ rum dominatum,) *Democratiam* (imperium populare,) & *Monarchiam*
 „ (unius in omnes potestatem:) Quicumque jam sub harum formarum qua-
 „ libet degentes summas dignitates aliaque munera publica illis conferre
 „ consueverunt, qui inter cives maxime sunt idonei talesque, ut negotiis
 „ publicis rectissime & justissime praesint, illos arbitror sub omnibus hisce
 „ formis, quaecunque illa demum sit, felices fore, ac tum ipsos inter
 „ se, tum erga homines externos atque alienigenas, commode esse victu-
 „ ros.” — Κατεστήσαντο γὰρ δημοκρατίαν, ἢ τὴν εἰκῇ πολιτευομένην, καὶ νομίζου-
 „ σαν, τὴν μὲν ἀκολασίαν, ἐλευθερίαν, τὴν δ' ἐξουσίαν ὅ, τι βέλτερά τις ποιεῖν, εὐδαιμονο-
 „ εῖναι· ἀλλὰ τὴν τοῖς τοιαῖτοις μὲν ἐπιτεμῶσαν· ἀριστοκρατίαν δὲ χραμένην, ἣν οἱ μὲν πολλοὶ
 „ χρησίμην ἔσσαν, ὥσπερ τὴν δὲ τιμημάτων, ἐν ταῖς πολιτείαις ἀριθμῶσιν, ἢ δι' ἀμαθίαν
 „ ἀγνοῶντες, ἀλλὰ διὰ τὸ μηδὲν πάποτε αὐτοῖς μελῆσαι τῶν τοιαύτων. — ἐγὼ δὲ φημὶ,
 „ τὰς μὲν ιδέας τῶν πολιτειῶν, τρεῖς εἶναι μόνας, ὀλιγαρχίαν, δημοκρατίαν, μοναρχίαν· τῶν
 „ δὲ ἐν ταύταις οἰκῶν ὅσοι μὲν εἰώθασιν ἐπὶ τὰς ἀρχὰς καθιστάειν, καὶ τὰς ἄλλας προ-
 „ ξίζειν, ἱκανωτάτους τῶν πολιτῶν, καὶ τὰς μέλλουσας ἄρῃα καὶ δικαιοσύνην τῶν πραγμάτων ἐπι-
 „ στα-

εατήσιν, τῆς μὲν ἐν ἀπάσαις ταῖς πολιτείαις καλῶς οἰκῆσαι, καὶ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους. — Locus dignus omnino, quem totum describeremus, tum ut ex eo ratio veteris Reip. Atheniensis cum recentiori comparatae cognoscatur, tum ut constet, quid veteres illi Attici ἀριστοκρατίαν dixerint, ab isto *paucorum dominatu*, quem omnes oderant dicebantque ὀλιγαρχίαν, plane diversam: Hanc quippe non nisi in pejorem, illam nunquam non ad laudem commendationemque appellare solebant: Et primum quidem cum illo loco comparandus est alter ejusdem ISOCRATIS in Orat. de Permut. pag. 344. D. ubi Solonis prudentiam & antiquarum Legum severitatem erga calumniatores, hominum genus, quod in liberis civitatibus dēest nunquam, nimis autem saepe (Isocrate judice) in illis dominatur, — ubi, inquam, priscam in calumniatores severitatem comparans cum favore & gratiā, quibus suā quidem aetate apud populum Atheniensem florebant, “ vos (inquit) ejusmodi hominēs improbos & audaciae, „ plenos arbitramini optimos fore, qui statum vestrum popularem tueantur, utpote qui temeritate suā nil reformident & inimicitias exercere „ ament: Putatis etiam illos, ob tenuitatem fortunae, ex quā emerferint, superbiā nunquam elatos fore aut novarum rerum cupidos: At „ vero ex istā veteris disciplinae immutatione quae non in vestram Remp. „ & faevissima & maxima invaserunt mala, quorum, qui tali erant indole „ & naturā, tum dictis tum factis suis auctores extiterunt? Qui cum civibus gloriā ac laude maxime florentibus, & ad civitatem beneficio aliquo demerendam maxime idoneis, *Oligarchiae* perpetuo crimen obijcerent & *Spartae studium*, non prius illos desierunt calumniari, „ quam eos, velut necessitate aliquā, adegissent, ut tales vere „ fierent, quales fictis criminibus ante depinxerant. ” — Ποιητῶν δ' ἀνδράπων, καὶ μετῶν δρασύνητος ἐπέθυμσαν, εἰρηδῆτες ταῖς μὲν τόλμαις, καὶ ταῖς φιλαπεχθημοσύναις, ἰκανῶς ἔσεσθαι διαφυλάττειν τὴν δημοκρατίαν, διὰ δὲ τὴν φαυλότητα τῆς ἀρχῆς αὐτοῖς ὑπερξάντων ἔμεινα φρονήσαι, ἔδ' ἐπιθυμήσειν ἑτέρας πολιτείας. ἐκ ταύτης δὲ τῆς μεταβολῆς, τί τῶν δαιῶν ἔσυνέπεισε τῇ πολιτείᾳ καὶ τῇ μεγίστων κακῶν, ἃν οἱ ταύτην ἔχουσιν τὴν φύσιν, καὶ λίγους, καὶ πρᾶττοις διετέλουν; οἱ τὲς μὲν ἐνδοξοπάτας τῆς πολιτῶν, καὶ μάλιστα δυσαμένους ποιῆσαι τι τὴν πόλιν ἀγαθόν, ὀλιγαρχίαν διειδίζουσι, καὶ λακωνισμόν, ἔσθ' ἄλλοι ἐπαύσαντο πρὶν ἡνάγκασαν ὁμοίως γενέσθαι ταῖς αἰτίαις ταῖς λεγομέναις παρὰ αὐτῶν. — In priori autem loco, miretur forsan aliquis *Democratiam*, Atheniensem illam veterem, *Aristocratiam* usam dici, quae diversa fuerit a *dominatu paucorum* sive *Oligarchiā*, quin & a *Timocratiā* seu, ut Plato vocat, *Timarchiā*, i. e. ab istā formā, quae divitiis

tiis opibusque honores tribuit & potentiam. — Quippe Viris, qui inter Athenienses sapientiâ ac scriptis inclaruerunt, haec ἀριστοκρατία dicebatur, quae, secundum alteram aequalitatis speciem, de qua paulo supra Isocratis dicta descripsimus, non omnibus omnino tribuebat idem, sed singulis id quo essent digni, optimisque adeo & merito suo clarissimis summos in Rep. honores. Ea etiam Socratica Platonis fuit sententia: Sub Socratis enim personâ, (quem fingit retulisse Orationem funebrem ab Aspasiâ habitam in laudem eorum, qui pro Patriâ occubuerant) de praestanti formâ Reip. quam a maioribus Athenienses acceperant, agens, (in Menexeno pag. 238. C.) ἡ γὰρ αὐτὴ πολιτεία (inquit) καὶ τότε ἦν καὶ νῦν ἀριστοκρατία, ἐν ᾗ νῦν τε πολιτευόμεθα, καὶ τὸν αἰὲ χρόνον ἐξ ἐκείνης ὡς ταπολλὰ. καλεῖ δὲ ὁ μὲν αὐτὴν δημοκρατίαν, ὁ δὲ, ἄλλο, ὃ ἂν χαίρη· ἔστι δὲ, τῇ ἀληθείᾳ, μετ' εὐδοξίας πλῆθος ἀριστοκρατία. — ἐγκρατὲς δὲ τῆς πόλεως ταπολλὰ τὸ πλῆθος· τὰς δὲ ἀρχὰς δίδουσι καὶ κρατὺ τοῖς αἰὲ δόξασιν ἀρίστοις εἶναι. — *Forma autem Reip. & tunc erat & est etiamnum Aristocratia, illa quippe secundum cuius normam & hodie civitatem nostram administramus, & administramus semper ab illo inde tempore quam plurimum: Eam autem alter vocat Democratiam, alter quocunque maxime gaudeat nomine: Sed re verâ Aristocratia est, (Optimatum administratio) ex sententiâ & voluntate multitudinis constituta. — Potissimâ enim ex parte, penes populum summa rerum est in civitate nostrâ: Populus vero Magistratus tribuit & potestatem iis, qui optimi semper fuisse ipsi videantur. — Atque hic locus de mixtâ aut potius temperatâ Reip. Atticae formâ communis videtur fuisse omnium, qui panegyricas funebresve Orationes in solemni Civium conventu Athenis haberent, ne ipso quidem Pericle excepto: Is enim, quamvis formam popularem intendi summopere cuperet, quin & re ipsâ continuo intenderet, ut tanto facilius ipse in Rep. solus dominaretur, apud THUCYDIDEM tamen in celebri illa Oratione epitaphiâ Lib. II. Cap. 36. nomine tantum tenus Democratiam esse ait. Χρόμεθα γὰρ πολιτεία ἢ ζηλέτη τῆς τῷ πέλας νόμους, παρὰδειγμα δὲ αὐτοὶ μᾶλλον ὄντες τισὶν ἢ μιμήμενοι ἐτέρους· καὶ ὄνομα μὲν, διὰ τὸ μὴ εἰς ὀλίγους ἀλλ' εἰς πλείονας ἔχειν (ita omnino legendum videtur cum REISKIO Animadv. Vol. III. pag. 19.) δημοκρατία κέκληται· μέτεσι δὲ, κατὰ μὲν τῶν νόμων, πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἴσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν, ὡς ἕκαστος ἐν τῷ εὐδοκίμῳ. *Formâ Reip. utimur, non quae vicinorum imitetur leges; sed ipsi exemplar sumus nonnullis potius, quam ut nosmet ad alios effingamus: Et nomine quidem tenus, quia non ad paucos sed ad plures Resp. pertinet, Democratia appellatur. Etenim, secundum nostras Leges, omnes omnino cives, quod**

ad res quisque privatas, aequo jure utuntur: Quod ad stationem autem dignitatemque publicam, prouti singuli in re aliquâ sunt eximii. Quibus verbis Thucydideus Pericles *Democratiam* Atheniensem *Oligarchiae* manifesto opponit, non *Aristocratiae*. Et vero hoc discrimen, aetate quidem Periclis ac Thucydidis, perpetuo observarunt Scriptores Attici: Atque saluberrimum illud Reip. bene constitutae *temperamentum* est, pro cuius perpetuitate vota suscipit Patriae amantissimus AESCHYLUS: In eo quippe Dramate, ubi perfectum Regis cum Populo suo consilia sua communicantis exemplar exhibet, sub Danaïdum personâ, inter alia egregia, hoc quoque optat, (Suppl. v. 706.) “ ut vulgus civium sibi caveret a contemnendis, „ qui in civitate erant, Magistratibus; utque semper ii, qui principatum tenerent in Republicâ, consilia sua provide cum Populo communicarent.”

Φυλάσσοι τ' ἀτιμίας τιμὰς
τὸ δῆμιον · τὴν πόλιν κρατύνει
Προμαθεὶς εὐκοινομήτης ἀρχά.

— Talibusque ego juris & aequi in diligendâ colendâque Rep. principiis innutritus, quae ex Scriptoribus Graecis Latinisque, LIVIO praefertim & CICERONE meo, hauseram, ac lectione deinceps eorum etiam, qui praecipui Libertatis Civilis defensores & sunt & habentur, LOCKII SIDNEJIQUE, confirmatus, ab ipsis muneris mei in Academia Batavâ auspiciis publice dicebam: “ Optima Reip. constituendae forma ea est, quae „ prudenter ex Plebis atque Optimatum imperio ita sit temperata, ut ne „ que Populus de summâ Reip. unquam pronunciet, vel in judiciis do- „ minetur, neque Optimates, ab omni civium suorum arbitrio in crean- „ dis Magistratibus liberi, Civitatis se magis dominos quam rectores ar- „ bitrentur. Moderata ejusmodi si probetur in Regimine mistura, optatissima simul aderit *aequalitas*, non ista quae ex plurium voto *omnibus* „ *idem*, sed ea quae *suum singulis* tribuat, pro dignitate quemque honoret, ac malos cives, turbidarum praefertim rerum auctores, & seditionis duces, poenis castiget meritissimis.” — Tantumque tunc aberam ab illâ expectatione fore aliquando, ut qui ita sentiret, velut aliquâ horrendi carminis lege, ... Sed de eâ quidem re filere hactenus praestat, ... potiusque exemplis porro demonstrare, quod supra animadvertēbam, omnes omnino Scriptores Graecos, Atticos praefertim, qui ante Alexandri Magni aetatem floruerunt, ἀριστοκρατίαν i. e. *tem-*

temperatam ex Populi auctoritate, Optimorumque civium consiliis, Reip. formam, nunquam nisi ad laudem appellasse, neque opposuisse τῇ δημοκρατίᾳ, sed huic τὴν ὀλιγαρχίαν, i. e. illam Remp. in qua pauci quidam, seu natalium jure, seu censûs, aliove, factionis etiam, privilegio, ad summam rerum administrandam adspirare queant; caeteri omnes excludantur. Milena sunt loca & ultra, quae attendenti, dum illos versat Auctores veteres, occurrant in oculos: Pauca demus; & primum quidem, ne de antiquissimo omnium HERODOTO dicamus, qui in notissimâ illâ Procerum Persarum consultatione de eligendâ aliquâ ex triplici Reip. formâ, Lib. III. Cap. 81. Megabyzum *Oligarchiae* suasorem narrat, non *Aristocratiae*; Μεγάβυζος δὲ ὀλιγαρχίᾳ ἐκέλευε ἐπιτρέπειν. — omisso, inquam, Herodoto, & laudatis tantum Scriptoribus Atticis, LYSIAM primum vocemus testem: Jam in ipso primae Orationis initio, quae est *de caede Eratosthenis* (pag. 2. ed. Tayl.) reperiemus: “ De tali delicto per totam Graeciam eadem est
 „ sententia; & de hoc solo delicto, sive in *Democratia* sive in *Oligar-*
 „ *chia*, eadem vindicta conceditur tenuissimis etiam civibus contra po-
 „ tentissimos in civitate:” περὶ τούτου γὰρ μόνον τῆς ἀδικήματις καὶ ἐν δημοκρατίᾳ καὶ ὀλιγαρχίᾳ ἡ αὐτὴ τιμωρία τοῖς ἀδικοῦσιν ἐπιτίθεται πρὸς τὰς μέγιστας δυνάμεις ἀποδίδοται. Verissime, de longe maximâ saltem hominum parte, idem in Oratione *de everfione status popularis* (pag. 421.) “ Primum quidem (ait)
 „ id in animo habere oportet, neminem mortalium naturâ suâ esse neque
 „ *Oligarchiae*, neque *Democratiae*, amicum; sed, prouti cuique haec il-
 „ lave rei civilis forma nullum adfert commodum, ad eam evertendam
 „ toto pectore contendit:” πρῶτον μὲν οὖν ἐνθυμηθῆναι χρὴ, ὅτι οὐδεὶς ἐστὶν ἀνθρώπων φύσει ἕτερος ὀλιγαρχικὸς, ἕτερος δημοκρατικὸς, ἀλλ’ ἥτις ἀν’ ἐκάστῳ πολιτεία μὴ συμφέρῃ, ταύτην προθυμεῖται μεθίσταται. — “ Pauci, inquit PLATO in Epistolâ ad
 „ Perdiccam, (Tomo III. Opp. pag. 321. D.) — pauci sunt, qui juve-
 „ nibus de Rep. rectum consilium dare possint: Est enim, quemadmodum
 „ animantium, ita & singularum formarum civitatis vox quaedam propria;
 „ alia est *Democratiae*, alia *Oligarchiae*, alia iterum *Monarchiae*: Et
 „ quamplures sunt, qui hasce singulas voces se intelligere prae se ferant;
 „ sed multum abest, ut eas plene percipiant, exceptis profecto paucis
 „ nonnullis:” ἔστι γὰρ δὴ τις φωνὴ τῆς πολιτείας ἐκάστης, καθάπερ ἐν τινῶν ζώων. ἄλλη μὲν, δημοκρατίας, ἄλλη δ’ ὀλιγαρχίας, ἡ δ’ αὖ μοναρχίας. ταῦτας φαίνεται μὲν ἀν’ ἐπίστασιν πάντες, πλείστον δ’ ἀπολείπονται τῆς κατανοῆναι αὐτάς, πλὴν ὀλίγων δὲ τινῶν. — ISOCRATES in Panath. (pag. 257. v. ed. Stephan.) “ ab
 „ istis (inquit) temporibus exordiar, quibus nec *Democratiae*, neque

„ *Oligarchiae* nomen usquam audiebatur; sed *Monarchiae* (unius imperia) & Barbarorum nationes & omnes omnino Graeciae civitates administrabant:” ἐκείνων τῶν χρόνων ἐπιλαβόμενοι, ὅτ' ἔκ ἦν ἔτε δημοκρατίας, ἔτ' ὀλιγαρχίας ὄνομα πῶ λεγόμενον, ἀλλὰ μοναρχίαι καὶ τὰ γένη τῶν βαρβάρων, καὶ τὰς πόλεις τὰς Ἑλληνίδας ἀπάσας, διῶκεν. — XENOPHON ipso principio *Cyropaediae*: “Apud animum saepe reputavi meum, quot formae Reip. populares everfae sint ab iis, qui alia quacunque sub forma vivere malent quam sub *Democratia*; quot vicissim *Oligarchiae*, quot *Monarchiae* sublatae fuerint a populis.” Εἰνοιά ποθ' ἡμῖν ἐγένετο, ὅταν δημοκρατία κατελύθησαν ὑπὸ τῶν ἄλλως πως βελομένων πολιτευμάτων μᾶλλον ἢ ἐν δημοκρατία, ὅταν τ' αὖ μοναρχία, ὅταν τε ὀλιγαρχία ἀνῆρθη ἤδη ὑπὸ δῆμον. — DEMOSTHENES (ut de centenis unum adferamus exemplum) ubi meritas Areopagi laudes persequitur in Oratione contra Aristocratem (pag. 413. 105. ed. Paris.) “Illi uni Tribunali (inquit) neque *Tyrannus*, neque *Oligarchia*, neque *Democratia*, judicia de caedibus auferre ausa est:” εἴτε μόνον τὸ δικαστήριον, ἐκ τῆς τυραννίδος, ἐκ ὀλιγαρχίας, ἐκ δημοκρατίας τὰς φονικὰς δίκας ἀφαιλέτω τετόλμηκεν. — AESCHINES in ipso initio Orationis contra Timarchum: Ὁμολογῶν γὰρ τρεῖς εἶναι πολιτείας παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις τυραννίς, καὶ ὀλιγαρχία, καὶ δημοκρατία. διοικοῦνται δ' αἱ μὲν τυραννίδες καὶ ὀλιγαρχίαι τοῖς τρέποισι τῶν ἰφιστηκότων· αἱ δὲ πόλεις αἱ δημοκρατέμεναι κ. τ. λ. — Neque est, quod quisquam existimet, ὀλιγαρχίαν veteribus illis Graecis eam rei civilis formam dictam esse, ubi vere *pauci*, Triginta e. gr. Tyranni, in civitate dominabantur; δημοκρατίαν, ubi *plures*, sed *natalibus aut certo censu insignes* & *praecipui*: Fallitur egregie, qui id sibi persuadet. Δημοκρατία illis ea fuit forma, ubi *Optimi*, *judicio Civium constituti*, *haud sine Populo*, *Remp. administrabant*: Ὀλιγαρχία vero, ubi non *plures* tantum, sed *milleni* etiam & *ultra*, Reip. erant *participes*, *exclusis reliquis civibus*. Ita e. gr. THUCYDIDES Lib. VIII. Cap. 76. οἱ μὲν τὴν πόλιν ἀναγκάζουσιν δημοκρατεῖσθαι, οἱ δὲ τὸ στρατόπεδον ὀλιγαρχεῖσθαι. — Quam autem ibi *Oligarchiam* vocat Thucydides, fuisse *Quadringentorum* hominum ex Cap. 72. praecedenti, atque ex aliis Historicis Graecis, constat; nec *Quadringentos* tantum per se solos dicit, sed qui *quinque millia Civium*, quotiescunque libuisset, in concionem, consiliorum suorum participes, vocare poterant, caeteris suffragii jure spoliatis. Vid. eundem Cap. 67. JOANNEM TAYLORUM in vita Lysiae pag. 38. Atque de hac eadem *Quadringentorum Oligarchia* loquitur LYSIAS, quum ait in Orat. c. Eratosth. pag. 206. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν τετρακοσίων ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὀλιγαρχίαν καθιστὰς, ἐρευνεῖ ἐξ Ἑλλην

σπόντῃ τειράρχῳ κ. τ. λ. ibidemque de Theramene, qui inter praecipuos fuerat constituendorum CCCC. auctores: ὃς πρῶτον μὲν τῆς ἀρετέρας ὀλιγαρχίας αἰτιώτατος ἐγένετο, πείσας τὴν ἐπὶ τῶν τετρακοσίων πολιτείαν ἐλέσθαι. — Quin, quod multo majus est, *trium millium hominum* in reliquos cives dominatio ὀλιγαρχία, non ἀριστοκρατία, Graecis dicta est. Nimirum, quemadmodum, antequam Lacedaemonii Athenas totamque regionem Atticam occupassent, Pisander, Phrynichus, alique Spartanorum fautores, cum Theramene caeterisque Oligarchiae patronis, quinque millia Civium se ex universa Rep. lecturos fuerant professi, qui consiliorum suorum essent confortes & in exsequendis illis focii; ita &, quando jam, proditis captisque Athenis, idem Theramenes cum Critiâ, Charicle, reliquisque *Triginta Tyrannis*, sub Lacedaemoniorum tutelâ, Remp. tenerent, illi (ut Taylora verbis utar) *tria millia civium adsciverunt, quibus imperii summam specie communicarent, reverâ autem satellitum loco haberent summaeque crudelitatis ministros.* — Hunc autem ter mille civium numerum, qui *in catalogo* erant, dum reliqui, postquam arma illis ademta essent, omni suffragii jure privati, *extra catalogum* esse dicebantur, — hunc numerum, qui soli, exclusis reliquis civibus, ad concionem Populi admittebantur, XENOPHON ὀλιγαρχίαν vocat, non ἀριστοκρατίαν, Hellen. Lib. II. pag. 272. ed. Steph. ubi Critiam ad Senatores suos haec dicentem facit: “Cum vero noverimus Lacedaemoniis, qui sospitatores sunt, nostri, Populum huncce nunquam amicum, illos autem, qui optime sentiunt, fidos illis perpetuo fore, propterea ex Lacedaemoniorum sententiâ & consilio hanc Remp. constituimus: Et, si quem intelligamus, Oligarchiae nostrae adversum, hunc, quantum possumus, de medio tollimus:” γνόντες δὲ, ὅτι Λακεδαιμονίοις τοῖς περιστάσασιν ἡμᾶς ὁ μὲν δῆμος ἔπασσεν εὖ φίλος γίνεσθαι, οἱ δὲ βέλτιστοι αἰεὶ εὖ πιστοὶ διατελοῖεν, διὰ ταῦτα σὺν τῇ Λακεδαιμονίᾳ γνώμῃ τήνδε τὴν πολιτείαν καθέσαμεν· ἢ, εἴαν τι ἀαῖσανώμεθα ἐναντίον τῇ ὀλιγαρχίᾳ, ὅσον δυνάμεθα, ἐκποδὴν ποιέμεθα. — Atque his idcirco exemplis probasse mihi videor id, quod initio dicebam, omnes, qui ante Alexandri Magni aetatem floruerunt, Scriptores Atticos, τὴν ὀλιγαρχίαν semper opposuisse τῇ δημοκρατίᾳ, nunquam τὴν ἀριστοκρατίαν· immo hanc nunquam nisi *in laudem ac commendationem* appellasse: — Quod si quaeratur, quando itaque inter tres praecipuas rei civilis formas ἀριστοκρατία cenferi coeperit, quin & tanquam *Libertati inimica* passim citari? — respondendum existimo, id ab ARISTOTELE profectum, non ita quidem ut is unquam ἀριστοκρατίας nomen in pejorem partem acceperit, quin potius illam semper commendaverit;

sed ut primus ille eam formam Reipublicae, quamvis caetera felicitis ac bene constitutae, in qua tamen summa rerum non est penes universum Populum, ἀριστοκρατίαν appellaverit: Quod alii deinceps nomen cum de *dominatione paucorum* adhiberent, contra Veterum, Aristotelis etiam & Polybii, exempla, sine ullo discrimine, an ista dominatio temperamentum aliquod reperiret, seu in liberis civium suffragiis, seu in censurâ quâdam aliove libramento; — ex illâ igitur consuetudine recentiori nata nostro est tempore significatio, quae omnium ore teritur, ut istâ appellatione *odium Libertatis publicae* contineatur. Aristoteles quidem ab hoc usu abfuit quam longissime: E. gr. de Carthaginensium Rep. locutus, Polit. Lib. II. Cap. 9. sedulo distinguit, quid in eâ formâ esset ἀριστοκρατικὴν, quid ὀλιγαρχικὸν, illud semper ad laudem, hoc ad vitium; “ Forma *Aristocratiae* „ Carthaginensis (inquit) vitiose deflectit ad *Oligarchiam*, eâ maxime in „ re, quae pluribus probatur: Non tantum enim ex *Optimatibus*, sed „ etiam pro *ratione censûs*, existimant legi debere Magistratus; quippe „ fieri non posse, ut cui res angusta sit domi, bene praesit civitati & „ otio ita abundet, ut muneri vacare possit: At vero pro *ratione censûs* „ legere Magistratus, *Oligarchicum* est; pro ratione autem *virtutis* & „ *praestantiae*, id *Aristocraticum*:” — Παρεκβαίνει δὲ τῆς ἀριστοκρατίας ἡ πύξις τῶν Καρχηδονίων μάλιστα πρὸς τὴν ὀλιγαρχίαν, κατὰ τινὰ διάνοιαν, ἢ συνδοκίᾳ τοῖς πολλοῖς· ἔ γάρ μόνον ἀριστίνδην, ἀλλὰ καὶ πλετίνδην οἶσιν δεῖν αἰρεῖσθαι τὰς ἀρχοντας· ἀδύνατον γὰρ τὸν ἀπορῆντα καλῶς ἄρχειν καὶ χολάζειν. εἴπερ ἐν τῷ μὲν αἰρεῖσθαι πλετίνδην, ὀλιγαρχικόν· τὸ δὲ κατ’ ἀρετὴν, ἀριστοκρατικόν. — Similiter Cap. 10. sequenti observat, “ Senatum Areopagiticum aliquid habere ex „ *Oligarchiâ*: *Aristocratiae* conveniens esse, ut Magistratus populi suffra- „ giis creentur, non ducantur sorte: Judicia autem Athenis secundum „ *formam popularem* esse constituta.” Judicia nimirum, quae sub com- „ muni *Heliastarum* nomine universa comprehendebantur, — illa sorte con- „ stituebantur ex omni Populo, nullo classis discrimine habito, & pro prae- „ stitâ operâ mercedem iudices accipiebant: In Areopagum contra nemo ad- „ scendebat, nisi qui, duplici examine instituto, ad Archontis munus fuisset „ admissus, eoque per integrum annum, sine culpâ, functus; antiquitus „ etiam tantum is, qui in unâ trium priorum Populi classium censeretur; „ εἶναι γὰρ τὴν μὲν ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βυλὴν, ὀλιγαρχικὸν· τὸ δὲ τὰς ἀρχὰς αἰρετὰς, ἀριστοκρατικόν· τὰ δὲ δικαστήρια, δημοτικόν. — Et, qui PLATONIS quidem octavum legerit *de Republicâ* librum, is facile animadvertit, quam prope illius vestigia presserit discipulus Aristoteles. Ne plura describamus, en-
pau-

paucis, e DIOGENE LAERTIO *Lib. III. §. 82.* desumtis, verbis universam de his Platonis sententiam: Τῆς πολιτείας εἰς εἶδη πέντε. τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς, εἰς δημοκρατικόν. ἄλλο δὲ, ἀριστοκρατικόν. τρίτον δὲ, ὀλιγαρχικόν. τέταρτον, βασιλικόν. πέμπτον, τυραννικόν. Δημοκρατικὸν μὲν εἶναι ἐν αἷς πόλεσι κρατεῖ τὸ πλῆθος, καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς νόμους δι' ἑαυτῶν αἰρεῖται. Ἀριστοκρατία δὲ εἶναι, ἐν ἣ μὴ οἱ πλείοι, μὴ οἱ πένητες, μὴ οἱ ἑνδοξοὶ ἀρχουσιν, ἀλλ' οἱ ἀρίστοι τῆς πόλεως καταστῆσιν. ὀλιγαρχία δ' εἶναι, ὅταν ἀπὸ τιμημάτων αἱ ἀρχαὶ αἰρῶνται. ἐλαττωτέρως γάρ εἰσιν οἱ πλείοι τῶν πενήτων. τῆς δὲ βασιλείας, ἡ μὲν κατὰ νόμον, ἡ δὲ κατὰ γένος εἶναι κ. τ. λ. — *Rei Civilis quinque sunt formae; harum enim alia quidem est popularis, (Democratica;) alia, Optimatum (Aristocratica;) tertia paucorum, (Oligarchica;) quarta, Regia; quinta, Tyrannica. Jam porro Democratica forma est in illis Civitatibus, ubi multitudo summam rerum tenet, Magistratusque & Leges sibi ipsa per se creat. Aristocratia vero est, in qua neque divites, neque tenuiores, neque natalibus aut loco illustres, potiori aliquo jure imperant, sed Optimi civitati praesunt. Oligarchia autem est, ubi Magistratus leguntur pro ratione censûs: Pauciores enim sunt pauperibus divites. Sed in Regiâ formâ, haec dignitas vel defertur ex Lege, vel jure natalium ex aliquâ familiâ &c. — Igitur, secundum Platonem, ab Oligarchiâ, ubi pauci imperant jure aliquò natalium aut censûs praecipuo, tantum distat Aristocratia, quantum a Democratiâ. In hac nimirum promiscue Populus per se Magistratus creat & sibi fert Leges: In Aristocratiâ vero, certâ ratione, Optimi & ad Leges ferundas & ad Remp. administrandam constituuntur: Qualem & formam sibi optabat Megabyzus Herodotêus, quamvis ab Historico Oligarchiae patronus dicatur: Ἡμεῖς δὲ ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐπιλέξαντες ὁμιλίην, τῆτοις περιθίωμεν τὸ κράτος. — Ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν εἶκος ἀριστα βεβλόμενα γίνεσθαι. —*

Hoc autem, quod inter *Oligarchiae* atque *Aristocratiae* appellationes certum ac perpetuum apud Veteres est, discrimen quantum valeat in legendis intelligendisque Scriptoribus, praesertim Atticis, dici vix potest, nec quantum a vero aberraverint aut in quos inciderint errores, ad illud haud satis attendentes, Viri etiam primarii. — Namque (ut vel unum in medium adferamus exemplum) si ista: Ἀριστοκρατία δὲ ἐχρήσαντο μέχρι τῆς τετρακοσίων apud AELIANUM Var. Hist. Lib. V. Cap. 13. secundum ea, quae modo tradidimus, interpretatus esset summus JOSEPHUS JUSTUS SCALIGER, in Animadversionibus ad Eusebium No. 1433. pag. 80. non scripsisset, se *AELiani verba non intelligere*; neque PERIZONIUS, dum ibi sive priorum Interpretum, sive Meursii etiam, Mauflaci, atque Valesii

sententias aut conjecturas refellit, longe gravius ipse fuisset lapsus, tum alia scribens, quae probari nequeunt, tum praesertim τὰς Τετρακοσίους explicans Senatum illum, qui quidem ante Clisthenem *Quadringentorum* fuit, neque tamen unquam a Scriptoribus Atticis isto nomine, sed semper οἱ Πεντακόσιοι appellatur, vel ἡ βελή οἱ Πεντακόσιοι, ἢ τῶν Πεντακοσίων vel ἡ δὲ τῇ κυάμῃ βελή. — Quasi vero (si fides Perizonio) *Aristocratia* fuisset ante Solonem sub novem Archontibus, (quos *Novem-viros* ante Solonem fuisse neque probari potest, nec forte verum est;) Solon autem, constituto *Quadringentorum* Senatu, everſā Aristocratiam, meram Democratiam fundasset: Sed fallitur: Ἀριστοκρατία enim ab AEliano seu ab illo, quem recentior hic descripsit Rhetor, dicebatur *temperata illa ex populari imperio & Optimorum auctoritate atque consiliis forma*, quam instituit Solon, ad meram Democratiam magis inflexit Clisthenes, plane inclinavit Aristides, tandemque fregit Pericles, ita ut, paucos post annos, ex effusā populi licentiā nata fuerit *Quadringentorum* Oligarchia, huic vero brevi successerit Critiae sociorumque Tyrannis. Idcirco haec Aeliani mens est: “ Athenienses in
 „ mutandā Reip. suae formā vehementer fuerunt leves, & ad conversiones
 „ status civilis omnium maxime proni: Namque regnum moderate tulerunt sub Cecrope, sub Erechtheo, sub Theseo, & sub Codridis, qui
 „ deinceps secuti sunt: Tyrannidis experimentum fecerunt sub Pisistratidis: *Temperatā Optimatum consiliis formā populari* usi sunt ad *Quadringentorum* usque Oligarchiam, quando nempe post Pisistratum *Decem-viri* e civibus lecti singulis annis Civitati praefuerunt: Tandemque
 „ Anarchia exstitit, cum Triginta-Virorum Tyrannis fuit constituta.” Nisi per *Decem-viros* intelligamus *decem Proedros*, qui, cum reliquis Senatoribus quotannis lecti, per legitimum tempus Senatui, totique adeo Reipublicae, praeerant, *novem Archontes cum Scriba* Decem-virale constituebant Collegium. Vid. SCHOL. ARISTOTEL. ad Plutum v. 277. in quo quantivis pretii Scholio pro καὶ ἑνδεκάτῃ legendum esse καὶ δέκατῃ ὁ γραμματεὺς alio tempore locoque demonstrabimus. — Nunc e longiori diverticulo tandem redeundum in viam, & quidem ad vocis ἀριστοκρατίας apud ARISTOTELEM usum. — Ergo, ubi idem Philosophus accuratius discrimina variasque tradit notas, quibus tres regiminis formae praecipuae a se invicem distinguantur, *regnum* pro more vocat βασιλείαν: *potentiam plurium quam unius*, ἀριστοκρατίαν: *formam popularem*, πολιτείαν: ita tamen ut in tribus hisce formis *communis Reip. utilitas* unice spectetur; quod nisi fiat, βασιλεία, secundum ejus definitionem, abit in

τυραννίδα· ἀριστοκρατία in ὀλιγαρχίαν· πολιτεία in ὀχλοκρατίαν. Ἀριστοκρατίαν autem
 appellari docet, “ sive quia in eā ἄριστοι vel *Optimi* imperium teneant, sive
 „ quoniam illa maxime omnium τὸ ἄριστον, i. e. quod Civitati *optimum*
 „ esset, pro normā & fine haberet: In duobus enim prioribus formis,
 „ Regno & Aristocratia, fieri posse, ut, qui potentiam tenet, prae reli-
 „ quis *virtute* excellat; id fieri non posse in formā populari, ubi neces-
 „ sario dominantur, qui plus *virium* habent, id est, *multitudo armata*.”
 Polit. Lib. III. Cap. 5. καλεῖν δ' εἰώθαμεν, τῶν μὲν μοναρχίῳ τὴν πρὸς τὸ κοι-
 νὸν ἀποβλέπουσαν συμφέρον, βασιλείαν· τὴν δὲ τῶν ὀλίγων μὲν, πλειόνων δ' ἑνὸς, ἀρι-
 στοκρατίαν, ἢ διὰ τὸ τὰς ἀρίστους ἄρχειν, ἢ διὰ τὸ πρὸς τὸ ἄριστον τῇ πόλει καὶ τοῖς
 κοινωνοῦσιν αὐτῆς κ. τ. λ. — Atque haec est prima origo totius doctrinae,
 quam cum a praeceptore suo accepissent Aristotelici, in omni Philosophiā
 & elegantiori doctrinā tunc principatum tenentes, mox illam Stoici, idem
 cum Aristotelicis, tum aliis in causis, tum praesertim in Politicis, sen-
 tientes, rerumque civilium tractandarum suasores summi, deinceps ad se-
 ros usque posteros, Romanos imprimis, propagarunt, ita ut tria ista no-
 mina, vulgi etiam dictis opinionibusque, teri coeperint; quare de illis vere
 POLYBIUS, τρεῖς μὲν ἂ πάντες θρυλλᾷσι: Ipse autem, quem dicebamus,
 Polybius post Aristotelem praecipuus auctor est, & velut fons omnium,
 quae de formis civilibus institui solent, disputationum, in celebratissimā
 illā disceptatione, quam ex *sexto Historiarum Libro* felix nobis servavit
 fatum: Atque ibi quidem ita differit, ut, quae ab Aristotele accepisset,
 planissime confirmaret & in dijudicandā Republicā Romanā adhiberet:
 Οὐδὲ μὲν πᾶσαν ὀλιγαρχίαν (inquit) ἀριστοκρατίαν νομισίον· ἀλλὰ ταύτην, ἢ τις ἂν
 κατ' ἐκλογὴν ὑπὸ τῶν δικαιοτάτων καὶ φρονιμωτάτων ἀνδρῶν βραβεύηται. Neque cen-
 sendum est omnem Oligarchiam pro Aristocratia esse habendam: sed illa
 demum Aristocratia est, ubi viri iustissimi & prudentissimi, e Populo
 lecti, summae rei praesunt, (pag. 629. ed. Gronov.) — Ab his
 quoque initiis profectus CICERO (Lib. III. de Republicā, apud AU-
 GUSTINUM de Civ. Dei Lib. II. Cap. 21.) Respublica res est po-
 puli, cum bene ac iuste geritur, sive ab uno Rege, sive a paucis Optima-
 tibus, sive ab universo Populo. Cum vero injustus est Rex, quem Tyran-
 num voco; aut injusti Optimates, quorum consensus factio est; aut injustus
 ipse Populus, cui nomen usitatum nullum reperio, nisi ut etiam ipsum
 Tyrannum appellem; non jam vitiosa, sed omnino nulla Respublica est,
 quoniam non est res Populi, cum Tyrannus eam factione capeffat: Nec ipse
 Populus jam Populus est, si sit injustus, quoniam non est multitudo juris

consensu & utilitatis communione sociata. — Idcirco, ut paucis cuncta, quae disputavimus ipsisque Veterum locis probavimus, complectamur; — quando constat *ἡγεμονίαν* apud illos nunquam nisi ad laudem appellari; nunquam *formae populari* opponi, sed *ὀλιγαρχίαν*; nunquam haberi inimicam Libertatis publicae, immo magis ejus conservatricem, Oligarchiae & Democratiae saluberrimum temperamentum, ac contra discordias turbasque civiles firmissimum praesidium; — quando porro Aristoteles atque Polybius, quamquam primi de illa egerunt ut una de tribus formis praecipuis, eam tamen speciem dixerunt Reipublicae, in qua *Virtutis* prae aliis habetur ratio; — quando denique ab ista sententia istaque definitione non discesserunt Grotius, Conringius, Hornius, Huberus, reliqui, qui de *Re Civili* scripserunt; quin ipse Montesquieuus Civitati, in qua *Optimates* rerum summae praesunt, a *Virtute* vires motrices conciliari docuerit, haud minus quam formae populari; — quid, cum haec omnia ita sint, de isto usu ac consuetudine, pene scripseram, *vulgari*, nisi ab aliis etiam quam a vulgo passim audiretur, — quid de ista igitur consuetudine, quam dicebamus, nostrae maxime aetatis, ejusque vi, censendum sit, judicium esto — penes quem hodie? — penes aequam Posteritatem.

Pag. 21. *Ex eodem ISOCRATE, ex PLATONE, & (quem primum laudare debueram) ex ARISTOTELE, a quovis vestrum facile petentur.*] Male sedulae diligentiae foret omnia, quae huc faciant, loca describere, Aristotelis praesertim, per universum *Politicon* opus, dispersa; quae, quam multa etiam, talia sunt tamen, ut desiderium non restinguant, quin potius excitent & inflamment egregii operis *ἡ τοῦ Ἀθηναίων πολιτείας*, quod si prae *Metaphysicis* summi Philosophi Libris similibusque servasset, Literis Atticis inimicum nimis, fatum, operâ supersedere potuissemus, qui nunc de rebus Atheniensium scribimus, conjecturâ plerumque ducti, aliquando etiam in tenebris quod verum est quaerentes. — ISOCRATIS, quo nemo Oratorum est ad cognoscendam Historiam Atticam utilior, vel unum adhuc locum digito velut monstrare liceat, qui est in Oratione de Pace valde insignis (pag. 167—169. ed. Steph.) Audacter illic vitia, quae Civitati Atticae gravia incumbabant, reprehendens, “quis (inquit) peregre
,, huc adveniens, & nostra contagio nondum corruptus, sed tanquam ex
,, improvise media inter nostra negotia delatus, — quis non putet furere
,, nos & delirare, qui quidem gestis nos efferimus majorum nostrorum,
,, atque ex illis, quae olim fuere facta, laudem & commendationem nostrae
,, Ci-

„ Civitati petimus, nihil tamen facimus eorundem quae illi, sed plane
 „ contraria patramus.” — Et paulo post. — “ Formae autem nostrae
 „ popularis haud minus studiosi quam si de salute civitatis universae aga-
 „ tur, neque ignorantes Democratiam rebus tranquillis pacatisque cresce-
 „ re, stabilemque permanere, bellis vero jam bis esse everfam, cum illis
 „ tamen, qui pacem optant, tanquam Oligarchiae fautoribus, similitates
 „ exercemus; eos autem, qui in bellum nos conjiciunt, tanquam de tuen-
 „ da Democratia sollicitos, bene nobis velle existimamus. Et, quamvis
 „ dictorum factorumque dijudicandorum peritissimi, ita sumus rationis ex-
 „ pertes, ut eodem die de rebus iisdem eadem non sentiamus, sed quae,
 „ priusquam in concionem adscenderimus, culpabamus, ea mox in con-
 „ ventum Populi congregati sublatâ manû comprobemus; neque longo post
 „ tempore, domum reversi, iterum reprehendamus, quae modo suffragiis
 „ nostris sunt decreta. Qui autem, Graecorum nos sapientissimos esse,
 „ prae nobis ferimus, iis utimur consultoribus, quos nemo est qui non
 „ contemnat, summaeque rerum omnium praeficimus, quibus nemo rem
 „ familiarem curandam mandaret.” — Τίς γὰρ ἄλλοθεν ἐπελθὼν, καὶ μὴ πᾶσι
 „ συνδιεφθαρμένῳ ἡμῖν, ἀλλ’ ἐξαίφνης ἐπιστὰς τοῖς γιγνομένοις, ἐκ ἂν μαίνεσθαι καὶ παρα-
 „ φρονεῖν ἡμᾶς νομίσειεν; οἱ φιλοτιμέμεθα μὲν ἐπὶ τοῖς ἑὶ προγόνων ἔργοις, καὶ τὴν πό-
 „ λιν ἐκ τῶν τότε πραχθέντων ἐγκωμιάζειν ἔχομεν, εὐδὲν δὲ τῶν αὐτῶν ἡμεῖς ποιεῖν, ἀλλὰ
 „ πᾶν τὸ ἐναντίον. — Σπυδαῖοι δὲ πρὸς τὴν πολιτείαν ἐχ’ ἥτιον ἢ πρὸς τὴν σωτη-
 „ ρίαν ὅλης τῆς πόλεως, καὶ τὴν δημοκρατίαν εἰδότες ἐν μὲν ταῖς ἡσυχίαις καὶ ταῖς ἀσφα-
 „ λείαις αὐξανόμεναι καὶ διακείμεναι, ἐν δὲ τοῖς πολέμοις δις ἤδη καταλυθεῖσαι, πρὸς μὲν
 „ τὰς τῆς εἰρήνης ἐπιθυμοῦσιν, ὡς πρὸς ὀλιγαρχικὰς ὄντας, δυσκόλως ἔχομεν, τὰς δὲ τὴν
 „ πόλεμον ἐμποιοῦσιν, ὡς τῆς δημοκρατίας κηδομένας εἶναι νομίζομεν. ἐμπειρότατοι δὲ λό-
 „ γων καὶ πραγμάτων ὄντες, ὅπως ἀλογίστως ἔχομεν, ὥστε πρὸς τῶν αὐτῶν τῆς αὐτῆς ἡμέ-
 „ ρας ἐ ταυτὰ γινώσκοντες, ἀλλ’ ὥν μὲν πρὶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀναβῆναι κατηγοροῦμεν,
 „ ταῦτα συνελθόντες χειροτονούμεν, ἐ πολὺν δὲ χρόνον διαλείποντες, τοῖς ἐνταῦθα ψηφί-
 „ σαισι, ἐπειδὴν ἀπίστων, πάλιν ἐπιτιμῶμεν. πρῶτοι δὲ σοφώτατοι τῶν Ἑλλήνων
 „ εἰσιν, τοιούτοις συμβέλλοις κρώμεθα, ὥν ἐκ ἑστίν ὅστις ἐκ ἂν καταφρονήσῃ, καὶ τὰς αὐτὰς
 „ τέρας κρείνους τῶν κοινῶν ἀπάντων καθίσταμεν, οἷς εὐδαίμων τῶν ἰδίων εὐδαίμων ἐπιτρέψαιεν. —
 „ Inter PLATONICA denique lectu omnium dignissima est Epist. vii. quae
 „ est *ad Dionis propinquos & familiares* (Tomo III. pag. 325. ed. Stephan.)
 „ ubi e pluribus haec tantum describemus: — Οὐ γὰρ ἔτι ἐν τοῖς τῶν πατέρων
 „ ἔργοις καὶ ἐπιτηδεύμασιν ἡ πόλις ἡμῶν διαφθείτο. — τὰ τε τῶν νόμων γράμματα καὶ ἔθνη
 „ διεφθείρη, καὶ ἐπεδίδεθ θανάσιμον ὄντος. — Non amplius enim (illâ, qua Socra-
 „ tes damnatus est, aetate,) Civitas haec nostra majorum disciplinâ atque

instituti administrabatur: — Legumque verba ac mens violata jacebant; creveratque, mirum quantum, haec Reip. corruptela.

Pag. 22. *Horum omnium malorum testis & spectator fuit Socrates.] Non possum quin integrum describam SENECAE locum Ep. CIV. (pag. 520. ed. Gronov.) Si tamen exemplum desideratis, accipite Socratem, perperitum senem, per omnia aspera jactatum, invictum tamen. — Sic fere aut in bello fuit, aut in Tyrannide, aut in Libertate, bellis ac Tyrannis saeviore. Viginti & septem annis pugnatum est: Post finita arma, triginta Tyrannis noxae dedita est Civitas, ex quibus plerique inimici erant. Novissima damnatio est sub gravissimis nominibus impleta: Objecta est & religionum violatio, & juventutis corruptela, quam immittere in Deos, in Patres, in Remp. dictus est. Post haec carcer & venenum. Haec usque eo animum Socratis non moverunt, ut ne vultum quidem moverint. Illam mirabilem laudem & singularem usque ad extremum servavit: Non hilariorem quisquam, non tristiores Socratem vidit: AEqualis fuit in tantâ inaequalitate fortunae.*

Ibid. in f. *Quemadmodum, cum saevissimi mali labes innumerabiles Athenienses quotidie raperet &c.] Nescio, an cognita magis sit omnibus truculentissima pestis, quae Athenis ipso belli Peloponnesiaci initio, tanquam funestissimum omen futurorum malorum, grassata est, an magis celebrata Thucydidea hujus luis descriptio, atque ex illo expressa Lucretiana, quando*

— mortifer aestus

*Finibus Cecropiis funestos reddidit agros,
Vastavitque vias, exhaust civibus urbem.*

— Temperantiâ quoque eum (Socratem) fuisse tantâ traditum est, ut omnia fere vitae suae tempora valetudine inoffensâ vixerit. In illius etiam pestilentiae vastitate, quae, in belli Peloponnesiaci principiis, ipsam Atheniensium civitatem internecino genere morbi depopulata est, iis parcendi moderandique rationibus dicitur & a voluptatum labe cavisse, & salubritates corporis retinuisse, ut nequaquam fuerit communi omnium cladi obnoxius. GELLIUS Noct. Att. Lib. II. Cap. I. — Eadem DIOG. LAERT. Lib. II. §. 25. AELIANUS Var. Hist. Lib. XIII. Cap. 27. Conf. GASSENDUM de vitâ & moribus Epicuri Tom. II. pag. 124.

Pag. 23.

Pag. 23. in f. *Talis fuit Socrates, quem quod forti & constanti animo esset &c.*] Inter crimina, quibus Philosophum apud Judices populares onerabant Anytus, caeterique Libertatis Atticae (ut haberi se volebant) defensores, illud etiam erat, de quo alias agemus, *Democratiae illum esse inimicum*, ordinisque plebeji contemptorem: Dum illam diluit calumniam XENOPHON Ἀπομν. Lib. 1. Cap. 2. §. 60. ed. Ernest. (pag. 420. ed. Steph.) Ἀλλὰ Σωκράτης γέ, τὰ ναιτία τέτων, (inquit) φανερός ἐν τῇ δημοτικῇ καὶ φιλάνθρωπος ὢν. ἐκεῖνός γάρ πολλαὶ ἐπιθυμηταὶ καὶ ἀσέβες καὶ ξέναι λαβῶν, εἰδέναι πάποτε μισθὸν τῆς συνουσίας ἐπιδόξαστο, ἀλλὰ πᾶσι ἀφθόνως ἐπέθηκε τῶν ἑαυτοῦ. — DIOGENIS LAERTII locus est Lib. II. §. 24 ἦν δὲ καὶ ἰσχυρογνώμων καὶ δημοκρατικός, ὡς δῆλον ἐκ τοῦ τῷ μὴ εἶσαι τοῖς περὶ Κελίαν κ. τ. λ. — Socratem derisorem maxime potentium fuisse, a quibus beneficia accipere volebat, quod reddere illis paria non posset, SENECA scribit de Benef. Lib. V. Cap. 6. (pag. 753. ed. Gronov.) Qualem igitur virum postea ut Oligarchiae studiosum, quique laudaret παῖδα τὰς δημότας καὶ πέντας, apud Judices populares fuisse accusatum, miraremur, nisi vere idem observaret Seneca, *bellis ac Tyrannis Libertatem*, sub Demagogis Anyto, Lycone, similibusque, Athenis fuisse saeviore.

Pag. 24. *Et tamen idem ille Socrates pulchre noverat — tum civium suorum tum ipsius civitatis vitia.*] Σωκράτης δὲ τῇ μὲν Ἀθηναίων πολιτείᾳ ἐκ ἡρέσκον τυραννικὴν γὰρ καὶ μοναρχικὴν ἰώσα τὴν δημοκρατικὴν εἶσαν. Socrati forma Atheniensium civilis, quae suā erat aetate, haud placebat: Tyrannicam enim atque Monarchicam videbat esse Democratiam. AELIAN. Var. Hist. Lib. III. Cap. 17. — Quod idem Platonis, idem Xenophontis, idem Aristotelis fuit iudicium, suā ipsorum experientia confirmatum. Et PLATO quidem, qui vere censebat (Tomo III. Opp. pag. 353. D.) κύκλον τινα εἶναι τὸ τυραννικὸν ἅπαν καὶ τὸ δημοτικὸν γένος, de se ipse ad Perdiccam scribit, ὅτι Πλάτων ὄψετο ἐν τῇ πατρίδι γέγονε, καὶ τὸν δῆμον κατέλαβε ἤδη πρεσβύτερον, καὶ εἰθισμένον ὑπὸ τῷ ἔμπροσθεν πολλὰ καὶ ἀνέμοια τῇ ἐκείνῃ ἐμμελεῖν πράττειν· ἐπεὶ πάντων ἀνὴρ ἦν, καθάπερ πατὴρ, συνέχευεν αὐτῷ, εἰ μὴ μάτην μὲν κινδυνεύσειν αἶετο, πλέον δ' οὐδὲν ποιήσειν: Platonem, sero in Patria natum, Populum deprehendisse jam senio desipientem, & ita ab illis, qui superiori vixerant tempore, adsuefactum, ut multa faceret ab illius consilio plane aliena; quando caeteroquin lubentissime ipsi consulisset, tanquam Patri, nisi frustra se in pericula, id faciens, atque discrimina conjecisset, neque ultra effecisset quidquam. Igitur, ut supra Ciceronis verbis retulimus, Remp. non attingens, & in Ly-

ceo suo velut latens, Plato diem supremum in Patriâ placide obiit, quod neque Xenophonti contigit, neque Aristoteli; namque hic, qui Athenas pro alterâ habuerat Patriâ, quum ibi σῦκον videret ἐπὶ σὺκῳ, forumque, comitia & theatra, calumniatoribus plena, ἀπέλιπε τὰς Ἀθήνας, μὴ βεβλόμενος Ἀθηναίῳ, δις ἐξαμαρτεῖν εἰς φιλοσοφίαν, teste AELIANO V. H. Lib. III. Cap. 36.

Ibid. “*Quis, aiebat, vel domus suae fabrum, quisve navis gubernatorem forte legere velit.*” Locus est apud XENOPH. Ἀπομν. Lib. I. Cap. 2. §. 9. ed. Ernest. (pag. 415. 7. ed. Steph.) Ἀλλὰ, νῆ Δία, ὁ κατήγορος ἔφη, ὑπεροφὴν ἐποίει τῶν καθισμάτων νόμων τὰς συνόλους, λέγων ὡς μωρῶν εἴη τὰς μὲν τῆς πόλεως ἀρχούσας ἀπο κοῦμης καθίστασθαι, κοδεσινῆτη δὲ μηδὲν αὐτῶν θέλειν κεχεῖσθαι κναμεντῶ, μηδὲ τέκτονι, μηδ’ ἐπ’ ἄλλα τοιαῦτα, ἀ πολλῶν ἐλάττωνας βλάβας ἀμαρτανόμενα ποιεῖ τῶν περὶ τὴν πόλιν ἀμαρτανομένων. ISOCRATIS locum, eadem cum Socrate Xenophontέο sentientis, ex Oratione Areopagitica (pag. 143. ed. Steph.) supra jam descripsimus: καὶ διὰ ταύτης ὥκει τὴν πόλιν, ἐκ ἐξ ἀπάλλων τὰς ἀρχὰς κληρένους, ἀλλὰ τὰς βελτίους, καὶ τὰς ἰκανωτάτας, ἐφ’ ἑκάστον τῶν ἔργων προκρίναντες, κ. τ. λ. Conf. JAC. PERIZON. ad AELIAN. V. H. Lib. VIII. Cap. 10. — Diocles, Syracusanorum Legislator, cum formam popularem Civitatis intenderet, τῶν δημαγωγῶν ὁ πλεῖστον παρ’ αὐτοῖς ἰσχύσας, ἔπεισε τὸν δῆμον μεταστῆσαι τὴν πολιτείαν εἰς τὸ κλήρω τὰς ἀρχὰς διοικεῖσθαι. — teste DIOD. SIC. Lib. XIII. Cap. 34. cujus rei & Democratiae, a Diocle institutae, quis fuerit eventus, exorta mox docuit Dionysii Tyrannis, postquam hic civibus persuassisset, Duces esse debere μὴ τὰς δυνατωτάτας, ἀλλὰ τὰς εὐνοστάτας καὶ δημοτικὰς μᾶλλον· ἐκείνους μὲν γὰρ δεσποτικῶς ἀρχούσας τῶν πολιτῶν, καταφρονεῖν τῶν πολλῶν, καὶ τὰς τῆς πατρίδος συμφορὰς ἰδίαις ἡγεῖσθαι προσέδοις· τὰς δὲ ταπεινοτέρας ἐδὲν προΐζειν τῶν τοιούτων, διδίδοντας τὴν περὶ αὐτὰς ἀσπίδα νειαν, narrante eodem DIOD. SIC. ib. Cap. 91.

Pag. 24. in f. *A Scriptore Axiochi reliquisque Scriptoribus Atticis depingitur tanquam ingratus &c.*] Locus est in Dialogo de Morte, qui sub AESCHINIS SOCRATICI nomine fertur, eleganti Libello, sed qui comptiori oratione scriptus, quam veteres illi Socratici solebant, νοθείας vel ψευδωνυμίας fuspicionem vix effugit, Cap. 12. ubi Axiochus: καὶ ἔγωγε ἐξ ἐκείνων ἄλλος ἔχον τὴν βήμαλιν, καὶ χαλεπώτερον ἐδὲν ἐφάνη μοι πολιτείας· δῆλον δὲ τοῖς ἐν τῇ ἔργῳ γενομένοις. σὺ μὲν γὰρ ἔτῳ λαλεῖς ὡς ἐξ ἀπόπλης θεώμενος, ἡμεῖς δὲ ἴσμεν ἀκελεύεστον οἱ διὰ πείρας ἰόντες. δῆμος γὰρ, ὃ φίλος Σώκρατες, ἀχάριστον, ἀψήκορον, ὠμόν, βιάσκανον, ἀπαίδευτον. ὡς ἂν συνηθισμένον ἐκ σύγκλυδός ὄχλου, καὶ βιαίων φλυ-

φλυάραν. ὁ δὲ τότε πρῶσιταίεζόντων, ἀλλιώτερον μακρῶν. *Atque me quidem ab illo inde tempore suggesti oratorii satietas cepit, neque mihi molestius quidquam visum est, quam in formā populari summae rerum esse participem: Perspicuum hoc autem iis est, qui in hoc opere fuerunt versati: Nam tu quidem de isto negotio ita loqueris, tanquam qui illud de loco altiori tutus spectasti: Nos vero id accuratius novimus, qui experiundo didicimus: Populus enim, o amice Socrates, ingratum quidpiam est, fastidiosum, crudele, invidum, & protervum; velut conflatum ex colluvie turbae promiscuae, nugatorumque violentorum. Qui autem huic multitudini se socium jungit, is infelicior longe est.* Isto in loco βῆμα interpretatus sum suggestum, quo nempe Demagogi consistebant ad populum verba facientes, non tribunal, ut fecerunt Clericus atque Horreus, quibus & πολιτεία simpliciter est administratio Reipublicae, quemadmodum & Cap. 12. praecedenti: Ἀλλ' ἡ πολυτίμητος πολιτεία διὰ πόσων ἐλαύνεται δεινῶν; vertitur illis: *At magni facienda (aut plurimum honoranda) Reip. administratio per quot mala peragitur?* Interpretandum fuerat: *At enimvero ista administratio Reip. popularis, tam habita in pretio, tam multorum votis expetita, per quot non mala illa velut praecipitat ac ruit?* Quamquam enim πολιτεία univēse est omnis administratio Reipublicae, proprie tamen & κατ' ἐξοχὴν, praesertim si de Civitate Atticā sermo est, Democratiam notat formamque popularem. Vel unus testis sufficit ARISTOT. Polit. Lib. III. Cap. 5. ἔταν δὲ τὸ πλῆθος πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύηται συμφέρον, καλεῖται τὸ κοινὸν ὄνομα πασῶν τῶν πολιτειῶν, πολιτεία. HARPOCRAT. V. πολιτεία. ἰδίως εἰάθασιν τῷ ὀνόματι χρῆσθαι οἱ ῥήτορες ἐπὶ τῆς δημοκρατίας. Eadem habent SUIDAS & qui dicitur ULPIANUS ad Demosth. pag. 59. 50. — Atque istum Clerici Horreique errorem aliis etiam Interpretibus communem memini; quamquam nuper, quid verum sit, monuit Vir inter paucos Rerum Atticarum, ut univēse Literarum Graecarum, peritus, FRIDERICUS-AUGUSTUS WOLFIUS in Comment. ad Demosthenis Leptineam pag. 233. — Paucis porro Scriptor Axiochi iudicium Socratis Socraticorumque expressit de πολιτεία Atticā, qualis suā erat aetate, Periclis potissimum operā: Pluribus id egit PLATO, tum alibi, tum imprimis in *Gorgia*, ubi Calliclem, artium & fraudum, quibus ista forma innitebatur, patronum summum, eo adigit Socrates, ut fateatur, neminem inter πολιτευομένους eo tempore fuisse virum honestum & probum: Ipse autem Philosophus, quum dixisset τὸ βέλτερος εἶναι ἄρχων ἄγετον καὶ ἀπαίδετον, mox demonstrat, qui Populo Atheniensi in suggesto atque gerendā Rep. placere vellet, ipsi id agendum esse, ut

fe

se tali domino reddat quam simillimum: ἡ αὐτὴ αὐτῷ ὁδὸς ἐστίν, εὐθὺς ἐκ νέου
 ἰθὺς αὐτὸν τοῖς αὐτοῖς χαίρειν καὶ ἔχθεται τῷ δεσπότη, καὶ παρασκευάζει ὅπως
 ὀτιμάνισα ὁμοῖα ἔσται ἐκείνῳ (Tom. I. pag. 510. D. ed. Steph.) — Quum-
 que non dissimularet maximam corruptelae publicae causam esse Oratores
 atque Demagogos, εἰ πρὸς ἡδονὴν ἀμίλῃ τῇ πλῃθει, rogassetque Calliclem
 (Tom. I. pag. 502. D.) τί δὲ ἡ πρὸς τὸν Ἀθηναίων δῆμον ῥητορικὴ, καὶ τὰς ἀλ-
 λας τὰς ἐν ταῖς πόλεσι δῆμους τὰς τῶν ἐλευθέρων ἀνδρῶν, τί ποτε ἡμῖν αὕτη ἔστι;
 addidissetque, se quidem iudice, “ Demagogos istos, qui, sive Athenis,
 „ si ad alium quemcunque Populum, in civitate liberâ, de suggesto verba
 „ facere consuevissent, in id unice incumbere, ut commoda promoverent
 „ sua, salutem publicam parum curantes; quae privata commoda dum
 „ spectarent, illos cum Populo agere ut cum pueris, gratificari ipsi unice
 „ conatos; ” — postquam igitur haec & plura scripsisset Plato, ἀλλὰ τόδε
 μοι εἰπὲ (inquit) εἰ λέγονται Ἀθηναῖοι διὰ Περικλῆα βελτίους γεγονέναι, ἢ πᾶν τούτων
 ὄν διαφθάρηται ὑπὸ ἐκείνου· ταυτὶ γὰρ ἔγωγε ἀκούω Περικλῆα πεποιημένον Ἀθηναίους,
 ἀργεῖς καὶ δειλούς, καὶ λάλους καὶ φιλαργύρους, εἰς μισθοφορὰν πρῶτον καταστῆσαι: *Enim-
 vero dic mihi, anne Athenienses ferantur Periclis operâ meliores esse facti,
 anne prorsus contra ab illo corrupti? Equidem sane hoc dici audio, a Pe-
 ricle factos Athenienses desides, timidos, garrulos, pecuniae inhiantes,
 quum ille primus mercenariae operae merentes fecerit stipendia.* — Nimi-
 rum, ut ARISTOTELES ait Polit. Lib. II. Cap. 10. τὰ δὲ δικαστήρια μι-
 σθοφόρα κατέστησε Περικλῆς, Heliaeticum nempe Collegium, & quae istius Col-
 legii partem faciebant Tribunalia, non autem Areopagum &, qui ad Areo-
 pagitas pertinebant, Ephetas: Quin & a Pericle profectam μισθοφορίαν
 Civium, qui concioni aderant, est quod suspicemur. — Sed haec quidem
 a proposito jam sunt aliena. Ad iudicium, quod de Populo Atheniensi
 tulit Socrates, redeamus: Atque illud severum nimis, tanquam a Philoso-
 pho, qui ultra certos sapiebat fines, pronunciatum, nemo existimabit,
 qui quidem cum Socrate consentientem audiverit virum, moribus & in-
 genio non tantum longe diversum, sed Socrati quoque inimicissimum, —
 ARISTOPHAN. in Equit. v. 40. ubi de Populo Atheniensi (quemadmodum
 post Aristophanem fecit Plato) locutus, tanquam de domino difficili &
 iracundo:

Λέγοιμι' ἂν ἤδη, ἵππ' ἡ γὰρ ἐστὶ δεσπότης

Ἀγροικῶν ἐργῶν, πυαμοστράζ', ἀκράχολ',

Δῆμ' Πρυκίτης, δύσκολον γερόντιον,

Ἰππόκαρον. —

talem tamen *dominum* ait, quem callidus *servus* (Demagogus Cleon) *blandiendo, assentando, demulcendo, adulando* circumducere posset.

Ἡκαλλ', ἐθώπειν', ἐκολάκευ', ἐξάπαλα.

Quod si cum DIONE CHRYSOSTOMO, cujus locum adfert L. Kusterus, Orat. ad Alexandrinos XXXII. pag. 362. laudemus Athenienses, qui haec sibi durissimos jocos, quamcunque veros, in scenâ palam ingeri patiebantur, neque laesam propterea majestatem Reip. existimabant; si eâ in re (quod in Oratione dicebamus) *justissimos* etiam fuisse fateamur; haud minus tamen ex ipsis istis dictis constat, quam merito & ex veterum testimonio AELIANUS V. H. Lib. II. Cap. 13. scripserit, „ naturâ suâ invidos fuisse Athenienses & ad obtrectandum optimo cui-
„ que pronos, neque tantum illis, qui in administrandâ Rep. illâ popu-
„ lari versabantur honoribusque summis fungebantur, sed magis etiam
„ omnibus illis, qui sive sermonibus ad virtutem bonitatemque compo-
„ sitis, sive vitae decore atque gravitate, reliquis praeftarent:” εἴτα δὲ καὶ φύσει φθονεῖς ὄντας, καὶ τοῖς ἀρίστοις βασκαίνειν προαιρμένους, ἔ μόνον τοῖς ἐν τῇ πολιτείᾳ, ἀλλ’ ἔτι καὶ πλείον τοῖς εὐδοκίμοις, ἢ ἐν λόγοις ἀγαθοῖς, ἢ ἐν βίᾳ σεμνότητι. Quae omnia bona malaque Populi Atheniensis si juncta inter se ac velut commixta consideremus, arbitror me in sermone meo Parrhasium, testem oculatum, sequi potuisse, qui, narrante PLINIO Hist. Nat. Lib. XXXV. Cap. 10. Δῆμον Atheniensium pinxit, argumento ingenioso: Volebat namque varium, iracundum, injustum, inconstantem: Eundem exorabilem, clementem, misericordem, excelsum, gloriosum, humilem, ferocem, fugacemque, & omnia pariter ostendere. — Qui Athenienses a Platone dictos meminerit λάλεις, a Scriptore Axiochi βιαίεις φλυαῖρες, is forte existimabit, Plinium scripsisse *nugacemque*, non *fugacemque*, quamquam hoc in Platonico δειλές habet, quo se tueatur. — Tandemque, si & ipsam multitudinem spectemus Atticam & formam Reip. quae ab ejusmodi moribus robur habebat atque incrementa, uti vicissim illa forma vires moribus dabat & efficacitatem, MAXIMUM TYRIUM haud valde vituperabimus scribentem Diff. XXII. Cap. 4. (pag. 267. ed. Davis.) Τεῖτον δ’ αὖ πολιτείας γένος, ἢ ὄνομα μὲν εὐφημον δημοκρατία, τὸ δὲ ἀληθὲς ὀχλοκρατία, κατὰ τὴν Ἀπικὴν, ἢ Συρακυσίαν, ἢ Μιλησίαν, ἢ τινὰ ἄλλην πλῆθος ἰχθύν, πολύφωτον τε καὶ ἀκόλαστον καὶ παντοδαπόν. *Tertium* (in corpore scilicet humano) *formae civilis est species, cui speciosum quidem fecere nomen Democratiam, quae*

tamen reverâ nihil aliud est nisi Ochlocratia, (summa infimae turbae potestas,) exemplo Reip. Atticae, aut Syracusanae, aut Milesiae, aut sicubi eadem valuit potentia multitudinis clamorae, protervae, inconstantis, & variae.

Pag. 25. *Plerique Atheniensium, idoneus ait auctor THUCYDIDES*] Ipsum initium est Libri VI. in quo Libro infelicissima illa Expeditio Sicula describitur. τῷ δὲ αὐτῷ χειμῶνι Ἀθηναῖοι ἐβέλοντο αὐτοῖς μείζονι παρασκευῇ τῆς μετὰ Λάχλῃ καὶ Εὐρυμέδοντι, ἐπὶ Σικελίαν πλεύσαντες, καταστρέψαντες, εἰ δύναιτο· ἄπειροι οἱ πολλοὶ ὄντες τῷ πλήθει καὶ Ἑλλήων καὶ βαρβάρων· καὶ ὅτι ἂν πολλῶ τινι ὑποδείξερον πόλεμον ἀνιρῆναι ἢ τὸν πρὸς Πελοποννησίους. — DIOD. SICULUS initio Libri XIII. in quo hanc quoque Expeditionem enarrat, cum Thucydide comparandus, miras spes refert, quibus erigebantur, aut potius se efferebant Athenienses: “ Divites pecuniam & opes in armandas triremes alacri
,, animo erogabant; tenuiores nomina certatim dabant; omnes & singuli,
,, cives, inquilini, hospites, ad istam militiam conscribi properabant;” οὕτως ἅπαντες μεμετρωμένοι ταῖς ἐλπίσιν, ἐξ ἑτοίμου κατακληρῶν ἡλπίζον τὴν Σικελίαν. *Ita cuncti spe elati facilem sibi Siciliae sorte distribuendae dividundaeque promittebant praedam.*

Ibid. in med. *Inexplebili in alios populos liberos dominandi cupidine perpetuo agitati Athenienses &c.*] Quum universe nihil magis falsum sit, nihil experientiae omnis aevi magis contrarium, quam quod nuper inter plura similia scriptum meminimus, “ duraturam magis, quin perpetuam
,, fore pacem, si omnes gentes atque civitates formâ Reip. populari uterentur;” multa quoque h. l. dici possent de studio dominandi ac temerariâ bellandi cupidine, quibus Resp. Attica, quo magis ad plenissimam inclinavit Democratiam, eo vehementius & infanitus agitata est: Sed paucissimis dicta nostra confirmemus, aut solâ potius Oratione ISOCRATÉA de Pace: In quâ veterem Remp. cum recentiori Athenarum conditione componens, Orator, (pag. 167. ed. Steph.) “ nostri, inquit, Majores
,, pro Graecis contra Persas aliosque Asiaticos adfiduo dimicarunt: Nos
,, autem homines, qui in ipsâ Asiâ armis victum quaeritabant, inde arcessitos, mercede contra Graecos conduximus: Majores iterum nostri
,, Civitates Graecas in libertatem vindicantes, suaeque illas restituentes
,, auxilio, digni habiti sunt, qui in Graeciâ principatum tenerent: Nos
,, vero easdem illas civitates in servitutem redigentes, & plane diversum
,, a majoribus facientes, indignamur, quod idem nobis non habeatur
,, ho-

„ honos.” Οἱ μὲν γὰρ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων τοῖς βαρβάροις πολεμῦντες διατέλεσαν· ἡμεῖς δὲ, τὰς ἐκ τῆς Ἀσίας τὸν βίον ποριζομένους, ἐκεῖθεν ἀναστήσαντες, ἐπὶ τὰς Ἑλλήνας ἡγάγομεν. καὶ κεῖνοι μὲν ἐλευθερῶν τὰς πόλεις τὰς Ἑλληνίδας, καὶ βοηθῶν αὐταῖς, τῆς ἡγεμονίας ἡξιώθησαν· ἡμεῖς δὲ καταδεδέμενοι, καὶ τὰν αὐτῶν τοῖς τότε πρώτοις, ἀγανακτῶμεν, εἰ μὴ τὴν αὐτὴν ἐκείνοις τιμὴν ἔχομεν: Illamque suae & superioris aetatis amentiam dum persequitur, “ Respublica certē Majorum nostrorum (inquit pag. 174.) tanto melior & praestantior fuit istā, quae postmodum constituta est, quanto viri erant meliores Aristides, & Themistocles, & Miltiades, praestantioresque Hyperbolo & Cleophonte, & iis qui nunc ad Populum in concione quotidie verba faciunt”. Ac denique haec addit verba: “ Quis tandem, superiori, quae fuit, aetate, Patrum nostrorum tulerit petulantiam, qui collectos ex universā Graeciā ignavissimos quosque, atque omni flagitiorum genere turpes, triremibus illos imposuerunt suis, istoque facto totius Graeciae in se odia converterunt, quique, optimis ex aliis civitatibus ejectis civibus, horum bona inter improbissimos ac nequissimos Graecorum sunt dilargiti? Verum, si istorum temporum facinora accuratius persequi auderem, forte id efficerem, ut vos reliquis de rebus rectius confuleretis, sed ipse calumniam non effugerem: Soletis enim non tam odisse illos, qui talium delictorum sunt auctores, quam eos qui hosce accusant: Atque, cum ita vos sitis animati, vereor, ne, dum vobis bene facere coner, ipse tristius quid inde mihi conciliem.” Τίς γὰρ ἂν ὑπέμενε τὴν ἀσέλγεια τῶν πατέρων τῶν ἡμετέρων; οἱ συνάγοντες τῆς Ἑλλάδος τὰς ἀργολάτας, καὶ τὰς ἀπαστῶν τῶν ποιητῶν μετέχοντες, πληρεῖς τέτων τὰς τελεῖρας, ἐπηχθάνοντο τοῖς Ἑλλησιν· καὶ τὰς μὲν βελτίους τῶν αὐτῶν ἀλλὰ πόλεσιν ἐξέβαλλον, τοῖς δὲ πονηροτάτοις τῶν Ἑλλήνων τὰ κείνων διένεμον; Ἀλλὰ γὰρ, εἰ τολμήσαιμι περὶ τῶν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις γενομένων ἀκρίτως διελεῖν, ὑμᾶς μὲν ἴσως ἂν ποιήσαιμι βέλτιον βελεύσαρχον ὡς τῶν ἄλλων, αὐτὸς δ' ἂν διαβληθείην. Εἰώθατε γὰρ μισεῖν, ἔχ' ἔτι τὰς αἰτίας τῶν ἀμαρτημάτων, ὡς τὰς κατηγορίας αὐτῶν. Τοιαύτην ἔν ὑμῶν γνώμην ἐχόντων, δέδοικα μὴ περῶμεν ὑμᾶς εὐεργετῆν, αὐτὸς ἀπολαύσω τὸ φλαῦρον. — Igitur, quum istud hominis Attici sit testimonium, haud injuriā Atheniensibus exprobrabant Corinthiorum legati, illos ἐλάχισα ἀπολαύειν τῶν ὑπαρχόντων διὰ τὸ αἰεὶ κτῆσθαι, apud THUCYD. Lib. I. Cap. 7. nec minus vere, quamvis vehementius & atrocius, Gylippus Laco πλεονεξίαν, ἐπιβουλὴν, ὑπερηφανίαν, apud DIOD. SIC. Lib. XIII. Cap. 30. — “ Quodnam turpissimorum (inquit) facinorum, quod illi consiliis non agitaverint? quodnam crudelissimorum, quod ipsi non patraverint? At vero id cupiditatis istius, quae perpe-

„ tuo plus habendi ardore inflammatur, proprium est, suis fortunis,
 „ quam prosperis, non esse contentum, sed ad longius remota nihilque
 „ ad se pertinentia desiderio ferri. Idque fecerunt Athenienses: Nam,
 „ quum felicissimi essent omnium Graecorum, hanc beatitatem suam, tan-
 „ quam onus aliquod gravius & intolerandum, abjicientes, Siciliam, tanto
 „ aequoris spatio disjunctam, sorte inter se cupiverunt dividere, reda-
 „ ctis in servitutem, qui illam inhabitabant, civibus.” Τί γὰρ τὸ αἰσχρὸν
 ἐκ ἐβλεύσαντο; τί δὲ τὸ δεινотάτων ἐκ ἐπράξαν; πλεονεξίας ἰδίον ἐστὶ τὸ, ταῖς ἰδίαις
 εὐτυχίαις ἐκ ἀρκέμενον, τὸ πόρρω κειμένων, καὶ μηδὲν παροσηκόντων ἐπιθυμεῖν. ἔτοι ταῦτ'
 ἐπράξαν. εὐδαιμονέστατοι γὰρ ὄντες τὸ Ἑλλήνων, τὴν εὐτυχίαν, ὥσπερ τι βαρὺ φορτίον,
 ἔφεροντες, τὴν πελάγει τηλικύτῃ διεργομένην Σικελίαν ἐπέθυμῃσαν κατακληροχῆσαι,
 τοὺς ἐνοικῶντας ἐξανδραποδισάμενοι. — De frequenti nimis, non hominum, sed
 civitatum etiam fato, μὴ φέρειν τὴν εὐτυχίαν, ἀλλ' ὥσπερ τι βαρὺ φορτίον ἀπο-
 βάλλειν (*Athenae quum florerent aequis legibus &c.*) plura ad illum Dio-
 dori locum PETRUS WESSELIUS.

Pag. 25. in f. *Mortuo avunculo, id desiderium magis magisque inflam-*
mabat Alcibiades, hinc sibi opes &c.] Nemo facile, in Historiâ Grae-
 cā vel leviter versatus, reperietur, qui non meminerit THUCYD. Lib.
 VI. Cap. 9. seqq. ubi Orationes Niciae atque Alcibiadis adversariae refe-
 runtur a summo Historico, cujus, inter alia, de Cliniae filio testimonium
 est, ὅτι μάλιστα στρατηγῆσσι τε ἐπιθύμει, ἐλπίζων Σικελίαν τε δι' αὐτῶ καὶ Καρχηδόνα
 λήψεσθαι. καὶ τὰ ἴδια ἅμα εὐτυχήσας, χρημασί τε καὶ δόξῃ ὠφελήσας. Brevissime
 eadem DIOD. SIC. Lib. XII. in fine: Sed, quem potissimum secutus sum,
 (eximium profecto ducem,) & ipsis prope verbis expressi, PLUTARCHUS
 est in vitâ Alcibiadis Vol. II. pag. 22. ed. Bryan. (Tomo I. pag. 199. D.)
 in vitâ Niciae Vol. III. pag. 221. ed. Bryan. (Tomo I. pag. 531. B. seqq.)

Pag. 27. *Extra Athenas, si militiam exceperis, nunquam peregrinatus*
&c.] In illâ Oratione, quam a Legibus patriis ad se habitam PLATO-
 NICUS fingit Socrates in Critone, (Tom. I. Opp. pag. 52. B.) haec di-
 centes facit: Μεγάλα ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, τέτων τεκμήρια ἐστὶν, ὅτι σοὶ καὶ ἡμεῖς
 ἠρέσκομεν καὶ ἡ πόλις. ἔ γάρ ἂν ποτε τὸ ἄλλων Ἀθηναίων διαφορόνως ἐν αὐτῇ ἐπισθῆ-
 μεις, εἰ μὴ σοὶ διαφορόνως ἤρεσκε· καὶ ἔτ' ἐπὶ θεωρίαν πάποσι ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλ-
 θες, ὅτι μὴ ἅπαξ εἰς Ἰωμόν, ἔτε ἄλλοσε οὐδαμῶσε, εἰ μὴ ποὶ στρατευσόμενοι. ἔτε
 ἄλλην ἐποίησω ἀποδημίαν πάποτε, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι. ἔδ' ἐπιθυμία σε ἄλλης
 πόλεως ἔδ' ἄλλων νόμων ἔλαβεν εἰδέναι. ἀλλὰ ἡμεῖς σοὶ ἱκανοὶ ἦμεν, καὶ ἡ ἡμετέρα πό-
 λεις. —

αις. — *Te omnium maxime Patriae institutis acquievisse, insignia nobis sunt documenta, nosque tibi placere & universam civitatem. Non enim prae reliquis Atheniensibus in ipsâ hac urbe perpetuo fuisses commoratus, nisi eximie etiam illâ fuisses delectatus: Quin ne ad ludos quidem sacros solemnesque spectandos unquam ex urbe profectus es, nisi semel ad ludos Isthmicos, neque aliorum unquam inde abiisti, nisi militatum: Neque unquam alio peregrinatus es, ut alii solent homines; neque te cupido cepit alterius civitatis visendae aliarumve Legum cognoscendarum: Sed nos tibi nostraque sufficiebamus Respublica.* — Quae disertâ Platonis verba satis refellere videntur scripta ab Ione Chio, de peregrinatione Socratis juvenis cum Archelao in Samum, apud DIOG. LAERTIUM Lib. II. §. 23. qui ipse, ex Critone, arbitror, §. 22. ἀποδημίας δὲ ἐκ ἐδεήθη, καθάπερ οἱ πλείους, πλὴν εἰ μὴ σκετεῦναι ἔδει.

Pag. 27. *Ipse autem Scopam Eurylochumque, homines ditissimos, — aspernatus est.*] Testis idem DIOG. LAERTIUS. Lib. II. §. 25. ὑπερφρόνησε δὲ καὶ Ἀρχελάω τῷ Μακεδόνῳ, καὶ Σκόπῳ τῷ Κρανώνῳ, καὶ Εὐρυλόχῳ τῷ Λαρισσαίῳ, μήτε χρημάτων προσέμεναι αὐτῶν, μήτε παρ' αὐτοὺς ἀπελθόν. Neque solus tamen testis Diogenes Laertius: Alia ad istum locum testimonia collegit AEG. MENAGIUS, omisâ tantum EPISTOLÂ, quae inter SOCRATICAS prima est, quamque ad Archelaum scriptam fingi recte (uti supra observabamus) censet LEO ALLATIUS; hic vero, res Socraticas cum curâ plerumque exponens, non neglexit utriusque Chrysostomi, quae & mihi notaveram, loca: DIONIS nimirum CHRYSOSTOMI Orat. XIII. pag. 227. c. ed. Morell. καὶ Ἀρχέλαῳ Μακεδόνων βασιλεὺς πολλά εἰδώς, καὶ πολλοῖς συγγεγοιῶς ἢ σοφῶν, ἐκάλει αὐτὸν (Σωκράτη) ἐπὶ δάροις καὶ μισθοῖς, ὅπως ἂν αὐτῷ διαλεγόμενος τὰς λόγους τέχνας. Alterius CHRYSOSTOMI, JOANNIS, verba sunt in Orat. II. adversus Oppugnatorem vitae Monasticae Tom. I. pag. 65. d. ed. Montfauc. Τὸ δὲ ὁ τέχνη (Πλάτων) διδάσκαλος Σωκράτης; πόσῳ Ἀρχελάω λαμπρότερος ἦν; καὶ τοι ὁ μὲν βασιλεὺς ἦν, καὶ οἱ πολλοὶ πλέτῳ διῆγεν· ὁ δὲ ἐν Λυκείῳ διέτριβεν· καὶ ἰνὸς ἱματίου πλέον εἶχεν ἔδεν, καὶ τῆτο μόνον καὶ χειμῶν καὶ θέρος, καὶ ἐν πάσαις ταῖς ὥραις τῷ ἔτι περικεβλημένον ἱφαιεῖο, ἀνυπόδετός τε ἔζη διὰ παντός. — καὶ τοσούτον ἦν τῷ βασιλεὺς λαμπρότερος, ὥς πολλῶν αὐτὸν καλεῖν ἐκείνους παρ' ἑαυτὸν μὴ δεῖν τὸ Λύκειον ἀφῆναι, καὶ πρὸς τὸν ἐκείνους πλεόνειν. — *Quid autem Platonis praeceptor Socrates? Quam ille Archelao magnificentior? Et tamen Rex hic erat, & in magnis vitam agebat opibus: Ille vero in Lyceo plerumque versabatur, nec plus unâ ha-*

bebat veste, illamque eandem & hyeme & aestate, & in omnibus omnino anni tempestatibus, indutus prodibat in publicum, calceis per omnem vitam haud usus: — Atque sic tamen isto Rege erat lautior, ut, quum is ad se saepe vocaret, Lyceum suum dimittere noluerit & ad illius se conferre divitias. — SENECA de Benef. Lib. V. Cap. 6. Eadem re gloriari Socrates potuit, eadem Diogenes. — Archelaus Rex Socratem rogavit, ut ad se veniret. Dixisse Socrates traditur, nolle se ad eum venire, a quo acciperet beneficia, cum reddere illi paria non posset. — Alter SENECAE, quem respexi, locus est de Tranquillitate Animi Cap. 3. (Tomo I. pag. 353. ed. Gronov.) cujus ad sequentia describendi erit occasio.

Pag. 28. *Quamvis infelicissimam crederet ejus conditionem, qui Remp. gerens ad libidinem hujus Populi viveret &c.*] Suavissimi, quem supra jam laudabam, Scriptoris verba sunt, Latine a me expressa, in Dialogo Axiocho sive de Morte Cap. 12. Τίς γὰρ ἂν εὐδημονήσειε πρὸς ὄχλον ζῶν, εἰ πομπυδαίη δῆμος παλγυνιον ἐκβαλλόμενον, στείπόμενον, ζημιέμενον, θιῆσκον, ἐλεέμενον. — De sequentibus mox latius agemus: Nunc animadvertemus tantum, Tib. Hemsterh. ad Lucian. T. I. pag. 48. jure ac merito lectionem praetulisse a Joanne Stobaeo servatam ἐκβαλλόμενον illi, quam dederunt J. Clericus & P. Horreus, ἐμβαλλόμενον, uterque in h. l. satis infelicitate versati. Ἐκβάλλεσθαι καὶ στείπεσθαι, verba a scenâ desumpta, *explosum & sibilis exceptum theatro ejici & pelli.*

Ibid. in med. “Non mihi tam defensione opus est;” apud PLATONEM sic loquitur in Apologiad] Tomo I. pag. 30. D. Νῦν εἶ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλὰ δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι, ὥς τις ἂν οἴοιτο, ἀλλ’ ὑπὲρ ὑμῶν, μὴ ἐξαμαρτήσῃ περὶ τὴν τῷ θεῷ δόσιν ὑμῖν, ἐμὲ καταψήφισάμενοι· εἴαν γὰρ με ἀποκτείνητε, ἔρᾳδιως ἄλλον τοιοῦτον εὕρησθε (ἀτεχνῶς εἰ καὶ γελοιότερον εἰπεῖν) [sic ista sunt distinguenda] προσκείμενον τῇ πόλει ὑπὸ τῷ θεῷ, ὥσπερ ἴππῳ μεγάλῳ μὲν καὶ γενναίῳ, ὑπὸ μεγέθους δὲ ναυροτέρῳ, καὶ δομένῳ ἐγείρεσθαι ὑπὸ μύσπῳ τινος· οἷον δὴ μοι δοκεῖ ὁ θεὸς ἐμὲ τῇ πόλει σωστέλεικέναί τοιοῦτον τινα, ὃς ὑμᾶς ἐγείρων καὶ πείθων, καὶ ὀνειδίζων ἕνα ἕκαστον, ὥδ’ ἐν παύσῳ τὴν ἡμέραν ὅλην πανταχῶς περισταβίζων. —

Pag. 29. *Inter cives vero Atticos, quos Socratis cura & providentia maxime completebatur, juvenes erant &c.*] Quomodo id egerit, paucis XENOPHON Ἀπομν. Lib. I. Cap. 2. §. 2. ed. Zeun. (pag. 414. 31. ed. Steph.) ἑκαυστὸν μὲν πολλὰς, ἀρετῆς ποιήσας ἐπιθυμεῖν, καὶ ἐλπίδας παραχῶν, ἂν ἐαυ-
τῶν

τῶν ἐπιμελῶνται, καλῶς καὶ ἀγαθῶς ἔσειδ'· καίτοι γε ἔδ' ἐκ πάποτε ὑπὲρ χειρὸς διδάσκαλ' εἶναι τέτυκ'. — Egregie hanc rerum Socraticarum partem, (post ROLLINIUM Hist. Ant. Tom. IV. pag. 311.) ornavit BARTHELEMIUS Itin. Anach. Cap. 67. §. *Pénétré de cette doctrine, Socrate conçut le dessein &c.*

Ibid. *Quod vere de Socrate judicat PLUTARCHUS, quodque SENECAE iterum verbis explicare mihi fas sit.*] SENECAE locus est de Tranquill. Animi Cap. 3. pag. 348. ed. Gronov. — PLUTARCHI, ad quem respicio, est in Libello, *an seni gerenda sit Respublica*, Tomo II. pag. 796. D. Σωκράτης γὰρ ἔτε βάθρ' εἰς, ἔτε εἰς θρόνον καθίσας, ἔτε ἄρ' αὖ διατελεῖς ἢ πεπαιγμένον τοῖς γνωρίμοις τεταγμένον φυλάττων, ἀλλὰ καὶ παίζων, ὅτε τύχοι, καὶ συμπίνων, καὶ συστρατευόμενον ἐνίοις καὶ συναγορεύων, τέλος δὲ καὶ συνδεδεμένον, καὶ πίνων τὸ φάρμακον, ἐφιλοσόφει, πρῶτον δὲ ποδὲξας τὸν βίον ἅπαντι χρόνῳ καὶ μέρει καὶ πάθει καὶ πράγμασι ἀπλῶς ἅπανσι φιλοσοφίαν δεχόμενον. — In quo loco equidem, memor dicti Xenophontei, πληθύντης ἀγορᾶς ἐκεῖ φανερόν ἦν, quid sit συναγορεύων intelligo, non item quid συνδεδεμένον. Crito certe, Critobulus, & reliqui, qui Socratem in carcere invisebant, amici ac familiares, non erant cum illo in vinculis. Igitur malim, καὶ διδεμένον καὶ πίνων τὸ φάρμακον.

Ibid. in f. *Quamquam fuerunt etiam, qui — vitiis — aut facinoribus postea evaserunt turpes.*] Vere CICERO de Orat. Lib. III. Cap. 34. *Quid Critias? quid Alcibiades? civitatibus quidem suis non boni, sed certe docti, atque eloquentes, nonne Socraticis erant disputationibus eruditi?* — Locum libentius adscripsi ut vitio liberem: Uni eidemque civitati non boni, i. e. perniciosissimi, fuerunt & Critias & Alcibiades. Igitur pro civitatibus, legendum esse civibus quidem suis non boni, (quorum nimirum erant corruptores,) nemo, opinor, monitus negabit. AELIANUS Var. Hist. Lib. IV. Cap. 15. Τίς δ' ἐκ αὐτῶν ἔχων συνήζετο καὶ Ἀλκιβιάδῃ νόσον, καὶ Κελίαν, καὶ Πανσανίαν τῷ Λακεδαιμονίῳ καὶ ἄλλοις; Ἀλκιβιάδῃ μὲν, καὶ Κελίᾳ, ἵνα μὴ ἀποδράντες Σωκράτους, ὁ μὲν ὑβριστὴς γένηται, καὶ ποτὲ μὲν Φιλολάκων, ποτὲ δὲ Βοιωτιάδῃ τὸν τρόπον, καὶ αὖ πάλιν Θετταλίζῃ, καὶ τοῖς Μήδων καὶ Περσῶν ἑρέσκηται, ἐν Φαρναβάζῃ γενόμενον; Τυραννικῶτάτῳ δὲ καὶ Φονικώτάτῳ ὁ Κελίας γενόμενον, καὶ τῇ πατερίᾳ ἐλύπησε πολλὰ, καὶ αὐτὸς μισέμενον τὸν βίον κατέστρεψε. Quis, ut per morbum ad sanitatem mentis rediret, non optasset Alcibiadi? quis non Critiae? quis non Pausaniae Spartano, aliisque? Alcibiadi praesertim & Critiae, ne, transfugae a disciplina Socratica, ille insolens vitā ac moribus lasciviret, jam Lacedaemonis fautor, jam Boeotorum consuetudinem, jam

Thes-

Theſſalorum ſectatus, quin Medorum etiam Perſarumque mollitie, dum apud Pharnabazum verſaretur, ſibi placens. In civitate autem liberâ impotentiffime & crudeliſſime graſſatus Critias & Patriam vehementer vexavit, & ipſe omnium odiis obnoxius periit. Quod ibi AElIANO ἀποδείκναι, id XENOPH. Mem. Lib. I. Cap. 2. in eodem argumento eſt ἀποπειδᾶν Σωκράτους. — Sed de Alcibiade & Critiâ, quorum improbitatem ipſa improbitas optimo Praeceptorī objecit, mox amplius erit agendum.

Pag. 30. “Praeclare, iudice CICERONE, hanc viam ad gloriam, proximam & quaſi compendiariam Socrates eſſe dicebat &c.”] De Off. Lib. II. Cap. 12. reſpiciens ad XENOPHONTÉA Ἀπομν. Lib. I. Cap. 7. §. 1. (pag. 426. 20. ed. Steph.) αἰεὶ γὰρ ἔλεγεν, ὡς ἐκ εἰη κακίων ὁδὸς εἰς αὐδοξίαν, ἢ δὲ ἥς ἂν τις ἀγαθὸς τῷτο γένοιτο, ὃ καὶ δοκεῖν βέλοιο. Quam ſaepe AEFchyléum illud de Amphiarao, Deorum reverenti, οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστον, ἀλλ’ εἶναι θείας, Socrates expreſſerit, atque Socratici, Xenophon & Plato, egregie ad d. 1. ERNESTIUS demonſtravit.

Ibid. In illâ, quam pro Praeceptore ſcripſit PLATO, Apologid] Verba reperiuntur Tomo I. pag. 32. A. ed. Steph. Ἀκούσατε δὴ μοι τὰ ζυμβηκότα, ἵνα εἰδῆτε ὅτι ἐγὼ ἂν ἐνὶ ὑπείκοιμι παρὰ τὸ δέον, δείσας θάνατον· μὴ ὑπείκων δὲ, ἅμα καὶ ἅμ’ ἂν ἀπολοίμην. ἐρῶ δὲ ὑμῖν φορτικὰ μὲν καὶ δικανικὰ, ἀληθῆ δέ. ἐγὼ γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἄλλην μὲν ἀρχὴν ἐδεμίαν πάποτε ἤρξα ἐν τῇ πόλει, ἐβύλευσά δέ. Καὶ ἔτυχεν ὑμῶν ἡ φυλὴ Ἀντιοχίς περτανεύουσα, ὅτε ὑμεῖς τὰς δέκας στρατηγὰς, τὰς ἐκ ἀνελομέας τὰς ἐκ τῆς ναυμαχίας, ἐβύλευσατε ἀθρόας κρίναι, πανόμως, ὡς ἐν τῷ ὑσέρῳ χρόνῳ πᾶσιν ὑμῖν ἔδοξε. τότε ἐγὼ μόνον τῶν περτανέων ἠγαντιώθην ὑμῖν μηδὲν ποιεῖν παρὰ τὰς νόμους, καὶ ἐναντία ἐψηφισάμην· καὶ ἐτοίμων ὄντων ἰνδικύναι με καὶ ὑπάγειν τῷ ῥητόρων, καὶ ὑμῶν κελευσίῳ καὶ βοῶντι, μετὰ τῷ νόμῳ καὶ τῷ δικαίῳ ὧμην μᾶλλον με δεῖν διακινδυνεύειν, ἢ μεθ’ ὑμῶν γενέσθαι μὴ δίκαια βυλευομένων, φοβηθέντα δεσμὸν ἢ θάνατον. — Jam a me, quid mihi acciderit, audiat, ut intelligatis, me mortis metu nemini quidquam, ultra id quod honestum eſt, conſeſſurum, quin & non cedentem de vitâ ſimul eodemque tempore fuiſſe periclitatum: Narrabo autem vobis vulgaria quidem atque ad res forenſes pertinentia, vera tamen: Namque ego, o! Athenienſes, nunquam quidem ſummo aliquo in civitate functus ſum munere, ſed in Quingentorum Senatum fui adlectus: Ac forte evenit, ut Tribus noſtra Antiochis ſua Prytaniarum vice primum in Senatu ac Concione locum occuparet tum, quando vos de decem Ducibus, qui naufragos poſt pugnam

navalem undis non extraxerant, unâ rogatione decernere consilia agitabatis contra Leges, ut deinceps omnibus vobis visum est. Tunc ego inter Prytanes solus vobis sum adversatus, ut nihil praeter Leges facerem, & contra id, quod postulabatis, suffragia collegi atque pronunciavi: Cumque Demagogi me propterea reum deferre atque in carcerem rapere essent parati, vosque sic juberetis atque vociferaremini, ego existimavi praestare, ut cum Legibus atque eo, quod fas esset, istud periculum perseveranter sustinerem, quam a vestris stare partibus prava consilia agitantium, metu scilicet perculsum vinculorum aut mortis. —

Pag. 32. in f. *Solus fere inter cives intrepidus perseverare Eurypolemus; solus inter Prytanes Proedrosque immotus perstare Socrates.*] Difertis verbis factum narrantis, Socratis verba ex PLATONIS *Apologia* modo descripsimus: Nec minus diferte XENOPHON rem refert in *Memorabilibus* gemino loco: Prior est Lib. I. Cap. 1. §. 18. (pag. 414. 12. ed. Steph.) Βαλεύσας γάρ ποτε, καὶ τὸν βαλευτικὸν ὄρεον ὁμόσας, ἐν ᾧ ἦν κατὰ τὰς νόμους βαλεύσειν, ἐπιστάτης ἐν τῷ δήμῳ γινόμενος, ἐπιθυμήσαντος τῷ δήμῳ παρὰ τὰς νόμους ἐνέειν στρατηγὸς μιᾷ ψήφῳ τὰς ἀμφὶ Θράσυλον καὶ Ἐρασιπιδὴν ἀποκτείνειν πάντας, ἐκ ἡθέλησεν ἐπιψηφίσαι, ὀργιζομένους μὲν αὐτῷ τῷ δήμῳ, πολλῶν δὲ καὶ δυνατῶν ἀπειλούντων· ἀλλὰ πλεονέχων ἐποίησά τοι εὐορκεῖν, ἢ χαρίσασθαι τῷ δήμῳ παρὰ τὸ δίκαιον, καὶ φυλάξασθαι τὰς ἀπειλοῦντας. — Alter locus est *Ἀπομν.* Lib. IV. Cap. 4. §. 2. (pag. 468. ed. Steph.) καὶ ποτε ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπιστάτης γινόμενος ἐκ ἐπέτρεψε τῷ δήμῳ παρὰ τὰς νόμους ψηφίσασθαι, ἀλλὰ σὺν τοῖς νόμοις ἠναντιώθη τοιαύτη ὁρμὴ τῷ δήμῳ, ἣν ἐκ αὐτοῦ οἶμαι ἄλλον ἐδέειν ἄνθρωπον ὑπομείναι. Terius etiam Socratis discipulus, Aeschines, tam luculentum constantiae Socraticae documentum ad posteros certe propagavit; neque tamen, tanquam ab illo scriptus, adferendus videtur locus ex Dialogo, quem sub *Axiuchi* nomine legimus Cap. 12. egregius sanequam, sed corruptus, & de quo cum plura dicenda sint, ipsa ejus verba apponere differimus, donec amplius de illo agamus, aliis interim citatis testibus, quamvis recentioribus. *DIOG. LAERT.* Lib. II. §. 24. Ἦν δὲ καὶ ἰχυρογνώμων καὶ δημοκρατικὸς, ὥς δῆλον ἐκ τε τῶ μὴ εἶξαι τοῖς περὶ Κελίαν, — ἀλλὰ καὶ μόνον ἀποψηφίσασθαι τῶν δέκα στρατηγῶν. — *AEL. Var. Hist.* Lib. III. Cap. 17. καὶ διὰ ταῦτα ἔτ' ἐπεψηφίσεν Ἀθηναίοις τὸν τῶν δέκα στρατηγῶν θάνατον, ut vere, perspecto discrimine quod est inter ἐπιψηφίζειν & ψηφίσασθαι, locum emendavit *TIB. HEMSTERH.* ad *Luciani* Tom. I pag. 158. a. *THEMISTIUS* Or. XX. pag. 239. A. τέτων δὲ ἀπείλων παραδείγματα ἀπέφανε Σωκράτην τὸν Ἀθηναῖον, ὃς ἔτε οἶκος ὑπὸ Ξανθίππης

λοιδορέμεθα, ἔτι ὑπὸ Κεῖλης, καὶ τῇ τεράκοντα τυράννων ἀπειλήν, εἰ μὴ μεταβήσεται καὶ θεραπεύσοι τὴν καθισῶσαν πολιτείαν, ἀποκτενέειν τε καὶ ἐξελαύνειν, καὶ ἀνέκιστα ἐργάσασθαι, ὅπως ἐκ ἑδαισέ ποτε, ἐδὲ ἐξεπλάγη, ἐδὲ κίνδυνον ἄλλον ἐνόμισεν ἔτα δεινὸν τε καὶ φοβερόν, ὥς τὸ κακὸν ἀντ' ἀγαθῆ γενέσθαι, καὶ δυσεῖν αὐτ' εὐσεῖς. Διὰ τῆτο ἔτε Λέοντα ἤγαγε τὸν Σαλαμίνιον, ἔτε ἐπιψήφισται κατεβιάσθη κατὰ τῶ ἀμφὶ Περικλέα, καὶ Ἐρασινίδην, καὶ Διομέδοντα στρατηγῶν· καίτοι ἔτα γε ὁ δῆμος αὐτὸς ἐπεκελεύετο, βοῶντες ἀνάσσειν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. — *Horum omnium exempla proponebat Socratem Atheniensem, qui, neque cum domi a Xanthippe probris incesceretur, neque minantibus Critiā caeterisque triginta Tyrannis, nisi in suas transiret partes, praesentemque Reip. statum laudaret coleretque, se illum occisuros aut pulsuros in exilium, aut extremis esse malis affecturos, nec timuit unquam nec metu percussus est, neque aliud quodpiam periculum adeo existimavit terribile & reformidandum, ut propterea pro viro bono homo nequam, pro pio impius evaderet. Idcirco nec Leonta abduxit Salaminium, neque cogi se passus est per vim, ut Populum in suffragia mitteret ad sententiam contra Periclem, Erasinidem, Diomedonta, caeterosque Duces eorum socios, ferendam, quamvis sic iterato juberet Populus, ex superioribus concionis subselliis (ad Socratem reliquosque Proedros infra in primis subselliis sedentes) inclamante multitudine: — Ex quā interpretatione Latinā facile quis animadvertat, me locum leviter emendandum censere, ut pro ὥς τὸ κακὸν legatur ὥς κακὸν ἀντ' ἀγαθῆ, uti mox δυσεῖν ἢ ἀντ' εὐσεῖς. — Porro animadvertendum, quum in isto Themistii loco, ut & apud Diogenem Laertium, rerum gestarum ordo sit inversus, fraudi id fuisse LEONI ALLATIO ad Epist. Socr. pag. 167. — Eodem pertinet lacinia, quae est apud SUIDAM in v. κατεχειροτόνησαν. — Ὁ δὲ ἔτε ἐψήφιστο, ἔτε κατεχειροτόνει, καίπερ ἐπιστάτης ἦν. Et alia apud eundem sub v. ἀπισταῖτο male relata, Σωκράτης δὲ ἦν ἐπιστάτης, καὶ ἔτε ἐψήφισε, ἔτε κατεχειροτόνει, in quo fragmento vel ex priori corrigendum est καὶ ἔτε ἐψήφιστο, vel (ut Hemsterhusius in AELIANO emendabat,) καὶ ἔτε ἐπεψήφισεν. — Ex Latinis rem retulit VALERIUS MAXIMUS Lib. III. Cap. 8. Ex. ext. 3. in illā quidem narrandā (ut jure observat JANUS RUTGERSIUS, Var. Lect. Lib. VI. Cap. 16.) ridicule tumidus: *Socratis autem virilitatis robore palliatus animus (sic loquitur) aliquanto praefractius perseverantiae exemplum edidit. Universa civitas Atheniensium, iniquissimo ac truculentissimo errore instincta, de capite decem Praetorum, qui apud Arginusas Lacedaemoniam classem deleverant, tristem sententiam tulerat. Forte tunc ejus potestatis Socrates, cujus arbitrio plebiscita ordinarentur, indignum judi-**

judicans tot & tam bene meritos ex indignâ causâ impetu invidiae abripi, temeritati multitudinis constantiam suam objecit, maximoque concionis fragore & incitatissimis minis compulsus non est, ut se publicae dementiae auctorem adscriberet. Quae oppositu ejus legitimâ grassari viâ prohibita, injusto Praetorum cruore manus suas contaminare perseveravit. Nec timuit Socrates, ne consternatae Patriae undecimus furor mors ipsius existeret. — Quae postrema, quam levi cum curâ Historiam lectitaverit aut sua inde exempla depromserit Valerius, manifesto produnt. Vorstii ad illum locum errorem novis erroribus cumulavit Torrenius. — Factum sanequam notissimum est, tum ex locis quos supra adscripsimus, tum praesertim ex XENOPHONTIS Hellenicis Lib. I. pag. 262. 36. ed. Steph. quam Hellenicorum partem merito inter *Eclogas suas Historicas* nuper retulit Cl. DANIEL WYTTENBACH. Merito etiam ille, de *Socrate Epistatâ* agens, animadvertit, *ita diserte appellari a Xenophonte in Memorabilibus; idque tenendum, nec mero aliorum locorum silentio repudiandum.* Adsentio pariter scribenti, “ totum hunc Historiae locum vehementer adversari eorum sententiae, qui Proedros Concionis Praefides a Prytanibus Senatus Praefidibus diversos esse volunt.” Seu dicere malimus (quia ista sententia vera esse potest, salvis iis quae a Xenophonte scripta reperiuntur,) — seu, inquam, potius dicamus, illum locum evertere sententiam eorum, qui jus mittendi populum in suffragia semper & perpetuo fuisse existimant apud Epistatam & octo Proedros, qui ex novem Tribubus Prytaniam non obeuntibus ad unam illam concionem legebantur, non penes Epistatam atque novem Proedros, qui, ex Prytanibus ducti, per septenos dies Senatui Quingentorum praeerant, ipsique Populo in concionem convocato praesidebant. Rem, quam duo Itali, de *Rebus Atticis* egregie promeriti, EDUARDUS CORSINUS & CLEMENS BIAGIUS, non multis abhinc annis primi docuerunt, ut certam & indubitam, haud levibus tamen difficultatibus dubiisque implicitam, nos, probabilem conjecturam secuti, paulo dilucidiorum reddidisse forte videbimur, si opinionem nostram, quam brevissime expositam, eo, quem *Lectioibus nostris Atticis* praescripsimus, modo, speciminis instar, hoc loco confirmemus.

DISQUISITIO de EPISTATIS ac PROEDRIS ATHENIENSIIUM
& de SOCRATE EPISTATÂ.

§. I. Brevitati idcirco studentes, necessaria tantum delibabimus ex illis, quae certa sunt satisque cognita, quaeque post Ubbonem Emmium, Sigonium, atque Potterum, haud multis abhinc annis latius explicuerunt EDUARDUS CORSINUS *Fast. Att.* Diff. VI. Tomo I. pag. 260. CLEMENS BIAGIUS CREMONENSIS *de Decretis Atheniensium* Capp. II. & XIII. Notum est, a Solone, quum Remp. Atticam ordinaret, constitutum esse Senatum *Quadringentorum Civium*, ex unaquâque Tribuum, quae quatuor tunc erant, centenorum; post instauratam a Clisthene temperatamque formam popularem, atque Civitate ad decem Tribus auctâ, *Quingentorum Civium*, qui ex singulis Tribubus quinquageni sorte legabantur: Notum porro, unamquamque Tribum, per decimam anni partem, 35. adeo aut 36. dies, illo ordine, quem fors ab initio anni defini-
verat, primum locum occupasse, sic ut quinquageni ex illâ Senatores & Senatui & Concioni praesiderent, & (nisi res majoris momenti ad universum Senatum referenda videretur) cunctis Reip. negotiis, qualia quotidie obveniebant, praessent; hos quinquaginta Senatores dictos *πρυτάνεις*, ipsam Tribum *πρυτανεύσαι*: Notum denique, quinquagenos hosce Prytanes in quinque Decurias fuisse distributos, quarum Decuriarum unaquaeque per septem dies *Prytaniae* essent capita, & a primâ, quem in Senatu atque Comitibus tenebant, sede *πρόεδρος* appellarentur; ex his tandem decem *Proedris*, qui omnes ad eandem Tribum *πρυτανεύσαι* pertinebant, itidem sorte ductum fuisse unum, qui, sub *Ἐπιστάτη* nomine, non tantum *Quingentorum* sed universae omnino Reip. per unum diem, per *νοχθήμερον*, seu 24. horas, esset Princeps; ita ut ex denis Proedris septeni per hebdomada, ex quinquagenis Prytanibus 35. vel 36. per Prytaniam, summo essent in civitate loco, iisque juribus atque honoribus fruerentur, quos hîc singulatim recensere nihil attinet. — Atque, haec uti plenissime ab omnibus *Rerum Atticarum* Scriptoribus comprobantur, ita haud minus perspectum est atque indubitatum, praeter hosce *decem Proedros* & hunc ex iis ductum *Epistatam*, qui omnes ex *Prytanum*, atque adeo etiam ex *Senatorum* erant numero, quosque Corsinus atque Biagius vocant *Contribules*, (*Φυλέτας*,) quia omnes ad eandem Tribum *πρυτανεύσαι* pertinebant, — praeter hos *Epistatam* & *Proedros*, alios insuper fuisse *novem* Proedros, atque ex his *novenis* alium lectum *Epistatam*, qui, dum Senatus

tus Populusque in conventum coirent, munus suum auspicabantur, dimissa concione ponebant, ad conditionem privatam statim redeunt: Omninoque adsentior CORFINO scribenti (Diff. VI. §. 4.) “Itaque in
 „ hac hypothefi, quae mihi omnium verosimillima videri solet, duplex
 „ *Proedrorum* ac *Epistatarum* genus admitti debet; ut nimirum decem
 „ Proedri *Contribules* haberentur, ex quibus Prytaniae Epistata feligeretur; alii vero novem *non-Contribules* esse debuerint, ex quibus alius
 „ Epistata eligeretur: Priores illi Proedri diebus continuis septem hoc
 „ munere fungerentur, ipsorumque quilibet unicâ solum die Epistata vocaretur; posteriores alii Proedri, ipsorumque Epistata, eo solum temporis
 „ spatio id muneris ac honoris obtinerent, quo Populi concio perageretur.”

§. II. Nihil omnino est in hisce Corfini dictis, quod non verissimum videatur; sed longe abest, ut eundem addamus calculum sententiae, quam vir praeclarus proponit de quaestione, quatenus horum Proedrorum, qui ex novem Tribubus, Prytaniâ non fungentibus, legebantur, atque Epistatae ex illis Novem-viris ducti, tum universe, tum praesertim in Concione Populi Attici, fuerint partes: Quae sententia quandoquidem iis innititur argumentis, quae plus etiam probent quam Corfinus probare voluerit, hinc factum, ut Biagius, eandem viam secutus, ducis sui errorem novo errore cumulaverit. Existimat scilicet Corfinus, τὸ ἐπιψηφίζειν ἐν τῷ δήμῳ, sive *Populum in suffragia mittere*, pertinuisse ad Epistatam, qui ex novenis Proedris *non-Contribulibus* legebatur. “Jam nullus dubitandi
 „ locus supererit (inquit d. Diff. VI. §. 14.) quin ἐπιστάτην, Epistatam
 „ munere fungi, ἐπιψηφίζειν ἐν τῇ βουλῇ, *suffragia in Senatu perrogare*, ad
 „ Prytanum sive *Contribulum* (decem) Proedrorum Principem, hoc est
 „ ad Prytaniae Epistatam, spectaverit; sed ἐπιψηφίζειν ἐν τῷ δήμῳ, *Populum in suffragia mittere*, ad solum Epistatam illum referri debeat, qui
 „ ex Proedris aliis (novenis) *non-Contribulibus* eligebatur. Quo plane
 „ fieri potuisse, riteque inde inferri posse videtur, ut res *in Senatu* quidem gerendas proponere, Senatores ipsos in suffragia mittere, ad *Contribules* Proedros spectasse debuerit; res vero *in Populo* sive Concione gerendas curare, Senatus Decretum seu Praeconsultum ad Populum referre, Populum ipsum interrogare, suffragii jus ipsi concedere, suffragia recensere, posteriores alii Proedri *non-Contribules* consueverint.” At vero addit Corfinus: “Ingenue tamen fatendum est, aliqua Veterum
 „ testimonia & exempla quoque subinde occurrere, quae discrimen illud

„ facile perturbent, ut in Ulpiani aliorumque testimoniis apparet, quae „ superius exhibui.” Quibus in verbis viri cordati haud minus quam docti candorem agnosco, nisi quod *aliqua* dicat *Veterum testimonia*: Immo vero *omnia*, uno Harpocratonis loco excepto, quem depravatim ipse intellexit Corfinus; — *omnia*, inquam, *Veterum testimonia*, non Grammaticorum tantum, sed Historicorum, sed Philosophorum, sed Oratorum, qui florenti Rep. Atticâ vixerunt, & in mediis vitam egerunt negotiis, — Thucydidis, Xenophontis, Platonis, utriusque Aeschinis, (si Aeschini Socratico Axiochus sit tribuendus,) Demosthenis. — Et tamen fallaci praesertim argumento, quod ex addito Demo nomini Epistatae vel Scribae ducit Corfinus, innisus, illique plus tribuens quam universae Antiquitati, CLEMENS BIAGIUS eas quoque partes, quas Epistatae Proedrisque Prytanum reliquerat saltem Corfinus, illis suo adimit suffragio, ut nempe in *Senatu* proponendi, referendi, sententias colligendi functi fuerint munere; istasque etiam partes liberaliter confert in Epistatam & Proedros novenos *non-Contribules*, sic ut *Prytanes*, quorum apud Scriptores Atticos sunt omnia & in Senatu & in Concione officia, jam plane sint nihil, vanaeque obambulent umbrae; Epistates autem & Proedri *non-Prytanes*, de quibus vix ulla nisi apud Grammaticos mentio reperiatur, jam agant cuncta, & tam apud *Quingentos* quam in *Comitiis Populi* proponant, referant, renuncient. — Suo *Musei Nanii* Psephismate, in quo explicando versatur, & nescio quo alio fretus Psephismate apud FLAVIUM JOSEPHUM, (de quo similibusque suspectae fidei Judaicae Psephismatibus & de KREBSIO forte alias erit dicendum,) — ejusmodi igitur argumentis usus Biagius (*de Decretis Atheniensium* Cap. XIII. §. 16.) colligit, “ Proedros *non-Contribules* consuevisse proponere tum in *Concione*, tum etiam in *Senatu*, res gerendas, atque tam Senatum quam Populum in suffragia mittere.” — Ergo Remp. ipse suam ignoravit vir in Rep. primarius Nicias, in nobili illâ prudentiaeque plenissimâ Oratione, qua cives, ad insanam Expeditionem Siculam insane ruentes, revocare conatus, (apud THUCYD. Lib. VI. Cap. 14.) dum Epistaten, qui concioni praeerat, graviter adloquitur: καὶ σὺ, ὦ Πρύτανι (inquit) ταῦτα, (εἴπερ ἡγῆσαι σοὶ προσήκειν κήδεσθαι τε τῆς πόλεως, καὶ βούλει γενέσθαι πολίτης ἀγαθὸς) ἐπιψήφισε, καὶ γνώμας προτίθει αὐτοῖς Ἀθηναίοις. — manifesto indicio Πρύτανιν fuisse, atque adeo ex Tribu *πρυτανεύουσα*, numeroque Proedrorum *Contribulium*, Epistaten illum, qui istis Comitiis Atticis, ut Senatûs Populique Princeps, praesidebat. — Ergo Socrates Socratisque amici ac discipuli Xenophon & Plato, quid in Pa-

triâ

tria sua juris esset ac moris, nesciverunt, cum Jusjurandum Senatorium ipsi dixerunt obstare, ne, dum Epistatam ageret, Legem de Judiciis popularibus violaret. — Sed ista pluraque testimonia mox recitabimus, postquam rem ipsam, secundum veteres Grammaticos, qui nobis hac in parte Archaeologiae foli supersunt duces, paulo dilucidius exposuerimus, conjecturam nostram probabilem (nam ultra id, quod probabile est, hic progredi non licet,) deinceps addituri.

§. III. Triplex nobis hoc in argumento Grammaticorum superest auctoritas: Prima & praecipua est LIBANII, alteriusque, quisquis fuerit, quibus geminam ὑπόθεσιν debemus Orationis Demosthenéae contra Androtionem: Secunda est veteris SCHOLIASTAE ad Aristoph. Thesmophor. v. 380. Tertia denique TELEPHI PERGAMENI, cujus verba refert EUSTATHIUS ad Hom. Od. P. v. 455. pag. 1827. ed. Rom. (p. 641. 45. ed. Bas.) Atque hoc Telephi Fragmentum quum fundus sit & fons praecipuus, unde recentiorum Grammaticorum expositiones prope omnes manarunt, illud integrum huc referre haud abs re videatur. Προσενθυμητέον δὲ καὶ Τηλέφῳ τῷ ὡς ἰσορεΐται Περγαμηνῷ, ὅτι, κατὰ τὴν ἐκείνου παράδοσιν, νομικὴ τις ἢ λέξις ἢ τεχνικὴ ἐν τοῖς μετ' Ὀμηρον ὁ Ἐπιστάτης γίνεται γὰρ φησὶ Ἐπιστάτης Ἀθηναῖον ἐκ τῷ Πρυτανέαν εἰς ὃς ἐπιστάει νύκτα καὶ ἡμέραν μίαν, καὶ πλείων χρόνον ἐκ ἑξῆς ἐδὲ δις τὸν αὐτὸν γενέσθαι· τὰς τε κλεῖς, ἐν αἷς τὰ χρήματά εἰσι, φυλάττει, καὶ τὰ γράμματα τῆς πόλεως, καὶ τὴν δημοσίαν σφραγίδα· κληροὶ δὲ καὶ Προέδρους ἐξ ἐκάστης φυλῆς ἓνα, πλὴν τῆς πρυτανεύουσας· καὶ πάλιν ἐκ τῶν Ἐπιστάτην ἓνα. καὶ τοιαῦτα μὲν ταῦτα. Comparentur jam cum istis Eustathianis quae SUIDAS habet in v. Ἐπιστάτης & cum scriptis a POLLUCE Onom. Lib. VIII. Cap. 9. §. 96. Apparebit, utrumque sua mutuatum esse ab eodem Telepho, in Grammaticis Praeceptore Imperatoris Lucii Veri, eoque viro, cui in rebus Atticis tanto major fides habenda est, quod singularem operam in cognoscendâ antiquâ Rep. Atticâ posuisset, scriptis Commentariis περὶ τῶν Ἀθηναίων δικαστηρίων καὶ περὶ τῶν Ἀθηναίων νόμων καὶ ἰθῶν. Vid. SUIDAM v. Τηλέφῳ. — POLLUCIS d. l. haec sunt verba: Ὁ δὲ Ἐπιστάτης καλούμενος ἔστιν εἰς τῶν Πρυτανέων, ὁ κλέων λαχὼν· δις δὲ ἐκ ἑξῆς γενέσθαι τὸν αὐτὸν Ἐπιστάτην· ἔχει δὲ ἅπαντα τὰς κλεῖς τῶν ἱερῶν, ἐν οἷς τὰ χρήματα, καὶ τὰ γράμματα· καὶ ὅταν οἱ Πρυτανεῖς τὸν δῆμον ἢ τὴν βελὴν συνάγῃσι, ἔσθαι ἐξ ἐκάστης φυλῆς Προέδρον ἓνα κληροῖ, μόνον τὴν πρυτανεύουσαν ἀφίει. Ex hoc Pollucis & Eustathii loco suppleantur pauca apud Suidam; & summam eorum habebimus, quae de utroque Epistatâ apud Grammaticos reperiantur: Quae partim cum HENRICO VALESIO

in

in Notis ad Harpocr. pag. 72. (ed. Gron.) apud SUIDAM supplenda videantur, ea parenthesi concludemus: τῶν Πρυτανέων εἰς ὃ λαχὼν Ἐπιστάτης ἐλέγξει· δις δὲ τὸν αὐτὸν ἐπισατῆσαι ἐκ ἐξῆν· Φυλάσσει δὲ τῷ ἱερῷ τὰς κλεῖς, ἐν ᾧ τὰ δημόσια χρήματα. ἔτι μὲν [τὰ γράμματα τῆς πόλεως] καὶ τὴν δημοσίαν σφραγίδα. ἐπειδὴν δὲ οἱ Πρυτάνεις συναγάγῃσι τὴν βουλὴν, ἢ τὸν δῆμον, ὁ Ἐπιστάτης κληροῖ Προέδρου ἐνεία ἀπὸ [Φυλῆς ἐκάστης] ἓνα, πλὴν τῆς πρυτανευέσης· καὶ πάλιν ἐκ τῶ ἐνεία τῶν Ἐπισάτων ἓνα κληροῖ, καὶ τὸ πρῶγμα παραδίδωσιν. αὐτὸς δὲ εἰσάγει τὴν δίκην, καὶ ἐπιμελεῖται τῷ κατὰ νόμον πάντα γίνεσθαι, καὶ μηδὲν παραλειφθῆναι πρὸς τὸ διδάχῃναι τὰς δικαστάς. — Hinc corrigendus quoque ETYM. MAGNUS V. Ἐπιστάτης, qui Eustathium aliosve Grammaticos (ut saepe solet) non descripsit aut contraxit, sed misere mutilos nobis tradidit & decurtatos. Ἐπιστάται (inquit) δύο ἦσαν Ἀθηναῖοι· ὧν ὁ μὲν ἐκ Πρυτανέων ἐκληρῆτο· ὁ δὲ ἐκ Προέδρων· Φυλάσσει δὲ τῷ ἱερῷ τὰς κλεῖς, ἐν ᾧ τὰ δημόσια χρήματα· ἔτι μὲν καὶ τὴν δημοσφραγίδα (leg. τὴν δημοσίαν σφραγίδα.) λέγεσθαι καὶ ὁ ἐφεσηκὼς εἰς πρῶγμα ὅτι ἐν ῥηματικῶς. — Tandemque post alia, in fine Glossae: Ὅτι τῶν φ' οἱ μὲν ν', Πρυτάνεις· οἱ δὲ δέκα Πρόεδροι· ὁ δὲ (sic leg.) εἰς Ἐπιστάτης. Quae contracta etiam magis in aliâ Notâ exstant apud SUIDAM: Ἐπιστάτης· δύο ἦσαν Ἀθηναῖοι· ὧν ὁ μὲν ἐκ Πρυτανέων ἐκληρῆτο· ὁ δὲ ἐκ τῶν Προέδρων· ἐλέγξει δὲ καὶ ὁ ἐν τοῖς κοινοῖς ἐφεσηκὼς πρῶγματι ὡτινιῶν. — Postrema, uti & ultima pars eorum quae Etymologus habet, conflata sunt ex Harpocratonis Lexico: HARPOCRATION autem, solus inter Grammaticos, uti plerumque, alium a Telepho ducem secutus est, ipsum videlicet ARISTOTELIS *Commentarium de Republicâ Atticâ*. Ἐπιστάτης, (inquit) Ἰσαῖος ἐν τῷ κατ' Ἐλπαγόρου καὶ Δημοφάνους· δύο εἰσὶν οἱ καθιστάμενοι ἐπιστάται. ὁ μὲν ἐκ Πρυτανέων κληρῆται· ὁ δὲ, ἐκ τῶ Προέδρων· ὧν ἐκάτερος τινα διοίκησιν διοικεῖ· διδύλωκεν ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ. ἐλέγξει δ' ἐν τοῖς κοινοῖς καὶ ὁ ἐφεσηκὼς πρῶγματι ὅτι ἐν, ὡς Ὑπερίδης τε ἐν τῷ κατὰ Δημοφάνους, καὶ Αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ Κτησιφῶνι, φανερὸν ποιεῖσιν. — Uti autem, quamcunque molesta ac taedii plena, utilissima tamen opera reperitur, quae conjungendis comparandisque his Grammaticis & Lexicographis impenditur, quia nimirum solebant vel ex iisdem haurire fontibus, vel etiam se invicem describere, demtis nonnullis aut contractis, aliis itidem adjectis, quae aliunde desumebant; — ita & hic haud importunum accidet, notam adjungere, quam in *Lexici Rhetorici Parisiensis* Apographo invenimus. Ἐπιστάτης (ibi est) ἄρχων ἐπὶ τῆς βουλῆς κληρωτῶν· ὁ ἐφεσὼς τοῖς ὑπὸ πάντων βουλευτῶν πραττομένοις· εἰς μὲν ἐκ τῶν Πρυτανέων κληρῆται, ἕτερος δὲ ἐκ τῶν δέκα Προέδρων, ὧν ἐκάτερος διοικεῖ τινα δίακον. — Eundem, qui & Harpocrati fuit, huic Lexicographo auctorem agnosci-

scimus, qui Aristotelem *de Republicâ Atticâ* ob oculos habuit: Sed primum pro κληρωτῶν legendum esse κληρωτὸς per se patet; idque leve vitium est. Alterum majus, quod vocem δέκα nimis sedulus addiderit vel ipse Lexicographus, vel Codicis illius scriptor Librarius. Verum, dum sapere sibi visus est, decem Proedros e Prytanibus, de quibus quidpiam inaudiverat, male confudit cum novenis Proedris non Prytanibus, Epistatamque priorum cum illo, qui ex novenis hisce legebatur. Ergo facile illius notâ careremus, nisi unus id haberet, quod aliorum nemo, quodque Biagii sententiam plane evertit, Epistatam nempe e Prytanibus totius Senatus fuisse Principem, ὁ ἐφεστὼς τοῖς ὑπὸ πάντων βουλευτῶν πραττομένοις.

§. IV. Et vero, quod modo dicebamus, solitos fuisse Grammaticos Lexicorumque Auctores Graecos, quae pleniora alibi repererant, contracta, quin potius decurtata, cumque aliis aliunde haustis iterum permixta, nobis tradere; — hic mos atque haec perversa ratio, dici vix potest, quantas universae Antiquitati Graecae tenebras offuderit, quamque saepe illius Antiquitatis interpreti stomachum faciant & fastidium creent. Talia, quale memorabam, vitia *Lexicon* istud *Rheticum* tractanti mihi frequenter occurrunt in oculos. Gravius memorabo ipsius HARPOCRATIONIS, quod in hoc argumento de *Proedris Atticis* miras dedit turbas, virisque primariis, SIGONIO praesertim, ita fuit fraudi, ut nubem pro Junone plane sit amplexus; DODWELLUS autem ea commentus sit, quae nemo intelligat, aut, si etiam intelligat, a Viro rerum Atticarum peritissimo scripta fuisse vix credat. Haec HARPOCRATION, atque ex eo SUIDAS, in v. Πρόεδροι. — Πρόεδροι, ἐκκλησίᾳ τῶν Πρυτανέων καθ' ἑκάστην πρυτανίαν εἷς ἐξ ἑκάστης φυλῆς, πλὴν τῆς πρυτανεύουσας, οἱ τινες τὰ περὶ τὴν ἐκκλησίαν διακονοῦντες. ἐκαλῶντο δὲ Πρόεδροι, ὡς καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ἀπάντων. [πολλὰς δ' ἐστὶ τῶν ὀνομάτων παρὰ τοῖς ῥήτοσιν, ὡς καὶ παρὰ Δημοσθένει ἐν τῷ κατ' Ἀνδρωτίῳ, καὶ Αἰχίνῳ ἐν τῷ κατὰ Κτησιφώνῃ.] ὅτι δ' ὁ καλούμενος Ἐπιστάτης κληροῖ αὐτὸς, εἴρηκεν Ἀριστοτέλης ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ. — Quae parentheseos notâ a reliquis distinguuntur, illa omittere Suidae fuit visum, prorsus eadem caeterum habenti, eosdemque adeo errores propaganti: Nam qui non alia tantum Grammaticorum loca, quae supra descripsimus, sed Argumenta praesertim Orationis Demosthenicae contra Androctionem cum istâ Harpocratonis in v. Πρόεδροι Glossâ contulerit, is facile animadvertat, omissam ibi omnino esse omnem mentionem decem Proedrorum, qui in quinquaginta Prytanum erant numero, quasi soli Proedri fuissent non-Prytanes, qui in Comitibus

Atticis primum tenerent locum, neque ullae ibi *Prytanum* forent partes, & quasi illi Proedri *non-Prytanes* aut *non-Contribules* singulis Prytaniis fuissent lecti, quod tamen est falsissimum. Illaque quum adversa fronte pugnare videret cum iis, quae a Libanio, Ulpiano, caeterisque traduntur, SIGONIUS de Rep. Athen. Lib. II. Cap. 3. *Harpocracionem se libentius sequi* profitetur; DODWELLUS vero de Cyclis Diff. III. Sect. 45. talia fingit, in quibus refellendis versari operae non est pretium, quia universae Antiquitatis testimonio satis refutantur. Solus CORSINUS, pro eo, quo erat, acumine, Harpocracioni diffidit: Quum autem duae sint viae, quibus depravatus ejus locus ad normam veri corrigi atque inflecti possit, unam Vir ingeniosus ingressus est, quae & mihi olim placuerat, conferendis atque comparandis inter se Lexicographis aliisque Grammaticis edocto, quanta cum iis agendi in re ejusmodi nobis esse debeat libertas; cum illis, inquam, qui antiquiorum Archaeologorum aut Grammaticorum scripta miserrimum in modum, nullo saepius judicio, mutilaverunt atque in partes minores, quin minima etiam frustra, dissecuerunt, ipsi suum iterum vice contracti & decurtati a recentioribus, fastidiosae isti brevitati studentibus, quae nobis pro Trogis Pompejis Justinos peperit, pro Liviis Flori Epitomas, pro Dionibus Cassiis Xiphilinos, pro Stephanis Byzantinis Hermolaos, pro plenioribus utilioribusque Lexicis macilentas Glossas & turpiter foedatas veteris eruditionis lacinias. Igitur, quamlibet violenta crisis esse videatur, vel supplenda sunt in Harpocracione, quae ad *Proedros e Prytanibus* ductos spectantia exciderunt, vel locus ita corrigendus, ut quae de solis *Proedris non-Prytanibus* scripserit, aut scribere voluerit, sine vitio legantur & sine errore. Priorem medicinam proposuit Corsinus, (Diff. VI. §. 7.) corrigens: *Πρόεδροι ἐκκληρέυντο, οἱ μὲν ἤ Πρυτανείων καθ' ἐκάστην πρυτανείαν, οἱ δὲ εἰς ἐξ ἐκάστης φυλῆς.* — At vero, quum illa ratio mihi antea magis placuisset, nunc propemodum in eam inclinarem sententiam, ut, de novenis *Proedris non-Prytanibus* solis egisse Harpocracionem arbitratus, corrigam: *Πρόεδροι ἐκκληρέυντο ὑπὸ τῶν Πρυτανείων καθ' ἐκάστην ἐκκλησίαν, εἰς ἐξ ἐκάστης φυλῆς, πλὴν τῆς πρυτανευούσης, οἱ τινες τὰ παρὰ τὴν ἐκκλησίαν διακονοῦν. ἐκαλέοντο δὲ Πρόεδροι κ. τ. λ.* — Auctorem emendationis habeo *Lexicon Rhetoricum* MS. in quo ista reperiuntur: *Πρόεδροι ἢ προεδρεύειν τί εἰσι; οἱ παρὰ τὰς ἐκκλησίας Ἀθηναίων διοικῶντες, Πρόεδροι ἐκαλέοντο κληρέμενοι μὲν ὑπὸ τῶν Πρυτανείων καθ' ἐκάστην ἐκκλησίαν ἐξ ἐκάστης φυλῆς ἀνομάσθησαν δὲ ὕτως, διὰ τὴν προεδρίαν ἔχειν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις.* — Quae ex eodem fonte manasse, ex quo sua hausit Harpocracion, manifestum est.

§. V. His de duplici Epistatâ, ac duplici Proedrorum numero, déno-
 novenoque, cognitis, quantum quidem institui nostri jam fert ratio, vi-
 deamus, an Epistatae Proedrorumque, qui e Prytanibus erant, partes in
 concione Populi EDUARDUS CORSINUS recte retulerit ad alterum Epi-
 statam Proedrosque Novem-viros; an recte illa etiam, quae in rogationibus
 relationibusque ad Senatum Quingentorum praestanda erant, officia iisdem
 Novem-viris tribuerit CLEMENS BIAGIUS? Atque haec quidem postre-
 ma sententia τῆ παραδόξῃ tam vicina est, tam universae rationi Reip. Atticae
 contraria, tam adversa testimoniis ipsorum etiam Grammaticorum, ut in
 illâ confutandâ non multum operae ponendum videatur. Πρύτανις. Τὸ δέκα-
 τον μέρος τῆς βουλῆς ἢ πεντακοσίων· πενήκοντα ἄνδρες ἀπὸ μιᾶς φυλῆς, οἱ διοικῶντες
 ἅπαντα τὰ ὑπὸ τῆς βουλῆς πραττόμενα, Πρυτάνεις ἐκατέρωθεν. ἐπρυτάνειον δὲ ἐν διαδοχῇ
 ἀλλήλων αἱ δέκα φυλαὶ κληρονομοῦσι κατὰ ἐνιαυτὸν. SUIDAE sunt verba v. πρύ-
 τανις, ex quibus E T Y M. M. in eâdem v. facile corrigatur. — Igitur Pry-
 tanum fuit, Proedrorumque & Epistatae e Prytanibus, *Quingentos* mode-
 rari, iis Consulta proponere, & de universâ Rep. ad eos referre, διακρίν-
 ῃ πάντα τὰ ὑπὸ τῆς βουλῆς πραττόμενα. — Sed quis unquam praeter Biagium de re
 certissimâ dubitavit? — Quare autem dubitavit? propter idem argumentum,
 quo Corfinus praecipue usus est ad convellendâ Epistatae & Proedrorum,
 e Prytanibus ductorum, in concione Populi moderandâ auctoritatem. Ni-
 mirum ex addito Demi nomine Corfinus Biagiusque ita sunt argumentati,
 quasi necesse esset, ut vel Epistates, vel Proedrus, vel Scriba ex illâ esset
 Tribu, ad quam Demus pertineret, unde diceretur: Et fatendum est, id
 saepius accidisse, quia & saepe accidebat, ut Civis (cum Jurisconsultis
 loqui fas sit) *Forum originis* idem haberet ac *Forum domicilii*, sive ut in
 eodem Demo commoraretur perpetuo, in cujus Album a Patre fuerat rela-
 tus: Socrates e. gr. cum in Albo Demi Alopecarum esset inscriptus, qui
 Demus ad Tribum Antiochida pertinebat, a Platone discimus, Tribum
 Antiochida reverâ fuisse πρυτανεύσαν, quum Socrates, in Senatum Quin-
 gentorum allectus, Epistatae munere in Concione Populi fungeretur: Sed
 hoc perpetuum fuisse, an constat? an probarunt Corfinus ac Biagius? Et
 probandum fuerat, ut unico hoc argumento universae Antiquitatis fides,
 non labefactaretur, verum plane concideret & periret. Equidem nihil ad-
 firmo: Sed, quomodo solvendus ille sit nodus de adjecto nomine Demi,
 ex quo Magistratus fuerit, Senatus Concionisve Praeses, quique tamen
 Demus ad Tribum tum temporis primariam (quantum novimus) non per-
 tinuerit, — quomodo igitur solvendus sit ille nodus, mihi non liquere,

genue fassus, dubitationem tantum proponam meam, an adeo certum sit, neminem unquam in *Ληξιαρχικὸν* alterius Demi nomen transtulisse suum, atque ita, aetate proveciorem, in aliam Tribum, mutato forte domicilio, commigrasse, praeter illam, cujus appellatione a patre fuisset designatus, quum is filium inter *Φράτορας* adscribi primum curaret. Cognitum quippe est, geminam fuisse Athenis *Librorum Curialium* seu *Tabularum publicarum*, in quas Cives referebantur, speciem; alterum *φρατορικὸν γράμματεϊον* vel *κοινὸν γράμματεϊον*, in quem Tribulium Codicem Phratricae & Gentes adscribebantur; alterum *ληξιαρχικὸν γράμματεϊον*, in quo nomina singulorum Civium, qui in unoquoque Demo censuebantur, adnotari solebant: Jam autem, quemadmodum in prius istud Album puerorum nomina, dum in infantia etiam essent, referri curabat pater naturalis aut adoptivus, adjuncto suo & Demi nomine, ita verosimile est, ista nomina Civi per totam vitam haesisse: Sed enim, quum *ληξιαρχικῶν* inscriberentur jam adulti & rerum suarum domini, mihi quidem non constat, illos tunc nomina sua non potuisse profiteri in alio Demo, quam cujus popularibus a patre, dum pueri forent, fuissent oblatis. — Quidquid sit, tanti mihi quidem ista non est difficultas, ut fidem propterea abrogem, non Libanio tantum, non illi qui Ulpianus dicitur, non Suidae, — sed Demostheni, sed AEschyni Oratori, sed Platoni, sed Xenophonti, & (verbo dicam) universae Antiquitati. Nonnulla illius Antiquitatis testimonia jam recitemus.

§. VI. Inter mala, quae postremâ aetate Remp. Atticam pessum dederunt, neglectus fuit veterum Legum atque institutorum, quibus immodestia Oratorum furoresque Demagogorum coercerentur: Nunquam autem licentia ista vehementius grassata est, quam cum nobilissimorum Oratorum par, nimis (ut ita dicam) bene compositum, Forum & Cives in factionum partes scinderet: Sed, ut nulli frequentius quam ipsi Graeci de seditione queri solent, sic & saepe uterque istum, cujus ipsi auctores erant, *εὐκοσμίαις* contemptum reprehendit & velut deplorat. *Τῆς δὲ τῶν ῥητόρων ἀκοσμίας ἐκ ἑτὶ κρατεῖν δύναμιν ἔθ' οἱ νόμοι, ἔθ' οἱ Πρυτάνεις, ἔθ' οἱ Πρόεδροι, ἔθ' ἡ προεδρεύουσα φυλὴ, τὸ δέκατον μέρος τῆς πόλεως.* Verba sunt AESCHINIS in Orat. c. Ctesiph. pag. 54. 15. ed. Steph. quibus iisdem fere usus est adversarius DEMOSTHENES in Orat. I. contra Aristogit. versus finem, pag. 424. 124. loco insigni, quem LONGINUS π. γ. Sect. 23. in f. imitatus diligentiam haud effugit Virorum in Literis nobilium, TOUPII & RUHNKENII. *καὶ ἂν τῶν ἄλλων τῶν ὑποχρηκότων ἕκαστος ἀποφνητὶ ποιεῖ, ταῦθ' ἕτερον μόνον*

καὶ δὲ αὖτις ἐξαψάμενοι διαπράττειν· ὁ Πρύτανις, ὁ Κήρυξ, ὁ Ἐπιστάτης, ὁ ἢ προεδρεύουσα φυλὴ τέττα κρατεῖν δύναται. Quicunque vero noverit aut gnarus meminerit, haud raro Oratores generi speciem solitos subungere, lubens agnosceret Προέδρους in utroque loco non minus inter Πρυτάνεις esse censendos, quam ipsi Πρυτάνεις in Tribu προεδρεύουσα seu πρυτανεύουσα censeantur; quae sola συνωνυμία verborum προεδρεύειν & πρυτανεύειν, quando de Tribu primum locum occupante sermo est, demonstrat, Προέδρους atque inter illos Ἐπιστάτην non alios esse nisi Decemviros e Prytanibus lectos: Neque adeo in illam incidet opinionem, istos Προέδρους a Prytanibus esse diversos, *Novem-viros* videlicet, qui ab Epistatâ Senatûs ad unam Concionem forte legebantur: Quod si vel levis ipsi suboriretur suspicio ejusmodi, statim eum retraherent praecedentia Aeschini verba, pag. 54. 9. ταῦτα ἑτέροι τινες τὰ ψηφίσματα ἐπιψηφίζουσιν, ἔκ ἐκ τῆ δικαιοτάτης τρόπῃ λαχόντες προεδρεύειν, ἀλλ' ἐκ παρυκτεῦς καθιζόμενοι· ἂν δέ τις τῶ ἄλλων βουλευτῶν ὄντως λάχῃ κληρῶμεν προεδρεύειν, καὶ τὰς ὑμετέρας χειροτονίας ὁρθῶς ἀναγορεύῃ κ. τ. λ. — Quae perspicue probant, Proedros istos fuisse *Senatores*, ductos itaque e Tribu προεδρεύουσα vel πρυτανεύουσα, idcirco e numero Prytanum, ipsosque Πρυτάνεις. Atque haec quidem observatio prorsus evertit argumentum, quod Corfinus jure sibi ducere visus est tum ex aliis locis, ubi Πρύτανις & Ἐπιστάτης vel Πρόεδρος disjunctim memorantur, quasi prior esset Prytaniae Epistata, alter Epistata Concionis e Novem-viris lectus; tum praesertim ex verbis Orationis DEMOSTHENEAE contra Timocratem pag. 445. 31. ed. Paris. (pag. 373. ed. Tayl.) Locus classicus est, in quo Orator legitimam eamque prudentissimam describit formam, quâ de mutandis antiquis Legibus cum Populo agebatur. Ἐὰν δέ τινες τῶ νόμων τῶ κειμένων (inquit) ἀποχειροτονηθῶσι, τὴς Πρυτάνεις, ἐφ' ᾧ ἂν ἡ ἐπιχειροτονία γένηται, ποιῶν πρὸς τὴ ἀποχειροτονηθέντων τὴν τελευταίαν τῶ τελῶν ἐκκλησιῶν. τὴς δὲ Προέδρους, οἱ ἂν τύχῃσι προεδρεύοντες ἐν ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, χρηματίζουσιν ἐπάνανγκες. πρῶτον μετὰ τὰ ἱερὰ πρὸς τῶ νομοθετῶν κ. τ. λ. Enarratisque porro, quae ad Populum proponi deberent, εἰάν δὲ οἱ Πρυτάνεις μὴ ποιῶσι κατὰ τὰ γεγραμμένα τὴν ἐκκλησίαν, ἢ οἱ Πρόεδροι μὴ χρηματίσωσι κατὰ τὰ γεγραμμένα, ὀφείλουσιν τῶ μὲν Πρυτανέων ἕκαστον, χιλίας δραχμὰς ἱερῶς τῇ Ἀθηνᾷ. τῶ δὲ Προέδρων ἕκαστον ὀφειλέτω τετραράκοινα δραχμὰς ἱερῶς τῇ Ἀθηνᾷ. Exi-stimat Corfinus Proedros ibi a Prytanibus diversos memorari, “ quod alio-que, quin Proedri, simulque Prytanes, duplici poenae obnoxii fuissent.” At vero quid vetat, duplici poenae obnoxios fuisse, qui duplici ratione peccassent contra Legem? Omnium 50. Prytanum erat, Populum de mutanda Lege in concionem congregare: Decem Proedrorum erat, ex quin-

quaginta hisce per sortem ductorum, cum Populo, in Comitibus jam congregato, agere, ad eum referre, illumque de Senatus-Consulto, quod Quingenti eâ de re fecissent, edocere: Prytanes igitur, officio neglecto, semel, Proedri bis peccabant, bis etiam mulctabantur, prius mille, dein quadraginta Drachmis. Quin fieri poterat, ut Proedri, tanquam Prytanes, partibus suis bene functi, mox, ratione muneris sui Decem-viralis, Legem violarent, poenamque quadraginta tantum Drachmarum penderent. Immo modica haec quadraginta Drachmarum summa statuta fuisse videtur, ratione mulctae longe majoris mille Drachmarum, quae a Prytanibus, non convocato Populo, jam fuerat solvenda. Quippe longe gravius erat delictum ἐκκλησίαν μὴ ποιεῖν, quam μὴ χρηματίζειν. — Sed operae pretium fuerit breviter demonstrasse, quid fuerit χρηματίζειν, quid πρὸς βεβλῆναι, quid λόγον πρὸςτιθέναι, quid ἐπερέσθαι vel ἐπρωτῶν τὸν δῆμον, quid ἐπιχειροτονίαν vel διαχειροτονίαν δύναι, quid tandem τὸν ψῆφον δύναι, & ἐπιψηφίζειν vel γνώμας ἐπιψηφίζειν. — Cofinus haec omnia pro synonymis habet, quamquam ipsa, quae adfert loca, discrimen inter illa satis ostendunt, sibi eâ iterum parte haud minus contrarius, quam quando ista omnia officia in fine §. 10. refert ad Epistatam Novem-virum, qui tamen ipse §. 9. scripserat pluribusque testimoniis probaverat, “ Proedrorum *Contribulium* “ Principem sive Prytaniae Epistatam ἐπιψηφίζειν consuevisse.” Dum de istis Fori Attici formulis loquendi agimus, has omnes muneris partes ad Epistatam Proedrosque e Prytanibus pertinuisse manifesto patebit.

§. VII. De illis itaque Epistatae Proedrorumque officiis acturi, necesse est, ut in memoriam revocemus similitudinem, quae, ut in multis Juris Romanorum Publici partibus, sic etiam hac in parte illi erat cum Jure Publico Reip. Atticae. Namque, uti Senatus Romanus sine Consulto suo cum Populo agi non posse adfirmabat, pariter ex sapienti Solonis instituto (de quo mox iterum erit dicendum) in Concione Atticâ, cum ordine res agebantur, nihil ad Populum proponi poterat, nisi Senatus Quingentorum in eam sententiam Consultum condidisset, quod πρὸς βεβλῆναι dicebatur. Προβέβλῆναι, inquit HARPOCRATION in v. τὸ πρὸς τῆς βεβλῆς ψῆφόν, πρὶν εἰς τὸν δῆμον εἰσενεχθῆναι. Sed luculentius LEXICON RHETORICUM MS. Προβέβλῆναι (leg. πρὸς βεβλῆναι) τὸ τὴν βεβλῆν ἢ Πεντακοσίαν πρὸςτιθέναι τὸ ψήφισμα, εἰ καλῶς ἔχει. ἢ ἕως εἰσφέρεισθαι εἰς τὸν δῆμον. ἢ τῆτο καλεῖται πρὸς βεβλῆναι· τὸ δὲ πρὸς βεβλῆναι κύριον ἢ ἄλλο ἐν αὐτῷ, μεθ’ οὗ ἄκυρον ἐγίνεται. † Προβεβλῆναι ἕνα ἐστίν; τὸ τῆς βεβλῆς ψήφισμα, ἢ πρὸς βεβλῆναι τὸν δῆμον. —

Igitur, postquam Senatus-Consultum ita conditum esset, ad Populum illud erat proponendum, neque tantum proponendum, sed ratio quoque illius reddenda, ut tanto melius cives causam cognoscerent. Id dicebatur *ἐπεὶ γνώμην* (τῆς βουλῆς,) nomenque illius, qui Senatûs sententiam *dicendo* exposuerat atque confirmaverat, Psephismati, haud minus quam nomen Epistatae, adscribebatur. (Vid. *BIAGIUM* de Decretis Atheniensium Cap. XIII. §. 10.) Ipsum SCtum, post deducta argumenta, recitare, — hoc erat *προβλεῦναι*, universum autem negotium referendi ad Populum *κηματίζειν*. Ista vero tria officia Proedrorum fuisse, ex Prytanibus ductorum, vel solae probant *DEMOSTHENIS* atque *AESCHINIS* Orationes. Ne quae supra jam ex Oratione illius contra Timocratem descripsimus, hic repetamus, en alium locum ex Orat. de Coronâ pag. 163. §. 304. τῇ δ' ὑπεραίᾳ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, οἱ μὲν Πρυτάνεις τὴν βουλὴν ἐκάλουν εἰς τὸ βουλευτήριον· ὑμεῖς δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπορεύεσθε· καὶ πρῶτον ἐκείνην (τὴν βουλὴν) κηματίσαι καὶ προβλεῦσαι, πᾶς ὁ δῆμος ἅμα καθῆτο· καὶ μετὰ ταῦτα ὡς εἰσῆλθεν ἡ βουλὴ, καὶ ἀπήγγειλαν οἱ Πρυτάνεις τὰ προσηγγελμένα ἑαυτοῖς, καὶ τὸν ἥκοντα παρήγαγον, καὶ οὕτως εἶπεν, ἡρώτα μὲν ὁ κήρυξ, τίς ἀγορεύειν βέλεται; — Idem in Orat. c. Midiam pag. 320. §. 15. Legem recitat: Τὰς Πρυτάνεις ποιεῖν ἐκκλησίαν ἐν Διονύσει τῇ ὑπεραίᾳ ἐν Πανθήοις. ἐν δὲ ταύτῃ κηματίζειν πρῶτον μὲν πρὸς ἱερῶν. — Mox ait: ἐν δὲ ταύτῃ ἐκκλησίᾳ ἐπειδὴν κηματίσωσιν οἱ Πρόεδροι πρὸς ὧν διώκῃκεν ὁ Ἄρχων, κηματίζειν κελεύει, καὶ πρὸς ὧν ἂν τις ἡδίκηκώς ἢ πρὸς τὴν ἰορτὴν, ἢ παρενομομηκώς. Ex quibus ipsius Demosthenis verbis, quum diserte Πρυτάνεις memoret, patet vere scripsisse *ULPIANUM* ad istum locum: Πρόεδροι ἐκαλεῖτο οἱ περιπόρευτοι ἐν τῇ βουλῇ παρὰ τῆς πρυτανεύσεως φυλῆς· ἔτι δὲ πάλιν ἐπέμποντο παρὰ τῆς βουλῆς εἰς τὸν δῆμον· εἰ δοκεῖ αὐτοῖς ἐπισκέψασθαι περὶ τῆς κατὰ τὴν ἰορτὴν· οἱ δὲ, ἦρον τὰς χεῖρας: Neque mirari satis possum *Corfinum* (*Diff. VI. §. 10.*) scribentem, “*Ulpianum* sibi videri utrumque Proedrorum genus ibi temere fortasse confudisse.” Ergo confudit & Demosthenes. — In notissimo quoque loco *ARISTOTELIS* *Thesmoph. v. 384.* Senatûs muliebris Consultum est:

Ἐκκλησίαν ποιεῖν ἑσθιν, —

καὶ κηματίζειν πρῶτα περὶ Εὐεπίδου,

“Ο, τί χρὴ παθεῖν ἐκείνον. —

Quod si muliebrium Senatorum decretum est, oportet, ut *αἱ κηματίζονται* ex eodem fuerint ordine, non ex universo Populo. — Pariter *POLLUX* *Onom. Lib. VIII. Cap. 9. §. 95.* οἱ Πρυτάνεις, ἔτι τὴν βουλὴν συνάγουσιν ὁσημέρᾳ,

μέραι, πλὴν ἂν ἄφεός τις ἦ· τὸν δὲ δῆμον τετραγίς ἐκάστης πρυτανείας· καὶ προγεγράφαι προτέρας βελλῆς (istam lectionem, in quam Codd. Mss. consentiunt, male ab Interpretibus mutatam, hic demonstrandi non est locus,) καὶ πρὸ τῆς ἐκκλησίας, ὥστε ὧν δεῖ χρηματίζειν. — Conf. DUKERUM ad Thucyd. Lib. V. Cap. 61. — Postquam de rationibus Senatûs ejusque Consulto ab uno e Prytanibus, προεδρίαν tenente, esset relatum, Epistates, suo caeterorumque Collegarum Proedrorum nomine, λόγον παρτίβη, id est, cui-cunque volenti, secundum Leges, dicendi copiam faciebat, solemni formulâ, quam, illius jussu, pronunciabat Praeco, τίς ἀγορεύειν βέλειαι; Namque, id cum fieret ex auctoritate Senatûs, cujus vices gerebat Epistates cum Proedris, ille dicebatur λόγον παρτίβηναι, cui phrasi suppare sunt aliae, παρτίβηναι λέγειν vel γνώμην ἀποφύνασθαι· Γνώμας παρτίβηναι THUCYD. dixit Lib. VI. Cap. 14. eaeque phrasae diversae sunt ab aliâ παρτίβηναι ἐκκλησίαν, quae idem valet ac παργράφειν ἐκκλησίαν, nempe Concionem Populi Programme convocare, illumque eodem Edicto (vid. POLLUCIS locum supra laudatum) de re ad deliberandum proponendâ edocere, uti satis patet ex iis, quae egregie scripsit summus HEMSTERH. ad Lucian. Nocyom. Cap. 19. Tomo I. Opp. pag. 492. — Hoc λόγον παρτίβηναι saepe unâ fiebat concione, Διαχειροτονία vel ἐπιψηφίσις alterâ, quando Oratoribus verba faciendi amplius non erat potestas, ut apparet ex AEsCHINIS Orat. π. τ. παραπ. pag. 36. 25. ed. Steph. ubi Psephisma, auctore Demosthene, factum refertur, ἐν ᾧ φαίνεται γεγραφώς, τῇ μὲν παρτέρᾳ τῇ ἐκκλησιῶν συμβαλεῖν τὸν βελλόμενον, τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰς Προέδρους ἐπιψηφίζειν τὰς γνώμας, λόγον δὲ μὴ παρτίβηναι. Ac secundum id Psephisma mox ait, λόγων γὰρ μὴ παρτίβέντων εἰς τὴν ὑστερὰν ἐκκλησίαν, τῇ δὲ Προέδρων καλυόνων, ἐκ ἐνῆν εἰπεῖν. Mox auditis, qui de SCto aliquid Populo suadere vellent aut dissuadere; quid hic censeret, rogabat, Proedrorum Prytanumque nomine, qui primus eorum illo erat die Epistates: Atque hoc erat ἐπερίεσθαι vel ἐπερωτᾶν τὸν δῆμον, ἐπερέσθαι τὴν γνώμην. Cumque tandem nemo Civium vetaret, ne, deliberatione ad finem perductâ, Concio in suffragia mitteretur, hujus quoque rei cum caeteris Proedris copiam faciebat Prytanum primus sive Epistata, & Psephismati inde orituro auctoritatem praestabat: Idque erat ἐπιχειροτονίαν vel διαχειροτονίαν εἶναι, τὸν ψῆφον εἶναι, ἐπιψηφίζειν, τὰς γνώμας ἐπιψηφίζειν, ἐπιψηφίζειν τῇ ἐκκλησίᾳ, τῷ δήμῳ, εἰς τὴν ἐκκλησίαν, aut quae plures sunt dicendi formulae hisce similes, in quibus perspicuum est, illas proprie referri ad causas, in quibus sublatâ manu, — hasce ad rogationes, in quibus calculo in urnam immisso voluntas Civium declarabatur, aut ferebantur suffragia, quamquam deinde

(uti

(uti fit) loquendi usus nullum amplius discrimen fecit. Plura de argumento satis cognito non colligam: Pauca satis sunt, eaque classica loca ex DEMOSTHENIS Androtianâ, pag. 383. §. 10. ταῦτ' ἐπ' ἡμέτερό, φησιν, ὁ Ἐπιστάτης. διαχειροτόνησεν ὁ δῆμος. ἴδοξε· ibidemque §. 17. ὅτι πρῶτον μὲν οἱ προεδρεύοντες τῆς βουλῆς, καὶ ὁ ταῦτ' ἐπιψηφίζων Ἐπιστάτης, ἡρώτων καὶ διαχειροτονίαν ἐδίδουσαν. — Atque hic iterum mirari subit, cur demum in isto quoque loco Corfinus Diff. VI. §. 9. pag. 274. per Ἐπιστάτην intelligat eum, qui non erat e numero Prytanum, — ipse ille Corfinus, qui τὸν Πρόεδρον ἐπιψηφίσαια apud AESCHINEM π. τ. παραπρ. pag. 39. 15. ed. Steph. & contra Ctesiphontem pag. 64. 20. demonstraverat fuisse Demosthenem Prytanin. Alia discere potuisset a Duumviris egregiis, KUSTERO de V. Med. Gr. Sect. II. §. 9. HEMSTERHUSIO ad Luciani Timonem §. 43. Tomo I. Opp. pag. 156. qui ambo de verbo ἐπιψηφίζειν ante illum (Diff. VI. §. 10.) jam egerant, praeunte pariter Viro praeclaro DUKERO ad Thucyd. Lib. VI. Cap. 14. Hemsterhusius praeterea formulam τῶν προέδρων ἐπιψηφίσει Δωρόθεος FLAVIO JOSEPHO jam restituerat. — Quin, ut vela tandem contrahamus, cum constet, Prytaniae Epistaten cuncta peregisse omnium Collegarum nomine, sive Prytanes illi tantum essent, sive Συνπρόεδροι, hinc facile intelligitur, cur Psephismatibus Πρόεδρος pro Epistatâ in fronte saepius praescribatur, passimque, quando de supremo Concionis Atticae moderatore sermo est, Ἐπιστάτης ille, Πρόεδρος, & Πρύτανις promiscue dicatur, uti, praeter Kusterum, ipse jam observavit Corfinus pag. 274. auctoritate praesertim usus Thucydidis, quae & Kusterum non fugerat. Τὸν δὲ Πρύτανιν καλεῖ Δημοδότης καὶ Ἐπιστάτην, inquit SCHOL. MS. ad Aristidem (pag. 310.) cujus Scholiastae Codex, olim Drakenborchianus, mox Burmannianus, jam est in Bibliothecâ Leidensi, cujusque, intra decem dierum spatium scripta a Magno VALCKENAERIO, utilissima excerpta partem supellectilis meae faciunt. — Igitur, quando Prytani a Thucydide tribuuntur, quae Epistatae fuerunt, nescio, quid Duumviris Italis in mentem venerit, ut Epistaten in Concione fuisse Prytanin negarent. — His denique invictis argumentis accedunt haud perspicua minus, de Socrate Prytani & Epistatâ, Platonis ac Xenophontis testimonia, quorum describendis verbis, supra jam memoratis, hic supersedemus. — Atque adeo, ut ex omnibus, quae disputavimus, cogamus tandem quod mihi volebam, certissimum est, cuncta proponendi ad Populum, referendi, rogandi, in suffragia mittendi, omninoque moderandae Concionis Atticae officia pertinuisse ad munus τῷ Ἐπιστάτῃ ἐν Πρυτανείῳ καὶ τῷ Συνπρόεδρῳ.

§. VIII. Sed vero, quaerat a nobis aliquis, & jure quidem, an ne igitur nullae fuerunt partes *Novem-virorum* seu alterius *Epistatae cum octo Proedris*, qui ex novem Tribubus Prytaniam non obeuntibus ab Epistata Senatûs legebantur? An illi prorsus egerunt nihil & otiosi fuerunt in Comitibus spectatores? — Aliquae certe eorum fuerunt partes: Quae fuerint (ingenue fateor) ignoramus. Ne tamen plane ἀσύνετοί hinc abeamus, quando id quod verum est probatumque dare non possumus, conjecturâ defungamur. — Indicio Harpocratonis & Lexici Rhetorici novimus, diversas fuisse partes Epistatae ac Proedrorum e Prytanibus ab illis, quas *Novem-viri*, e Tribubus Prytaniam non obeuntibus lecti, administrabant, diversam saltem utriusque Epistatae functionem muneris, ἡ ἐκαστὸς τὴν αὐτοῦ διοίκησιν διακεῖ. — ARISTOTELIS de Republicâ Atticâ liber fundus fuit eorum, quae tradunt: Quidni vel uno ex *Aristotele* verbo monuerunt, quaenam *diversa* illa fuerit *administratio*? — PLUTARCHUS, ubi Solonis memorat instituta, quibus popularem formam cum auctoritate Optimatum conjunxerat atque temperaverat, geminum ab illo constitutum ait Senatum, Areopagum & Quadringentos, quibus, tanquam *duabus anchoris*, salus Reip. inniteretur; illum ut Juris Legumque custos esset & vindex, hos ut consiliis suis Populo praeirent, ita quidem ut nihil ad Populum proponeretur, aut de nullâ re in Concione referretur, cui *Quadringenti* (deinceps *Quingenti*) facti non fuissent auctores, μηδὲν ἑὸν ἀπροβέβλητον εἰς ἐκκλησίαν εἰσφέρειν. Sperabat quippe sic fore, ut, quamvis factionum salo ageretur aliquando Civitas, minus tamen saepius id fieret & minore cum periculo, ἥτις ἐν σάλῳ τὴν πόλιν ἔσειε, καὶ μάλλον ἀτρεμῆν τὸν δῆμον παρέξειν, Vol. I. pag. 194. ed. Bryan. (Tomo I. Opp. pag. 88. D.) Quemadmodum autem ille, qui mediâ inter *Oligarchiam* & *Democratiam* incedebat viâ, δημοτικὸς ὢν καὶ μέσος, id statim expertus est, quod in simili rerum conditione semper experiuntur viri probi salutisque publicae vere studiosi, ἥρπασε δ' ἐδετέροις καὶ πρῶτοις τοῖς πλείστοις ἕτερα προσδοκῆσαι, sic & utriusque illius *anchorae* firmitas ab ipso *salo populari*, alidentibus continuo hinc & inde factionum fluctibus, sensim sensimque labefactata est: Et de Areopago quidem certo id novimus, uti dictum est a nobis breviter ad praecedentia. *Quingentis* vero quid acciderit, ex Republicâ Romanâ conjecturam capere licet: Illa in quam plurimis ad exemplum Civitatis Atticae fuit composita, interque ea & hoc erat, ut *Populus nihil juberet, nisi Patres auctores ante fierent*, (μηδὲν ἀπροβέβλητον εἰς τὸν δῆμον εἰσφέρειν, ait APPIANUS. Vid. SIGONIUM ad Livium Lib. I. Cap. 17.) ita quidem

dem ut in Legibus Magistratibusque rogandis *idem jus usurparetur, vi tamen adempta*: Nam, quando Plebiscitis praesertim, per Leges Valeriam, Horatiam, Publiliam & Hortensiam, Legum vis esset tributa, quae universum Populum tenerent, ista Senatus auctoritas deinceps vanum fuit nomen & umbra. — Ac Romae aliqua (fatemur) frangendae illius auctoritatis aut abrogandae erat ratio, ubi Senatores a Cenforibus, non ab ipso Populo, legebantur: Sed Athenis, in qua Urbe οἱ Πεντακόσιοι ex universis Civium ordinibus per sortem ducebantur, quin & numerus Senatorum (*Quingentorum*) ad Conventum popularem proxime accedebat, nulla mutandi aut potius negligendi saluberrimi instituti fuit causa, nisi istud quod formae Democraticae proprium esse videtur pondus, quo omnia, quam salutaria etiam & prudentiae plena, secum trahit & praecipitat, donec prorsus ruat in Tyrannidem. Neglectam autem, si minus mutatam fuisse, Solonis Legem, testis est DEMOSTHENIS Oratio contra Andro- tionem — LIBANII in Argumento illius Orationis verba sunt: νόμος κελεύ- οντ' μὴ πᾶσι τοῖς εἰς τὸν δῆμον ψήφισμα ἐκφέρειν, πρὶν ἐν τῇ βουλῇ δοκιμασθῆναι: Et alterius Argumenti: ἂν νόμων πρῶτος ἔσται, ἀπερὸ βουλῆς ψήφισμα μὴ εἰσιέναι ἐν τῷ δήμῳ. ἰπεὶ δὲ γὰρ πολὺς ἔστι ὁ δῆμος, καὶ πολλὰς παρεκρούει, μὴ τοῦτο εἰ ἔχει ἐμφωλευσάν κακουργίαν, πρῶτον παρεπέμπετο εἰς τὴν βουλὴν τῶν Πεντακοσίων, καὶ αὐτὴ ἡρενία, εἰ ἔχει βλάβην τινὰ ἢ κακουργίαν. *Quarum Legum prima erat, ne aliqua rogatio ad Populum proponeretur, quae Senatus auctoritate non esset probata: Etenim, cum magna esset Civium multitudo, eaque saepius circumveniretur, haud animadvertens latentem in insidiis malitiam, rogatio primum ad Senatum Quingentorum deferrebat, isque, an aliquod ei in- esset detrimentum aliquave injuria, exquirebat.* At vero, sua solius aucto- ritate, inconsulto Senatu, Populus Atheniensis, feriori aetate, Plebiscita condidit: Et, quamvis in illa causa Androtiana ratio forte fuerit, cur ipse Senatus auctor fieri non posset, ut sibi coronae praemium a Populo decerneretur, sine tali tamen necessitate probabili Quingentorum aucto- ritatem alias etiam fuisse omissam aut neglectam, testantur nomina τῶν ἀπερὸ βουλῆς & τῶν αὐτοτελῶν ψήφισματων, quibus istiusmodi Leges, Quingentis non auctoribus latae, appellatae sunt. Vid. HARPOCR. v. ἀπερὸ βουλῆς τὸν, & HESYCH. v. ψήφισμα αὐτοτελές, ibique KUSTERUM. — Igitur necesse erat, ut ejusmodi Concioni, in qua Senatus nullae erant partes, nulla auctoritas, praessent alii quam Prytanes aut Proedri e Prytanibus ducti. Quin in universum, quia accidere poterat, ut Senatus judicium vel auctoritas cum voluntate aut ardore Populi conflictaretur ac velut col- lide-

lideretur, hinc factum videtur, ut, invalescente magis magisque Democra-
 tiâ, si minus Populi licentiâ, hic sibi suaeque dignitati consultum vo-
 luerit, lectis Epistatâ & Proedris, qui sua jura suave placita tuerentur,
 si quando a Prytanibus & Senatu Concio dissideret; quare etiam Novem-
 viri illi legebantur ex Tribubus, Prytaniâ non fungentibus, quia nimi-
 rum ἡ φυλὴ ἢ πρυτανεύουσα Prytanibus, e suo sinu ductis, forte nimium fa-
 veret. Neque ista conjectura nostra omni testimonio destituitur: Aliquod
 saltem ei fundamentum est in iis, quae reperiuntur apud SUIDAM v.
 Ἐπιστάτης. ἐπειδὴν δὲ οἱ Πρυτάνεις συναγάγουσι τὴν βουλὴν, ἢ τὸν δῆμον, ὁ Ἐπιστά-
 τής κληροῖ Προέδρος ἐννέα δὲ φυλῆς ἐκάστης ἓνα, πλὴν τῆς πρυτανεύουσας· καὶ πάλιν
 ἐκ τῶν ἐννέα τῶν Ἐπιστάτην ἓνα κληροῖ, καὶ τὸ πρᾶγμα παραδίδωσι. αὐτὸς δὲ εἰσά-
 γει τὴν δίκην, καὶ ἐπιμελεῖται τῆ κατὰ νόμον πάντα γίνεσθαι, καὶ μηδὲν παραλειφθῆναι
 πρὸς τὸ διδασκῆναι τὰς δικαστάς. Leve est, quod tum in istis Suidae, tum in
 Polluce, ex quo illa partim hausta esse supra videbamus, copulativam
 substituendam existimem disjunctivae, legendumque συναγάγουσι τὴν βουλὴν καὶ
 τὸν δῆμον, ut tunc demum ista Novem-virorum sortitio locum habuerit,
 quando Senatus eodemque tempore Populus, relationis faciendae gratiâ,
 convocabatur, uti apud Demosthenem: οἱ μὲν Πρυτάνεις τὴν βουλὴν ἐκάλουν εἰς
 τὸ βουλευτήριον· ὑμεῖς δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπορεύεσθε. — Porro ait Suidas,
 Prytanum Epistatam *negotium commisisse* alteri Novem-virum Epistatae,
 καὶ τὸ πρᾶγμα παραδίδωσι, — tale nempe *negotium*, in quo duplex persona
 erat sustinenda; altera Senatûs, altera Populi; altera adeo Prytaneos, al-
 tera Epistatae Novem-viri, ita ut utriusque officium per ipsam rei naturam
 ab altero esset sejungendum. — Et quod demum *negotium* illud erat? —
 Αὐτὸς δὲ (inquit SUIDAS) εἰσάγει τὴν δίκην, καὶ ἐπιμελεῖται τῆ κατὰ νόμον πάντα
 γίνεσθαι, καὶ μηδὲν παραλειφθῆναι πρὸς τὸ διδασκῆναι τὰς δικαστάς. — Ergo *negotium*
 istud, quod Epistates Senatûs, Prytanum nomine, ulterius *curandum com-
 mittebat* alteri Epistatae Novem-viro, δίκη erat, *judicium* aliquod, ab ipso
 Populo ferendum, seu talis caussa, in quâ ipse Populus sedebat iudex,
 aut (ut verius forsitan dicamus) de quâ illi cognoscebant δικαστάς, qui
 universi Populi vices in judiciis istis publicis peragebant. Rem, quam a
 nemine tractatam novimus, paulo latius exponamus.

§. IX. Primum itaque SUIDAS Suidae sit interpretes, in illâ Notâ,
 quae prorsus eadem est in *Lexico Rhetorico* MS. v. Εἰσαγγελία. Εἰσαγγελία,
 inquit, ἐπὶ τῶν μεγάλων καὶ δημοσίων ἀδικημάτων γίνεσθαι. Εἰσαγγελία κυρίως ἢ περὶ
 ποινῶν καὶ δημοσίων ἀδικημάτων εἰσαγομένη δίκη ὑπὲρ τῶν Πρυτανείων, περὶ ὧν διαβρίδαν
 μέν

μὲν οὐδὲν λέγουσιν οἱ νόμοι, συγκαρῶσι δὲ κείσας γενέσθαι. καὶ τῶτο ἐστίν, οἷον τὸ ἐν ταῖς τῶ Σοφιστῶν διατριβαῖς μελετώμενον τὸ τῶ ἀγροφῶν ἀδικημάτων. Suidae & Lexicographi MS. testimonio edocemur, Judicia publica, quae εἰσαγγελίαι Athenis dicebantur, illam saltem εἰσαγγελίας speciem, quae versabatur in delictis, contra Populi auctoritatem salutemve commissis, de quibus nihil diferte alicujus Legis verbis erat cautum, concessum tamen publice illa persequi, — ista, inquam, Judicia ad Populum fuisse inducta ὑπὸ τῶ Πρυτανίων, ab Epistatā & Proedris Prytanibus, non tantum quinquaginta Prytanum nomine sed & universi Senatūs. Nimirum, si tale esset crimen, de quo certa exstaret Lex, certum Judicium, certa & definita poena, Thesmothetarum erat, nonnullis in causis Regis Sacrorum, εἰσάγειν τὴν δίκην εἰς τὸ δικαστήριον. — Verum, quum ista omnia non essent definita nec certa, neque constaret adeo, secundum quam normam ab Archontibus judicium esset instituendum, tum res ad Senatum erat deferenda, qui, si minoris momenti videretur, de eā suo arbitrio statuebat; si majoris, suā iterum vice illam deferere ad Populum, i. e. ad *Heliastras*, non *divisos* in sua Tribunalia, sed ita *congregatos collectosque*, ut congregari & colligi solebant, quando judicium universi Populi nomine erat pronuncian- dum: Cumque Prytanes atque Epistata Prytanum, Senatūs nomine causam ad Judices illos populares deferentes, Accusatoris gerebant partes, siue Accusationem suā Senatūsque confirmabant auctoritate, necesse erat, ut jam alius esset Epistates, alii Proedri, qui *Delegatis Populi*, universo nempe *Judicio Heliastico*, tanquam Judices extra partes positi, praeessent. — Quae sic paucis adfirmamus, probemus pluribus. — HARPOCRATIONIS sunt verba, & SUIDAE prope eadem in v. εἰσαγγελία. Εἰσαγγελία, δημοσίας τινὸς δίκης ὄνομά ἐστι. τρεῖς δὲ εἰσιν εἶδη εἰσαγγελιῶν· ἡ μὲν γὰρ ἐπὶ δημοσίοις ἀδικήμασι μίγιστος, καὶ ἀναβόλῃ μὴ ἐπιδεχομένοισι, καὶ ἐφ' οἷς μήτε ἀρχὴ καθίστηκε, μήτε νόμοι κεῖνται τοῖς ἀρχαῖσι, καθ' ὅς εἰσάξουσιν, ἀλλὰ πρὸς τὴν βουλὴν ἢ τὸν δῆμον ἢ πρῶτῃ κατάστασις ἐσθ' καὶ ἐφ' οἷς τῶ μὲν φιύγοντι, εἴαν ἀλῶ, μίγισται ζημίας ἐπικεῖνται· ὁ δὲ διάκων, εἴαν μὴ ἔλῃ, εἰδὲν ζημιώσας, πλὴν εἴαν τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων μὴ μεταλάβῃ, τότε γὰρ χιλίας ἐκλίνει. τὸ δὲ παλαιὸν καὶ ἔτοι μείζονας ἐκολάζοντο. — Postrema illa inter plura sunt exempla, quibus probetur, quam, crescente vi Democratiae, creverit etiam Athenis calumniatorum favor & cū favore malitia illorum atque licentia; quam temere neglectae, fractae, abrogatae fuerint, ab antiquis, a Solone praesertim, contra hoc liberarum Rerumpublicarum malum, civiumque bonorum pestem acerbissimam, latae Leges, quas merito laudat ISOCRATES de Permut. pag.

344. v. ed. Steph. — Sed istud argumentum tractabimus alias: Haud uberius est ullum, haud gravius in Historiâ Atticâ, haud nostrâ praesertim aetate fructuosius, sed pro dignitate omnium oculis proponendum. — Ad εἰσαγγελίας, calumniatorum Athenis pabulum, est redeundum. —

§. X. POLLUCIS insignis locus est, quamquam haud omni parte sanus, Lib. VIII. Cap. 6. Segm. 51—53. Ἡ δ' εἰσαγγελία, τέτακται ἐπὶ τῶν ἀγρόφων δημοσίων ἀδικημάτων, κατὰ τὸν νόμον τὸν εἰσαγγελτικόν· ἀμφοτέρως γὰρ λέγεται, ὡς λέγει περὶ ᾧ ἐκ εἰσὶ νόμοι. (Ista vix integra, nedum perspicua videntur. Quid si scribamus? κατὰ τὸν νόμον τὸν εἰσαγγελτικόν· ὅτως γὰρ λέγουσιν· ὡς δὲ Τηλέφῳ λέγει, περὶ ᾧ ἐκ εἰσὶ νόμοι. Telephus nempe Grammaticus, in Commentariis de *Judiciis ac Tribunalibus Atticis*.) ἀδικῶν δὲ τις (cum Jungermannō legendum δ' εἰ τις) — ἀδικῶν δ' εἰ τις ἀλίσκεια, ἢ ἄρχων, ἢ ῥήτωρ, εἰς τὴν βουλὴν εἰσαγγέλλει διδόναι κατ' αὐτῆς· καὶ μὲν μέτρα ἀδικεῖν δοκῇ, ἢ βουλὴ ποιεῖται ζημίας ἐπιβολήν· ἂν δὲ μείζω, παραδίδωσι δικαστηρίῳ· τὸ δὲ τίμημα, ὅ, τι χρὴ παθεῖν, ἢ ἀποδίδται. ἐγγίγνοντο δὲ καὶ εἰσαγγέλλαι κατὰ τῶν καταλόντων τὸν δῆμον ῥητόρων, ἢ μὴ τὰ ἄριστα τῷ δήμῳ λεγόντων, ἢ πρὸς τῆς πολέμιας ἀντιπαραστήσαντες ἀπελθόντων, ἢ προδόντων φρέρον, ἢ στρατιάν, ἢ ναῦς, ὡς Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ Νόμων. ὅτε δὲ οἱ εἰσαγγέλλας καὶ ὅχι ἐλὼν ἀζημίῳ ἦν. Ὑπερίδης ἐν τῷ ὑπὲρ Λυκόφρονος φησὶ· καὶ τοι γὰρ οἱ Θεόφραστος, τῆς μὲν ἄλλας γραφᾶς γραψαμένους χιλίας τ' ὀφλίσκάνειν, εἰ τῆς πέμπτης τῶν ψήφων μὴ καταλάβοιεν, καὶ περσαστιμῶν· τῆς δὲ εἰσαγγελλούσας, μὴ ἀτιμῶν μὲν, ὀφλεῖν δὲ τὰς χιλίας. ὅμοιος δὲ τῆτο διὰ τῆς βουλῆς εἰσαγγελλούσας ὑπερὸν περσαστιμῶν. Scilicet, ut recte Pollux, poena infamiae, aliis in causis praeter mulctam statuta contra illos, qui per calumniam accusabant, feriori Reip. aetate abrogata fuit in accusationibus publicis, quae εἰσαγγελίαι dicebantur, ut eo tutius faciliusque calumniatores contra innocentem quemvis grassarentur. Id est, quod aiunt HARPOCRATION & SUIDAS: καὶ ὅτοι τὸ παλαιὸν μείζονας ἐκολάζοντο. — Addit POLLUX. Χίλιοι δὲ κατὰ μὲν τὸν Σόλωνα τὰς εἰσαγγελίας ἔκρινον· κατὰ δὲ τὸν Φαληρέα, καὶ πρὸς πεντακόσιοι. Certissime male vertit Interpres Latinus: *Mille autem juxta Solonis Leges, citationes judicabant, secundum Phaléreum vero, Quingenti*: At, dum errorem corrigere tentat, gravius etiam erravit KUHNIUS. “Interpres (ait) „ πρὸς non expressit, quod vult, Phaléreum *mille* Judiciis *quingentos* „ Lege suâ addidisse.” Vertendum fuerat: “Ex Lege Solonis Collegium „ Heliastarum, *mille* numero, de accusationibus istis publicis judicabat; „ sed, secundum Demetrium Phaléreum, in Libris *de Legibus Atheniensium*, „ *sum*, insuper *quingenti*.” Demetrius Phaléreus ἐν τοῖς περὶ τὴν ἐν Ἀθήνῃσι νομο-

ἡγεμονίας non tantum ab Harpocrate laudatur, verum etiam a CICERO-
 NE de Legibus Lib. II. Cap. 25. & 26. Quamquam enim haud ignoro
 eundem, & virum Athenis principem, & Litterarum, Grammatices etiam,
 fuisse studiosum, κατὰ τὸν Φαληρέα tamen & alibi apud Pollucem (vid. Lib.
 VIII. §. 102.) non *Legem* ab illo latam, sed *Commentarios* ab eo scriptos
 notare videtur. Quod ad *millenos* illos seu, auctore Phaléreo, *millenos*
quingentos, qui de εἰσαγγελίαις jus dixerunt, minime dubium est, Judices
 fuisse Heliaſtas: Nam, quum *quingenti* singulis annis Heliaſtae forte duce-
 rentur, in cauſſis majoris momenti duo conveniebant δικαστήρια; & *mille*
Judices reperiiebantur conjuncti: Si maximi eſſent momenti, tria in unum
 congregabantur δικαστήρια, & ſedebant Judices *mille & quingenti*; ita nem-
 pe, ut Judices prioris anni duorumve annorum proxime praecedentium
 Judicibus anni labentis aggregarentur. Id ſaltem colligendum nobis vide-
 tur ex POLLUCE Lib. I. §. 123. & ex iis, quae iisdem pene verbis
 habet HARPOCRATION V. Ἡλιαία. Quin, niſi conjecturâ fallimur, in
 plerisque delictis publicis, magnum iſtud Ἡλιαίας δικαστήριον ipſius Populi in
 judicando vices ſuſtinuit, quare & ritu ſolemni, procuratisque prodigiis, uti
 ipſa Concio, congregabatur. — Quidquid ſit, ſive ipſe Populus, ſive Populi
 vice mille ac quingenti Heliaſtae de εἰσαγγελίαις judicaverint, Epſtata caeteri-
 que Novem-viri, ex Tribubus Prytaniam non obeuntibus lecti, illi Judicio
 populari praefuiſſe videntur, dum alter Epſtata & Proedri Prytanum,
commiſſo illis negotio, Senatus nomine εἰσαγωγίων partibus fungebantur.
 Qui autem in Judiciis Atticis εἰσαγωγῆς dicti fuerint, ſatis cognitum eſſe arbi-
 tramur: Paucis tamen dicemus: Εἰσαγωγῆς (ſcriptum eſt in *Lexico Rhetorico*
 MS) — εἰσαγωγῆς ἦσαν ἐκάſτῃ δικαστηρίῳ, καὶ ἀρχόντες, οἱ εἰσῆγον αὐτοῖς τὰς δίκας.
 Nulla nimirum in Tribunalibus Atticis accuſatio ſive cauſſa criminis recipieba-
 tur, niſi poſt praejudicium ab uno ex Archontibus, maxime ab uno ex Theſ-
 mothetis, (prouti accuſationis erat indoles aut ſpecies) habitum: Is vero Ar-
 chon vel Theſmotheta, qui habitâ ſummatim cauſſae cognitione (in Foro
 Attico ἀνάκτορις illa dicebatur) cauſſam in judicium admittendam cenſuerat,
 dicebatur εἰσάγειν τὴν δίκην, ipſeque erat εἰσαγωγεὺς. Conf. ULPIAN. ad De-
 moſth. c. Midiam pag. 347. §. 186. Jam autem hae partes Epſtatae & Proe-
 dris Prytanum a Grammaticis, quorum verba ſupra deſcripſimus, perſpicuo
 tribuuntur. Εἰσαγγελία, inquit SUIDAS, κυρίως ἡ περὶ κοινῶν καὶ δημοσίων ἀδικημά-
 των εἰσαγομένη δίκη ὑπὸ τῶν Πρυτανέων. Quod illic εἰσάγειν, id apud Pollucem eſt,
 παραδιδόναι τῇ δικαστηρίῳ. Atqui hoc ipſum παραδιδόναι, junctum τῷ εἰσάγειν,
 inter officia Epſtatae Prytanum a Suidâ cenſetur. καὶ πάλιν ἐκ τῶν ἐννέα
 τῶν

αὐτὸν Ἐπιστάτην ἕνα κληροῖ, καὶ τὸ πρῶγμα (curam nempe illi, tanquam Praesidi, popularis Judicii habendam) παραδίδωσιν. αὐτὸς δὲ εἰσάγει τὴν δίκην, καὶ ἐπιμελεῖται τῆ κατὰ νόμον πάντα γίνεσθαι, καὶ μηδὲν παραλειφθῆναι πρὸς τὸ διδάχθῆναι τοὺς δικαστάς. Aliis in causis, de quibus certae erant Leges, Archontis vel Thesmothetae hae erant partes, ut Judices edoceret de omnibus iis, quae in priori ἐξέτασι vel ἀνακρίσει compererat, provideretque, ut singula jure fierent ac secundum Leges. — At vero satis jam temporis & loci huic Disquisitionis nostrae parti datum est: Videamus, an aliqua inde lux accendi possit iis, quae de *Socrate Epistatā* referuntur; quin & an forsitan Viri incomparabilis constantia & felix (ut ita dicam) audacia eo clarius inde elucescant.

§. XI. Antequam autem id agamus, adscribendus est locus AEsCHINIS SOCRATICI, uti dicitur, quem, recitatis omnibus aliis testimoniis, distulimus ad postremam hancce disputationis nostrae partem. Is quippe locus est, qui bene intellectus atque expositus novum decus virtuti Socraticae addere videatur, sed idem plus semel corruptus & depravatus. En illius verba Dial. III. (*Axiocho* sive *de Morte*) Cap. 12. post ea, quae supra retulimus: ἐπίτοιγε, Ἀξίوخε πολιτικὲ, πῶ τέθνηκε Μιλτιάδης; πῶ δὲ Θემιστοκλῆς; πῶ δ' Ἐφιάλτης; πῶ δ' οἱ πρῶτοι βασιλεῖς καὶ στρατηγοί; ὅτ' ἐγὼ μὲν ἐκ ἐπιρόμῃ τὴν γνώμην, καὶ γὰρ ἐφαίνετό μοι σεμνὸν δῆμον μαίνομένῳ συνεζάρεχιν· οἱ δὲ περὶ Θεραμένην, καὶ Καλλίξενον, τῇ ὑπεραίᾳ Προέδρου ἐγκαθέτας ὑφέντες, κατεχειροτόνησαν τῶν ἀνδρῶν ἄκρῃον θάνατον· καίτοιγε σὺ μόνῳ αὐτοῖς ἤμυνες, καὶ Εὐρυπτόλῃ μόνῳ, τρισμυρίων ἐκκλησιαζόντων. — Primum, quid sit δῆμον μαίνομένῳ συνεζάρεχιν nemo facile dixerit: Quid velit Scriptor, manifestum est: *Cum insanienti Populo insanire*, indecorum Socrati videbatur: Sed illud non est συνεζάρεχιν. — Memini, & semper cum voluptate recordabor, illius temporis, quo, vix dum adolescentiam ingressus, & Literarum Graecarum cognitione ad percipiendas graviores disciplinas, ad studium praesertim Legum, animum imbuens, ab ore pendebam summi Hemsterhusii, AEschinem Socraticum interpretantis; (& Axiocho quidem vehementer delectabatur aut potius commovebatur venerandus senex.) “Crediderim, (ille nobis aiebat,) legendum esse συνεζαίρειν. Quamquam hoc verbum in Thesau-
,, H. Stephani non reperitur, tamen satis est frequens apud optimos Scri-
,, ptores, significatque simul cum aliquo se efferre irā conceptā, illum imita-
,, ri, fugiente alio fugientem illum sequi. Qui simul cum alio rem eandem
,, suscipit, veleodem affectu agitatur, dicitur συνεζαίρειν. — Συεζαίρειν δῆμον
,, μαίνο-

„ μαινόμενῳ“ notat *cum Populo furente simul furere, se ad nutum Populi insipientis componere, ad furorem & insaniam pari ratione cum Populo, se conferre.* — Optimi Praeceptoris ipsa verba referre placuit: Donec certior emendatio reperiatur, habet, quo se commendet, conjectura. — Συναίρειν vel συναίρειν *adsentiendi vel adstipulandi* significationem habere videtur, sive ratio petatur a *levando onere communi communibus viribus*, sive a *tollendâ simul manu in ferundis suffragiis*. — Porro Regibus hic nullum esse locum, absurdamque lectionem, οἱ πρόην βασιλεῖς καὶ στρατηγοί, quam certissimum est. Cum vox βασιλεῖς absit a Codice Mediceo neque reperiatur in vetustissimâ editione Stobaei Trincavellianâ, ubi est πῦ δὲ πρόην οἱ δέκα στρατηγοί, — Hemsterhusius quoque rectius omitti censebat. Et certe, si illam simpliciter lectionem sequamur, nihil desiderabimus, quandoquidem, quod *decem* illa *Duces* memoret, cum sex tantum secundum injustissimam sententiam fuerint necati, id neminem offendet, qui meminerit, in narrandâ hac iniquâ condemnatione *decem* passim dici, qui e numero fuerint denario, — ab ipso Platone, ὅτε ὁμῆς τὰς δέκα στρατῶν — ἐβαλεῦσαδε ἀθρόως κείνῃν, παρανόμως — ab AELIANO, a PHILOSTRATO de Vit. Soph. Lib. II. Cap. 9. a Valerio Maximo, aliisque, uti observatum est ab OLEARIO ad d. Philostr. locum pag. 584. a PERIZONIO ad AEL. l. laud. a WESSELINGIO Observ. Lib. I. Cap. 1. & ad Diod. Sic. Lib. XIII. Cap. 101. ab ERNESTIO ad Xenoph. Mem. Lib. I. Cap. 1. §. 18. At vero, quamvis vox βασιλεῖς addi potuerit ab illo, qui καὶ pro δέκα legerit, eamque necessariam crediderit pro captu ingenii ad supplendam sententiam, existimaverim tamen, illam non esse ortam de nihilo, sed forte scriptum olim οἱ πρόην ἐν δεσμοῖς δέκα στρατηγοί, aut simile quidpiam. Namque, uti auctor est Xenophon, sententiam dicente Timocrate, in vincula coniecti sunt viri de Patriâ praeclare meriti. Τιμοκράτης δ' εἰπὼν τῷ, ὅτι καὶ τὰς ἄλλας κατὰ δέσφην εἰς τὸν Δῆμον παραδοθῆναι, ἡ βελὴ ἔδωκε. — Neque tamen seu istud vitium seu haec conjectura tanti est, ut aut illi corrigendo, aut huic confirmandae, ulterius inhaereamus. Alia sunt in insigni hoc loco Axiochi, ex quibus illius auctoritas & fides uberius demonstrantur.

§. XII. Novimus scilicet testimonio praesertim Xenophontis, tum gemino *Memorabilium* loco, tum in *Hellenicis*, quamquam universi Senatûs Consultum ex sententiâ furentis Populi fuerat conscriptum, negasse tamen Prytanes, se Populum in suffragia missuros, ita ut de omnibus simul reis,

indicta etiam causa, unaque suffragatione, iudicium ferretur: Novimus, cum caeteri Prytanes minis Callixeni caeterorumque Demagogorum, clamoribusque Populi, cessissent tandem, solum restitisse Socratem, neque tantum restitisse, sed, quum Epistates esset & Prytanum primus, perseverasse in neganda suffragatione, cuius ἐπιψηφισαὶ concedendae ius apud solum erat horum Proedrorum Praesidem, ita saltem, ut illo dissentiente, atque adeo sine illius auctoritate, Concio ad ferenda suffragia admitti nequiverit. — Quid igitur factum? Cessine tandem Socrates? minime: Ad extremum usque, summo capitis periculo, solus vim irruentis multitudinis sustinuit, solus minas rabidorum Oratorum contempsit, solus impedivit, ne isto die injusta sententia pronunciaretur. — Quem igitur exitum res habuit? Verbo dicemus: Unicus est *Axiuchi* locus, qui nos doceat id, quod & Plato & Xenophon, & illi quos secuti sunt Aelianus, Valerius Maximus, caeterique Scriptores neglexerunt. — Unus, inquam est, qui id nos doceat hisce verbis: οἱ δὲ οὐδὲ Θηραμένην, καὶ Καλλίξενον, τῇ ὑπερβίᾳ Προέδρου ἐγκαθέτες ὑφέντες κατεχευρόμενοι τὸ ἀνδρῶν ἀνελόν θάνατον: Quae verba tantum abest, ut *auctoritatem non habeant*, ut potius Scriptorem prodant rerum Atticarum istius temporis peritissimum. Id perspicuum erit, postquam omnia ordine suo a nobis fuerint exposita & illustrata. — Naufragos Athenienses, post egregiam ad Arginusas victoriam navalem, ex undis tollere & cadavera humo mandare non siverat saevissima post praelium exorta tempestas, etiam si seria de praestando hoc officio legitimo consilia agitasent Duces &, quod poterant, illud exequendum mandassent praestantissimis ex Taxiarchorum numero, Therameni ac Thrasybulo cum aliis: Sed horum conatus (fecisse enim enim conatus, credendum est) impederant turgentis aequoris impetus ventique. Res ad Senatum Populumque erat referenda: Culpa non sublatorum naufragorum in Theramenem ac Thrasybulum conjici poterat: At, si Xenophontem auctorem & Euryptolemi fidem sequamur, justissimus Diomedon, in quo viro excellens animi pii, aequi simul & generosi, fortis, constantis, lenis, injuriarum patientis exemplar reperiatur (δικαιοσύνη τε καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς δοκῶν διαφέρειν, inquit DIODORUS SICULUS) — justissimus igitur Diomedon, & ingenui pectoris juvenis Pericles, a Collegis impetrant, ut, re simpliciter narrata, ac nihil prorsus in Theramene ac Thrasybulo cum fociis reprehendentes, unam rationem omissi officii conferrent in tempestatem undasque horrendum intumescences: Sed, quod viri integerrimi suaferant, ut *id juris in alterum statuerent, quo ipsi uti vellent*, — illud aequitatis studium (uti

fie-

fieri solet in rebus humanis, medias praesertim inter turbas populares) ipsis fraudi fuit & interitus causa: Quippe, cum plus apud cives suos praejudicatam valere opinionem viderent, & caecam in recipiendis suspicionibus cupiditatem, Theramenes ac Thrasybulus (nam, Thrasybulus qui fuit in liberanda a Tyrannis Patria, eundem hic desideramus, virum fortem & iustitiae tenacem) quae sibi impendebat procella civilis, illam a suo capite in vitam & fortunas innocentissimorum Ducum averterunt eo facilius, quod illos Athenas praeverterant, & tuta semper est in absentem atque indefensum calumnia. Itaque, quum Erasiniden aliis primum criminibus Archedemus ad Heliastras detulisset, mox Timocrate suasore, & clam incitante Theramene, omnes qui redierant Duces (redierant autem sex) in vincula duci Senatus & ad Populum deferri jubet. Vocatur Concio; accusant Theramenes alique calumniae consortes; ipsa illa epistola, qua Duces accusatoribus suis parcere voluerant, jam probationis loco contra illos adfertur in medium: Reis dicendi pro se, quam Lex dabat, negatur facultas: Paucis tantum exponere illis integrum est, quam parum aut suae fuisset potestatis aut sui arbitrii naufragos tollere; si quid peccatum, culpam esse Hierarcharum, Theramenis praesertim ac Thrasybuli, quibus ista cura servandorum aut extrahendorum e fluctibus civium fuisset mandata: *Sed vero*, addunt viri fortes & iusti, *quamquam illi nos accusant, nos tamen eos non calumniabimur: Extra culpam sunt: Maris saevitia, qua jactati sunt, unica omittendi officii fuit causa.* Testes illi producunt, navium magistros nautasque. Justus plerumque, nisi ab hostibus generis humani (Demagogos dicimus) ad omne nefas incendatur, Populus veritatis sensu flectitur & commovetur: Plures e civibus, remittendos, datis praedibus, reos censent: *Sed nulla tam detestabilis pestis est*, inquit Cicerone, *quae non homini ab homine nascatur.* Quod si unquam verum, de iis, quos modo dicebamus, Reip. facibus est verissimum: Quid igitur illi, ne ista eorum accusatio sic abiret? *Advesperascit*, inclamant: *Per tenebras sublatae manus conspici ac numerari jam nequeunt: Concio in alium diem proroganda: Interim Senatus referat, quo illi modo hoc iudicium de reis habendum videatur.* Placet: Nullum enim in ista dilatione praejudicium (ut credi volebant suasores) reis damnosum: Ipsi interim insidias struunt & teterrimas adhibent artes, ut multitudinem contra innocentissimos Duces incendiant: Incidunt Apaturia; & pro laetitia publica, pro ludis & jocis, isti praesertim Festo civili propriis, (dolum sic instruente ac machinam cum sociis parante Theramene) nil nisi atratae

passim vestes, detonsae ad cutem comae, prodeuntes cum lacrymis & gemitu ad Phratoras suos pullati cives: Neque hoc satis: Pretio & precibus conducitur Callixenus Orator, ex illo hominum genere, quibus *rerum natura, non parens, sed noverca*, (QUINCTILIANI verbis utor) *facultatem dicendi, sociam scelerum, adversam innocentiae, hostem veritatis*, dedisse videatur. Hic dicendo in Senatu Ducesque accusando Consultum ab eo impetrat, ut, nullâ amplius reis concessâ defensione, Cives ad ferenda in geminas urnas tributim suffragia citarentur: Si officio minus recte functi majori suffragiorum numero judicarentur, morte plecterentur, publicarentur bona. Imo, ne quid turpis dēesset artificii (quales fraudes & insidiae haud insolitae sunt isti hominum generi, quibus non firma tantum, sed nulla etiam, frons in rebus civilibus laudanda videtur) erat, qui se dolio insidentem, farinâ pleno, ex undis enataffe & a naufragis mandata vindictae accepisse, impudenter ad credulam multitudinem mentiretur. Sed, quam perdita etiam sit & insana hominum colluvies, ut medios tamen inter furentes cives vel unus saltem aut alter adsit generis humani & iustitiae Vindex, velle saepe videtur Numen supremum: Erant idcirco, qui Callixenum violatarum Legum in rogandâ scribendâque Auctoritate Senatûs postularent, tum quod reis (qui ipsis non negabatur homicidis & sacrilegis) omnem pro se dicendi locum interclusisset, tum quod Canoni Psephisma sprevisset, ex cuius praescripto de uno tantum reo unâ suffragatione poterat decerni. Euryptolemus is erat, & nonnulli alii e populo, inter quos & Axiochum fuisse existimamus. Sed quid ad rabidos & efferatos sana mens & ratio? Lyciscus intempestivos hosce monitores eodem, quo Duces, iudicio damnandos clamat. Prytanes tamen, se Populum contra Legem (i. e. violato Canoni Psephismate) in suffragia missuros, negant: At, quum Senatus ipse, cuius illi decimam faciebant partem, iniustitiae popularis non consors solum esset sed & auctor, unde hisce Quinquaginta-viris, Decem-viris saltem, (si per Πεντάκτεις Proedros Contribules κατ' ἐξουσίαν intelligamus) tantum fuit aequitatis, tantum iustitiae studium, ut contra ipsius Senatûs voluntatem niterentur? — Ab uno Socrate, a viro iustissimo & sapientissimo. — Id scilicet persaepe valet unius viri constantia ac virtus, ut plures, dum modo ne sint perditissimi & sceleratissimi, in ipsis refraenet nefariorum consiliorum principiis, ac vel ratione reprimat vel pudore suffundat. Sceleratissimus autem erat Callixenus; ipsosque adeo Prytanes accusans, Concionem iterum inflammavit incenditque, incondito clamore poscentem, ut illi, qui e Prytanibus

ne.

negarent, ipsi ad Populum rei agerentur. Tum reliqui, metu perculsi & rabiem popularem extimescentes, ingruenti cesserunt tempestat: Solus Sophronisci filius, Socrates noster, impavidus perseveravit; neque civium prava iubentium ardor propositi tenacem mente solidâ dimovit: Solus suffragationem se Populo contra Canoni Psephisma concessurum praefracste negavit: Id est quod XENOPHON in Hellenicis: οἱ δὲ Πρωτάνεις Φωβηθέντες ὁμολόγησαν πάντες πρὸς τὴν, πλὴν Σωκράτους τῆ Σωφρονίσκου· οὗτος δ' ἐκ ἑρῆς ἀλλ' ἢ κατὰ νόμον (Κανὼν ψήφισμα) ποιῆσιν. — Id est quod idem Ἀπομν. Lib. I. Cap. I. §. 18. Βαλεύσας γὰρ ποτε, καὶ τὸν βαλευτικὸν ὅρκον ὁμόσας, ἐν ᾧ ἦν κατὰ τὰς νόμους βαλεύσειν, Ἐπιστάτης ἐν τῷ δήμῳ γινόμενος, ἐπιθυμήσας τῆ δήμου παρὰ τὰς νόμους ἐνέειν στρατηγὸς μίαν ψήφον τὰς ἀμφὶ Θρόνυλον καὶ Ἐρασινίδην ἀποκτεῖναι πάντας, ἐκ ἡθέλησεν ἐπιψηφίσαι, ἐργιζομένους μὲν αὐτῷ τῷ δήμῳ, πολλῶν δὲ καὶ δυνατῶν ἀπειλῶν· ἀλλὰ πλεονῶς ἐποίησας εὐορκεῖν, ἢ χαρίσας τῷ δήμῳ παρὰ τὸ δικαίον, καὶ φυλάξας τὰς ἀπειλῶνας. Id denique quod in iisdem Ἀπομν. Lib. IV. Cap. 4. §. 2. Καί ποτε ἐν ταῖς ἐκκλησίαις Ἐπιστάτης γινόμενος ἐκ ἐπέτρεψε τῷ δήμῳ παρὰ τὰς νόμους ψηφίσατο, ἀλλὰ σὺν τοῖς νόμοις ἡναντιώθη τοιαύτη ὁρμῇ τῷ δήμῳ, ἣν ἐκ αὐτοῦ οἶμαι ἄλλον εἶδενά τινα ἄνθρωπον ὑπομείναι. In quo triplici loco Xenophontéo synonymae sunt phrasae, τὴν διαψήφισιν προτιθέναι, ἐπιψηφίσαι, atque ἐπιτρέπειν τῷ δήμῳ ψηφίσατο. — Synonyma quoque est phrasis in Axiocho ἐπερέσας τὴν γνώμην (τῷ δήμῳ.) Sed paulo latius patere videtur Platonica ψηφίσατο. Nam, quum priores locutiones ad Socratem pertineant Ἐπιστάτην, qui civibus suffragationem negabat & auctoritate praecludebat suâ, ψηφίσατο complectitur tum ea, quae egit tanquam Prytanum primus, tum sententiam quam tulit ut Proedrorum unus aut Civis privatus: Nam in solâ ista negatâ auctoritate non substitit Viri immortalis fides: Ad extremum usque, sequentibus etiam concionibus, in sententiâ perseveravit. Quae enim proxima sunt, & passim minus cognita, ulterius persequamur.

§. XIII. Negante Epistatâ, suffragatio locum habere non poterat isto die, donec Socrates munere abiisset: Hinc nata Euryptolemo occasio alteram habendi pro reis orationem, qua argumentum praesertim urfit a Socrate ex Canoni Psephismate petito: Id vel eodem die ab Euryptolemo factum vel sequenti concione, quod ad rem nostram haud multum interest. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναβὰς Εὐρυπτόλεμος ἔλεξεν ἰσῶς τῶ στρατηγῶν τάδε, inquit Xenophon, quem ducem sequimur. — Sine Socrate fuisset; & haec ab Euryptolemo pro reis defensio locum non habuisset, aut habere non potuisset. — Ac vide quam prope abfuerit, ut salutem iis attulisset praeclara unius viri

constantia: Nam, quum Euryptolemus Decretum proposuisset hanc in sententiam, “ ut de singulis Ducibus seorsim rogationibus singulis ferrentur, suffragia,” quod secundum Canonis Psephisma voluerat Socrates, ad se redierat, ipso veritatis sensu commotus, Populus; in rogationem Euryptolemi consensum est atque decretum. — Sed ecce iterum ab alterâ parte foedissimorum Demagogorum perdita & profligata consilia! Bis pro innocentia pronunciaverat Concio; bis ipsa Concionis voluntas ac iudicium irrita sunt & evertuntur: Neque ulla Therameni, Callixeno, caeterisque flagitii sociis quies est aut impii conatus remissio, antequam viros illustres & luculenter de Patriâ promeritos, erga se etiam justos ac benevolos, in ultimam perniciem praecipitassent: Ista quippe Clodiis, Catilinisque agendi est ratio: Nulli parcentes sceleri, nullâ repressi verecundia, apud multitudinem inconstantem & mobilem, nunquam non repetitis artibus, insidiis, calumniis, dilationibus, Libertatis etiam studium mentiti, eo tandem perveniunt & escendunt, quo nuda & simplex virtus, fallaciarum & astutiae contemtrix, eniti non potest. — Menecles, e forensibus istis nebulonibus unus, quum jam secundum Leges cum Ducibus agere foret decretum, juravit, *hoc Populi placitum vitio laborare*, rem in alium diem differendam. Quid Socrates faceret Proedrique? Quid Euryptolemus? Legibus, quando commodum est, saepe utuntur mali cives, ut ipsas Leges evertant & Patriae jura. Leges in tali causa comperendinationem largiebantur. Comperendinatum est iudicium: Proedria abierunt Socrates Socratisque Collegae: Alii successerunt Prytanes, qui, non caecâ sorte, sed *paratis ad id calculis* ducti, instructi porro & subornati, permiserunt, ut Euryptolemi rogatio, factumque secundum eam Populi placitum, rescinderentur, & unâ suffragatione capitalem poenam contra Viros, non nisi laudem & amplissima praemia promeritos, decernerent, inutilem mox poenitentiam acturi, Athenienses. — Priorem hujus narrationis partem XENOPHONTI debemus. — Τέτων δὲ διαχειροτονημένων, τὸ μὲν πρῶτον ἔκριναν τὴν Εὐρυπτολέμῃ· υπομοσαμένῃ δὲ Μενεκλέῃ, καὶ πάλιν διαχειροτονίας γενομένης, ἔκριναν τὴν τῆς βελῆς· καὶ μετὰ ταῦτα κατεψήφισαν τοὺς ναυμαχησάντων στρατηγῶν, ὅκτω ὄντων· ἀπέθανον δὲ οἱ παρόντες ἕξ. Καὶ ὁ πολλὸν χρόνον ὕστερον μετέμελε τοῖς Ἀθηναίοις. — Altera pars, quo scilicet modo id, quod negaverat Socrates, sequenti concione fecerit subornatus ad hoc facinus Epistates, — haec pars uni debetur Scriptori Axiochi, silentibus & Xenophonte & Platone: Οἱ δὲ περὶ Θερραμένην, καὶ Καλλιζέιον, τῇ ὑπεραίῳ Προέδρῳ ἐγκαθέτες ὑφέντες, κατεχειροτόνησαν τοὺς ἀνδρῶν ἄκρῃον θάνατον. καίτοιγε οὐ μόνον αὐτοῖς ἡμυνες, καὶ Εὐρυπτόλεμος,

λίμῳ, τρισμυρίων ἐκκλησιαζόντων. — Verum, ut interpretationis nostrae ratio eo clarius elucescat, quod a nemine factam meminerimus, paucis de ὑπαμοσία & de Προέδροις ἐγκαθέτοις, antequam huic Disquisitioni finem imponamus, est dicendum.

§. XIV. Ὑπαμοσίαι in Foro Attico dictae sunt omnes, quae in Jure Romano appellantur, *dilationes* aut *exceptiones dilatoriae*, interposito Jurejurando probatae; variaeque adeo erant pro rerum causarumque naturâ, siue desertum vadimonium esset excusandum, morbi aut necessariae absentiae ratione, siue vacatio a legatione aliove munere publico impetranda, uti ex HARPOCRATIONE v. ὑπαμοσία satis cognoscitur. Sed, quae huc pertinet ὑπαμοσία, ab uno POLLUCE optime explicatur, Lib. VIII. Cap. 6. §. 56. Ὑπαμοσίαι δὲ εἰσιν, ὅταν τις ἢ ψήφισμα, ἢ νόμον γράφοντα γράψῃ, ὡς ἀνεπιτήδειον. τῷτο γὰρ ὑπομόσσαδ' λέγεται· ἐξ ἧν ἦν μετὰ τὴν ὑπαμοσίαν τὸ γράφειν, πρὶν κελεύειν, κύριον. Ὑπαμοσία est, si quis eum, qui Populi Decretum Legemve rogaverit, publice accuset, tanquam qui minus utilem rogaverit. Id enim dicunt ὑπομόσσαδ', (rogationem interposito jurejur. differre vel comperendinare:) Et, post talem dilationem, sub jurejurandi fide interpositam, rogatio rata non erat, antequam causa ista in iudicium fuisset deducta & judicata. Nimirum ista accusatio γραφή erat παρανόμων, instituebatur autem actione populari contra eum, qui rogationem aliquam Legibus contrariam in concione proposuisset, vel etiam a Populo jam obtinuisset: Judicesque ad illam cognoscendam sedebant τὸ Δικαστήριον, magnum Heliastarum Collegium. Conferantur quae breviter, sed eleganter, ut solet, de illâ γραφῇ παρανόμων Vir scripsit, quem, hac etiam in parte praefertim, maximi me facere jam supra testatus sum, FRIDERICUS-AUGUSTUS WOLFIIUS, in Prolegomenis ad Leptineam Demosthenis pag. 137. Παρανόμων δὲ γραφή, idem ait POLLUX ibid. §. 44. εἴ τις ψήφισμα γράφῃ, ἢ νόμον παράνομον. Ὑπομοσάμενῳ γὰρ τις τὸ γράφειν, εἴ ἢ κατηγορεῖα ὑπαμοσία ἐκαλεῖτο, διήλεγχεν, ὅτι ἐστὶ παράνομον, ἢ ἀσύμφορον. — Eadem accusatio, seu potius idem Jusjurandum calumniae, quod, dilationem Decreti vel Legis interim petente accusatore, velut pignus erat & sacramentum causae ad Heliastas mox deferendae, ὑπαμοσία dicitur a Scholiaste ad ARISTOTHE. Plutum v. 725. Ὑπαμοσία δὲ εἰσιν, ἣν ἐπιδίδωσιν οἱ βυλόμενοι ἀνταπεῖν ψήφισματι εἰσφερομένῳ· ἐκκαλέντο δὲ εἰς τὸ δικαστήριον πολλῶν. — Idcirco, quum sententiam Euryptolemi a Populo probatam viderent Callixenus & qui cum illo ac Theramene in perniciem Ducum conjuraverant, forenfi calumniandi arte

arte usi sunt, ut apertam hanc sese legitime defendendi viam reis praecluderent: Atque, uti cadentes vesperi tenebrae antea quaesita fuerat causa, qua civium erga duces meritam benevolentiam calumniatores fuerant morati, sic altera nunc vice irritam illam reddidit falsa Psephismatis incusatio; quales Oratorum ac Rhetorum doli, ista, quae tunc Athenis erat, rerum conditione, per Jusjurandum calumniae fere nunquam impediuntur. Quid enim vanae sine moribus proficiunt Leges? Quid jus, quid iustitia, ubi inter multitudinem regnant vomicae & carcinomata liberarum Civitatum, *assentatores publici*? — Horum e numero Menecles falso iurjurando affirmat, se bona fide & sine calumnia Psephisma Populi, ut vitio latum, accusaturum: Comperendinatur causa; & quid fit interim? Socrates, per unum tantum diem Epistates, non tantum munere abierat; sed legitimum septem dierum spatium, quo ipse ac Collegae προεδρίαν tenuerant, ante novam quoque concionem erat elapsum. At poterant tamen ex eorundem Prytanum Collegio succedere alii Proedri, juris atque aequi haud minus tenaces. Quid tum? — *Submittuntur composito lecti Proedri & ad scelus subornati*. Ita enim Axiochi verba interpretamur: Οἱ δὲ περὶ Θηραμένην, καὶ Καλλίξενον, τῇ ὑπεραίᾳ Προέδρους ἐγκαθέτας ὑφέντες, κατεχειροτόνησαν τὸ ἀνδρῶν ἄκελον θάνατον. — ἄκελον θάνατον, inquit, quando Ducibus ad Populum reis nulla pro dignitate causae defensio fuerat permessa, sed omnes unâ suffragatione contra Leges ad mortem damnati. — HEMSTERHUISIUS, istum locum discipulis, quos inter eram, interpretatus: “Interpretes (aiebat) hoc nomen ἐγκαθέτης parum intellexerunt: Alter *adscriptitios* vertit; alter *subdolos*: ὑφίημι & καθίημι, a quo compositum est ἐγκαθέτης, vicinam habent significationem: Prius est *clanculum aliquem subornare, sic ut percipi nequeat, unde is sit submissus, & per fraudem quid agat*. Hinc ὑφίηναι, non tantum in bello (e. gr. *speculatore hostibus submittere*), sed etiam de foro & concione adhibetur. Pariter dicitur quis καθιέναι πολλὰς φίλας εἰς ἐκκλησίαν, *multos amicos in concionem submittere, qui rem ac commoda curent ejus, qui illos subornavit*. Hi *subornati* vocantur ἐγκαθέται. — Ἐγκαθέται non debet confundi cum ἐγκαταθέτης, quod ponitur de iis, qui *in insidiis subsident, per insidias captant*; hinc *subseffores* dicuntur.” — Et revera HESYCHIUS ἐγκαθέτον exponit δόλιον. SUIDAS δόλιον, κατάσκοπον. Exemplis, quae ex Patribus sunt petita, vocem egregie SUICERUS exposuit Thes. Eccles. Tom. I. pag. 987. SUIDAS in v. Πρυτάνεις Fragmentum habet, quod Henricus Valesius Polybio tribuit: Διαπισθούσης δὲ οἱ Πρυτάνεις ἤδη τῇ

Φιλίππῳ, διὰ τὴν αὖτις τὰ Κρητικὰ κακοπραγμοσύνην, καὶ τὸν Ἡρακλείδην ὑπόπτιστον ἐγκάθειον εἶναι. — HESYCHIUS verbum ὑποστῆσαι explicans *emtorem sui loco vel qui sui personam subornatus agat, supponere*, ἔτιαν τις ἐγκάθειον (inquit) εἴσῃ ἐπὶ τῷ ἀνίστασθαι. In DEMOSTH. Epistolâ de Lycurgi liberis pag. 785. §. 39. est τῷ δήμῳ πρὸς ὑπὲρ αὐτῶν λέγοντας ὑπ' ἀνθρώπων ἐγκαθέτων διαβληθέντες, uti recte in editione Lambinianâ emendatum est pro ἐγκαθέτων. Illi enim ἀνθρώποι ἐγκάθειοι sunt *homines ad calumniandum submissi*: Pariterque Πρέσβεις ἐγκάθειοι *Praesides sunt Concionis, ad id clanculum destinati, & composito per fraudem lecti*. At vero, roget aliquis, quid hoc etiam? Quomodo, qui *forte* ex Senatoribus ducebantur atque ex Prytanibus Proedri, poterant esse ἐγκαθέτοι, id est, *ad arbitrium constituti*, & velut subornati? — Verbo dicemus.

§. XV. Scilicet sic quaerat, sic dubitet, qui Reip. Atticae, qualis illa erat tempestate, aut non meminerit, aut parum sit peritus: Et ipse (fatebor enim) cuncta, injuste licet, ex ordine tamen facta existimans atque secundum veteris instituti formam saltem, si minus mentem, per *insertos* istos *Proedros* olim intelligebam *novenos illos non-Contribules*, qui, dum Proedri Prytaniae officium detractarent suum, ad injustos Populi clamores praestandum, jam iis facti erant *succidanei*, uti haud dissimile veri videtur, *succidaneos* hosce *non-Contribules* Proedros fuisse omnibus in negotiis, in quibus Prytanes fungi munere *αεὶδεῖας* non poterant. Nunc vero, perspectâ ipsius comperendinationis naturâ ac causâ, tum etiam reputans, quot & qualia apud Thucydidem ac Xenophontem, apud Oratores etiam, Demosthenem praesertim atque AEschinem, violatarum Legum essent exempla artiumque, quibus saluberrima veteris Reip. instituta eludebantur & circumveniebantur, — his igitur perpensis, potius existimo, *ἐγκαθέτους* fuisse Proedros, qui, postquam Socrates & Collegae *περιδείας* abierant, per occultas fraudes, datâ operâ, tales fuerunt lecti, quales esse debebant, qui nimirum cum Theramene, Callixeno, Menecle, in necem Virorum fortissimorum & innocentissimorum conspirarent: Nam nihil tunc temporis tam turpe erat, tam juri & legibus contrarium, tam indecorum inhonestumque, quod in istâ Democratiae Atticae licentiâ non admiserint Demagogi & reliqua turba forensis, quin palam admiserint. Desideratis exemplum? Dabimus, & in ipso quidem hoc genere, de quo agimus. AESCHINES, ubi multus est & vehemens in depingendâ Reipublicae, concionum praesertim, corruptelâ, neglectuque veterum institutorum,

rum, quae ad decus & salutem Concilii popularis pertinebant, c. Ctesiph. pag. 54. 5. ed. Steph. ἐπειδὴν δὲ (inquit) πάντα τὰ πρῶτον ἀμολογημένα καλῶς ἔχον, νυνὶ καταλέλυται, καὶ γράφουσιν τινὲς ῥαδίως παρανόμως γνώμας, καὶ ταῦτα ἕτεροὶ τινες τὰ ψηφίσματα ἐπιψηφίζουσιν, ἔκ ἐκ τῆς δικαιολογίας τρόπῳ λαχόντες, πρῶτον κληρονομήσαντες, καὶ ἐκ παρασκευῆς καθιζόμενοι. ἂν δὲ τις τῶν ἄλλων βουλευτῶν ὅπως λάχῃ κληρονομήσας πρῶτον, καὶ τὰς ὑμετέρας χειροτονίας ὁρθῶς ἀναγορεύῃ, τῶτον οἱ τὴν πολιτείαν ἔκ ἑτι κοινὴν ἀλλ' ἰδίαν αὐτῶν ἡγόμενοι εἶναι, ἀπειλῶσιν εἰσαγγέλλειν, καταδεδυμένοι τῆς ιδιότητος, καὶ δυνατείας ἑαυτοῖς περιποιήσας. Cum autem, quae modo enarravimus, quaeque omnes fateantur recte sese habere laudemque mereri, nunc neglecta jacent ac velut abrogata, reperiuntur nonnulli, qui faciles sese praebeant ad rogationes Legibus adversas in Concione proponendas: Sunt iterum alii, qui Populum de ejusmodi Psephismatibus mittant in suffragia, non postquam iustissimo modo primae sedis (προεδρίας) sortem obtinuerint, sed illam sedem composito & paratâ ante arte occupantes: Si quis autem aliorum Senatorum vere & legitime primae sedis honorem sortitus sit, vestraque Decreta, rite collectis suffragiis, rite renunciât, hunc Proedrum isti, qui administrationem nostrae Reip. popularis non amplius communem sed sibi propriam habent, minis adoriuntur, se eum publice accusaturos, dum privatos cives sibi reddunt obnoxios omnesque potentiae ac dominationis partes sibi vindicant. — En igitur Proedros non per sortem & legitime, ἐκ τῆς δικαιολογίας τρόπῳ, prima in Concione subsellia occupantes, ὅπως κληρονομήσαντες λαχόντες πρῶτον, sed composito, per machinationem ac fraudem submissos, ἐκ παρασκευῆς καθιζόμενοι, quae postrema plane synonyma sunt locutionis, qua usus est Auctor Axiochi, Προεδρὺς ἐγκάθετος. — Immo, nescio jure an injuriâ, AEschines Orator adversario Demostheni objecit, eum Πρύτανιν & Senatorem fuisse ἐγκάθετον, atque ἐκ παρασκευῆς pretio mercatum esse dignitatem. Nec mirum: Quid enim tunc Athenis non venale? In eadem est Oratione c. Ctesiph. pag. 62. 30. Ἐταῦθα εἰσέρχεται βουλευτὴς εἰς τὸ βουλευτήριον Δημοσθένης, ὅτε λαχὼν, ὅτε ἐπιλαχὼν, ἀλλ' ἐκ παρασκευῆς περιέμεναι, ἵνα οἱς ὑποδοχὴν ἅπαντα καὶ λόγοι καὶ πράξεις Φιλοκράτης, ὡς αὐτὸ ἔδειξε τὸ ἔργον. — Mox in Senatum inducitur Senator Demosthenes, non per sortitionem lectus aut per subsortitionem suffectus, sed emtâ pretio sede ex composito, ut Philocli succidaneus omnia diceret faceretque, quemadmodum & eventus docuit. — Quibus adeo exemplis satis constare arbitror, in illâ quoque Diomedontis, Periclis, & reliquorum Ducum causâ, eandem artem pretio aut auctoritate subornandi, eundemque Legum contemptum, Socrati ac Collegis Proedros dedisse successores, Demagogis & furenti Populo promptius paratiusque obsecuturos.

§. XVI. Atque haec quidem quum probabili argumento colligere nobis videmur ex iis, quae haecenus disputavimus, superest ut animadvertamus, quanto major Socrati nostro laus debeatur veraeque ejus virtuti honos, qui unus plus valuit ad tuendas conservandasque Leges Patriae quam universus Senatus & universa (si Euryptolemum, Axiochum, aliosque perpauca excipiamus) Concio Populi Attici: Etenim non negavit tantum Populum in suffragia mittere, sed effecit etiam, ne isto die illa colligerentur, spatiumque dedit & locum novae defensionis, eo eventu, ut, nisi nefaria ars fuisset Demagogorum in differenda causa per falsum Meneclis Jusjurandum, Duces salvi evasissent: Restitit tempestatum populari non tantum, sed restitit tam feliciter, ut, nisi tam funditus jam tum corrupta fuisset Respublica Attica, tam amens Populus, tam scelerati & perditum Rhetores, solus piaculum a Civitate avertisset, quo se, leves nimium & in horam mutabiles, obstrinxerunt Athenienses: Namque nemo est in universa Antiquitate, qui condemnationem istam novem Ducum, suppliciumque, quod sex ex illis subierunt insontes, non detestetur & abominandum censeat, uno (quod noverim) excepto Oratore LYSIA: Is quippe sic loquitur, quasi atrocitatem sceleris excusare vellet aliqua (nescio qua) necessitate, ut virtuti eorum, qui ad Arginusas pro Patria perierant, fieret satis, quasi virtus mactanda esset, ut virtuti civitas placeret! Locus est in Orat. c. Eratosth. pag. 204. ed. Tayl. οὐκ ἔν δεινόν, εἰ τὰς μὲν στρατηγὰς, οἱ ἐνίκων ναυμαχῶντες, ὅτε διὰ χειρῶνα ἔχ οἱοί τ' ἔφασαν εἶναι τὰς ἐκ τῆς θαλάττης ἀνελείδῃ, θανάτῳ ἐζημιώσασθαι, ἡγῶμενοι χρεῖναι τῇ τ' τεθνειῶτων ἀρετῇ παρ' ἐκείνων δίκην λαβεῖν. Non ea Socratis sententia: Nihil ille (qui plurimorum mos est) temporibus dedit, nihil potentium pravitati aut vindictae, nihil praejudicatae civium opinioni, nihil inani gloriae aut aurae populari, nihil etiam suae securitati suaeve saluti: Omnia egit constanter, juste, sapienter, graviter: Nam qui dicta Socratis apud PLATONEM in Gorgia Tomo I. pag. 474. A. se, cum in Senatum esset adlectus, suaeque Tribus Prytaniae fungentis vice Populum deberet in suffragia mittere, nescivisse, quo pacto id ageret, atque sic omnibus risum movisse, ἐπειδὴ ἡ φυλὴ ἐπρυτάνευε, καὶ ἔδει με ἐπιψηφίζειν, γέλωτα παρῆχον, καὶ ἐκ ἡπιστάμην ἐπιψηφίζειν, — qui ista igitur ut serio dicta aut scripta accipiat, is multum fallitur, & ἡρωϊκὴν Socraticam, quae ubique in Dialogis Platoniceis exprimitur, ignorat.

καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα!

Pag. 33. in f. *Atque, uti ante Populo, sic & cum Legibus Tyrannidi paucorum adversatus est.*] XENOPHONTÉA expressi Ἀπομν. Lib. IV. Cap. 4. §. 3. (pag. 468. 6.) supra jam partim descripta: Οὐκ ἐπέτρεψε τῇ δῆμῳ παρὰ τὰς νόμους ψηφισαῖς, ἀλλὰ σὺν τοῖς νόμοις ἠναντιώθη τοιαύτῃ ὀργῇ τῆ δῆμῳ, ἣν ἐκ ἀν οἶμαι ἄλλοι εἰδέναι ἄνθρωπον ὑπομείναν· καὶ ὅτε οἱ Τελάμοιλα πρῶτοι αὐτῷ παρὰ τὰς νόμους τι, ἐκ ἐπέθετο. — *Populo suffragationem contra Leges non concessit sed cum Legibus tantum sustinuit, multitudini adversatus, popularem impetum, quantum haud existimo alium quempiam hominum sustinuisse: Et, cum Triginta Tyranni eum quid juberent contra Leges, jussis eorum non obtemperavit.* SENECAE quoque paulo ante respexi locum scribentis, Socratem inter triginta dominos liberum incessisse: Est de Tranquill. animi Cap. 3. pag. 352. ed. Gronov. *Nunquid potes invenire urbem miseriorem, quam Atheniensem fuit, cum illam Triginta Tyranni divellerent? mille trecentos cives, optimum quemque, occiderant: Nec finem ideo faciebat, sed irritabat se ipsa saevitia. In qua Civitate erat Ariopagos, religiosissimum judicium, in qua Senatus Populusque Senatui similis: Coibat quotidie carnificum triste Collegium, & infelix curia Tyrannis angusta. Poteratne illa Civitas conquiescere, in qua tot Tyranni erant, quot satellites essent? Ne spes quidem ulla recipiendae libertatis animis poterat offerri: Nec ulli remedio locus apparebat contra tantam vim malorum. Unde enim miserae Civitati tot Harmodios? Socrates tamen in medio erat, & lugentes Patres consolabatur, & desperantes de Rep. exhortabatur, & divitibus opes suas metuentibus exprobrabat seram periculosa avaritiae poenitentiam; & imitari volentibus magnum circumferebat exemplar, cum inter triginta dominos liber incederet. Hunc tamen Athenae ipsae in carcere occiderunt; & qui tuto insultaverat agmini Tyrannorum, ejus libertatem libertas non tulit; ut scias & in adflicta Rep. esse occasionem sapienti viro ad se proferendum, & in florenti ac beata, pecuniam, invidiam, mille alia vitia inermia regnare.*

Pag. 34. *Timoris expers, pedem, quod merito in eo laudat CICERO, portā non extulit.*] Ad Atticum Lib. VIII. Ep. 2. *Sed cur? Poterisne igitur videre Tyrannum? quasi intersit, audiam an videam? aut locupletior mihi sit quaerendus auctor quam Socrates, qui cum XXX. Tyranni essent, pedem portā non extulit.*

Ibid. *Cumque initium fecissent a condemnatione & capitali eorum poena &c.*] Auctorem habemus XENOPHONTEM in Hellenicis Lib. II. pag. 271. 20. ed. Steph. Ἐπειτα πρῶτοι μὲν ἐς πάντας ἤδεσαν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ ἀπὸ

ἀπὸ συκοφαντίας ζῶντας, καὶ τοῖς καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς βαρῆς ὄντας, συλλαμβάνοντες ὑπὸ γον θανάτου· καὶ ἢτε βελὴ ἡδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο· οἷτε ἄλλοι ὅσοι ξυνήδεσαν ἑαυτοῖς μὴ ὄντες τοιοῦτοι, εἶδεν ἤχθοντο. DIOD. SIC. Lib. XIV. Cap. 4. καὶ τὸ μὲν πρῶτον παραδίδοντες κρίσει τὰς πονηροτάτας τῶν ἐν τῇ πόλει, κατεδίκαζον θανάτῳ· καὶ μέχρη τέττα τοῖς ἐπιεικεστάτοις τῶν πολιτῶν εὐαρεστὴ τὰ γινόμενα, ubi vid. WESSELYNG. Conf. LYSIAM c. *Eratosth.* pag. 192. ed. Tayl. Hoc exemplo callide usus apud SALLUST. Bell. Cat. Cap. 51. Julius Caesar, ut demonstret, quam periculosa sint justae etiam saevitiae in discordiis civilibus initia, “quando omnia mala exempla ex rebus domesticis orta sunt; sed, ubi imperium ad ignaros aut minus bonos pervenit, novum illud exemplum ab dignis & idoneis ad indignos & non idoneos transfertur;” *Lacedaemonii*, inquit, *devictis Atheniensibus*, *Triginta-Viros imposuerunt*, *qui Remp. eorum tractarent.* *Ii primo coeperunt pessimum quemque & omnibus invisum indemnatum necare: Ea Populus laetari, & merito dicere fieri.* *Post, ubi paulatim licentia crevit, juxta bonos & malos lubidinosè interficere, caeteros metu terrere.* *Ita Civitas, servitute oppressa, stultae laetitiae graves poenas dedit.*

Ibid. in f. *Ita ut brevi octo mensium spatio — mille quingentos Cives ab iis — ad mortem traditos, ISOCRATES aliique testentur*] ISOCRATES aliquoties saevae hujus Tyrannidis meminit: E. gr. in Orat. Areopag. pag. 153. ed. Steph. Οἱ μὲν γὰρ (Τεράκοντα,) ψηφίσματι παραλαβόντες τὴν πόλιν, πεντακοσίους μὲν καὶ χιλίους τῶν πολιτῶν ἀκρίτως ἀπέκτειναν, εἰς δὲ τὸν Πειραιῶ φεύγειν πλείονας ἢ πεντακοσχιλίους ἠνάγκασαν. Alius locus est in Orat. c. Lochitem pag. 397. D. ubi de hominibus superbe erga alios contumeliosis: Αὐταὶ γὰρ εἰσιν αἱ φύσεις, αἱ παραδόνται μὲν τὴν δύναμιν τοῖς πολεμίοις, κατασκάψασαι δὲ τὰ τέχη τῆς πατρίδος, πεντακοσίους δὲ καὶ χιλίους ἀκρίτως ἀποκτείνασαι τῶν πολιτῶν. — AÆSCHINES π. τ. παραπ. pag. 38. 13. ed. Steph. Τελευτώντες δὲ εἰς τὴν πόλιν προήγαγον, ἅςτε ἀγαπητῶς τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι, ἀποσάντας πάντας, καὶ τὰ τεῖχη καθελόντας, καὶ παραδεξαμένους φερεῶν, καὶ Λακεδαιμονίων ἀρεστήν, καὶ τῆς Δημοκρατίας τοῖς Τεράκοντα ἀφεμένους, οἱ χιλίους καὶ πεντακοσίους τῶν πολιτῶν ἀκρίτως ἀπέκτειναν. — Tandem vero eo. adduxerunt Civitatem, ut Paci faciundae libenter acquiesceret, omnibus cedens rebus, moenia diruens, praesidium in Urbem Moderatoremque Spartanum admittens, Democratiae tandem jura Triginta-Viris relinquens, qui mille & quingentos Cives, indicta causa, occiderunt. Quam multus in hisce LYSIAS, quam verax in depingendâ istâ Tyrannide XENOPHON, novit quicumque in nostris Litteris non est plane hospes: Atque adeo haec *Hellenicorum* pars, petita ex Lib. II. pag.

271. 16. seqq. merito digna est visa WYTTENBACHIO Viro Clar. quam *Eclogis suis Historicis* adjungeret, pag. 201. seqq. Conf. DIOD. SIC. Lib. XIV. Capp. 4. & 32. WESSELIUM ad priorem locum, praesertim Io. TAYLORUM in vitâ Lyfiae pag. 45. seqq.

Pag. 35. *Nec sibi temperare, quin aliquando hisce in eos verbis inveheretur.*] In hac parte enarrandâ ipsis fere verbis expressi XENOPH. Ἀπομν. Lib. I. Cap. 2. §. 32. (pag. 417. 20. ed. Steph.) haec praesertim: Ἐπεὶ γὰρ οἱ Τριάκοντα πολλὰς μὲν τῶν πολιτῶν καὶ ἐ τὰς χειρὶς ἀπέκτεινον, πολλὰς δὲ ὠρετρέποιο ἀδικεῖν, εἰπέ περ ὁ Σωκράτης, ὅτι θαυμαστὸν οἱ δοκεῖ εἶναι, εἴ τις, γενόμενος βοῶν ἀγέλης νομὸς καὶ τὰς βῆς ἐλάτης τε καὶ χεῖρας ποιῶν, μὴ ὁμολογῇ κακὸς βεκόλος εἶναι. ἔτι δὲ θαυμαστότερον, εἴ τις, ὠρεστῆς γενόμενος πόλεως καὶ ποιῶν τὰς πολίτας ἐλάτης καὶ χεῖρας, μὴ αἰχύνοιτο μηδ' οἴοιτο κακὸς εἶναι ὠρεστῆς τῆς πόλεως. — Haud defuerunt (ut fieri solet) qui viri, ab omni crudelitate & injuriâ alieni, indignatione adeo commoti, dicta, tanquam totidem crimina, ad Critiam sociosque deferrent, ad quae itaque alludens Charicles: Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶ τῶν βεκόλων γε (ἀπέχεσθαι δεήσει.) εἰ δὲ μὴ, φυλάττω, ὅπως μὴ καὶ σὺ ἐλάτης τὰς βῆς ποιήσης. Huc respicit DIO CHRYSOST. Orat. XLIII. pag. 507. B. καὶ τοῖς τυράννοις ἀντικρυς ἐλοιδορεῖτο (Σωκράτης) λέγων, ὁμοίως εἶναι τοῖς πονηροῖς βεκόλοις, οἱ παραλαβόντες ἰχυράς τὰς βόας καὶ ποιάς, ὀλίγας καὶ ἀσθενεσέρας ποιῶσιν. — Scilicet, frequentibus utebatur Socrates comparationibus, quas non ab arte tantum navali aut ab opificiis, vilioribus etiam, a coriariis, a fabris lignariis aut aerariis defumebat, sed imprimis a re rusticâ & pecuariâ. Ubi de Pericle agit Socrates PLATONICUS in Gorgiâ pag. 516. A. qui vitiis Atheniensium indulgens, publicamque quotidie augens corruptelam, cives pro justis & temperantibus reddiderat petulantes ac malevolos, ὄντων γὰρ ἂν ἐπιμελητῆς (inquit) καὶ ἱππῶν καὶ βοῶν, τοιούτων ὦν, κακὸς ἂν ἰδόκει εἶναι, εἰ παραλαβὼν μὴ λακτίζοντας, μηδὲ κυρίττοντας, μηδὲ δάκνοντας, ἀπέδειξε ταῦτα ἅπαντα ποιῶντας δι' ἀγροσύνην. ἢ ἐ δοκεῖ σοι κακὸς εἶναι ἐπιμελητῆς ὅστις ὅτε ἔν ζῶν, ὃς ἂν παραλαβὼν ἡμερώτερα, ἀποδείξῃ ἀγροσύνην ἢ παρελαβεῖ; — qui locus cum Xenophontéo omnino est comparandus.

Pag. 36. *Virum innocentissimum, cujus (ut olim Alcibiades) vel solum adspexit revereri & formidare debuerat bipedum nequissimus.*] Plus uno loco auctor est PLUTARCHUS, qui inter alia de Alcibiade Socratis reverente, Vol. II. pag. 11. ed. Bryan. (Tom. I. Opp. pag. 194. B.) καὶ δραπέτευον ἀτεχνῶς ἐκυνηγείτο, πρὸς μόνον ἐκεῖνον ἔχων τὸ αἰδεῖσθαι καὶ τὸ φοβεῖσθαι, τῶν δ' ἄλλων ὑπερορῶν. Ipse Alcibiades apud PLATONEM in Conv. Tomo III. Opp. pag. 216. B. ἐγὼ δὲ τῷτον μόνον αἰχύνωμαι. — καὶ πολλὰκις μὲν ἡδέως ἂν ἴδοι.

ἴδοιμι αὐτὸν μὴ ὄντα ἐν ἀνθρώποις. — Sed istam primae juventutis verecundiam & inter vitia virtutemque medium pudorem non diu fuit quin prorsus pellerent abolerentque prava cupido, ambitio, & voluptas. Hinc ista XENOPHONTÉA de Alcibiade & Critiâ, Ἀπομν. Lib. I. Cap. 2. §. 47. (pag. 418. 36. ed. Steph.) Ἐπεὶ τοίνυν τάχιστα τῷ πολιτευομένῳ ὑπὸ λαβῶν κρείττους εἶναι, Σωκράτης μὲν ἐκ ἑτὶ παλαιότερον (ὅτε γὰρ αὐτοῖς ἄλλως ἤρεσκεν ἢ τε παλαιότερον, ὑπὲρ ἢ ἡμέτεροι ἐλεγχόμενοι, ἤχθοντο) τὰ δὲ τῆς πόλεως ἐπραττον, ἅπτερ ἕνεκεν καὶ Σωκράτης παλαιότερον. — Conf. AELIAN. Var. Hist. Lib. III. Cap. 28. Lib. IV. Cap. 15.

Pag. 37. *Si me, aiebat, Athenienses, jamjam absoluturi essetis, hac conditione posita &c.*] Socratis, referente PLATONE, verba sunt, in Apologiâ Tom. I. Opp. pag. 29. C. Ὡς δὲ εἰ με νῦν ὑμῖς ἀφίστε (Ἀνὴρ ἀπειθήσαντες κ. τ. λ.) — εἰ μοι πρὸς ταῦτα εἴποιτε, ὦ Σώκρατες, νῦν μὲν Ἀνὴρ ἐπεισόμεθα, ἀλλ' ἀφίμεν σε· ἐπὶ τῷ μέντοι ἐφ' ὅτε μηκέτι οὐ ταύτῃ τῇ ζητήσει διατρέβην, μηδὲ φιλοσοφῇ· εἰ δὲ ἄλλως ἔτι τῷτο πράττω, ἀποθαιῆ. εἰ δὲ με, ὅπως εἴπον, ἐπὶ τῷτο ἀφίστε, εἴποιμ' ἂν ὑμῖν. Ὅτι ἐγὼ ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀσπάζομαι μὲν καὶ φιλῶ, πείσομαι δὲ τῷ θεῷ μάλλον ἢ ὑμῖν. καὶ ἔωσπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἷός τε ὦ, καὶ μὴ παντομα φιλοσοφῶν κ. τ. λ. Conf. ib. pag. 37. E. XENOPH. Ἀπομν. Lib. IV. Cap. 4. §. 3. τοῖς τε γὰρ νέοις ἀπαγορευόντων αὐτῶν μὴ διαλέγεσθαι κ. τ. λ.

Ibid. *Id brevi enata inter Critiam & Theramenem animorum disjunctione patuit.*] Vix alia est Hellenicorum XENOPHONTEORUM pars nobilior illâ, cujus hic summam expressimus, quamque adeo jure optimo inter *Eclogas suas Historicas* nuper retulit DAN. WYTTENBACH, Vir Clar. pag. 201. seqq. Exstat ea Lib. II. pag. 271. seqq. ed. Steph. Conf. DIOD. SIC. Lib. XIV. Cap. 4. in quo Scriptore praesidium aliquod habent, qui haud immerito *virum egregium* a CICERO. Tusc. Disp. Lib. I. Cap. 40. Theramenem dictum existimant: Et, quemadmodum vere scripsit CI. WYTTENBACH. d. I. pag. 435. “ quum tres in hac Athenarum „ conversione principes celebrantur Cives, diversâ quidem tamâ, optimâ „ Thrasybulus, pessimâ Critias, mediâ fuisse Theramenem; ” ita & nos, antequam *Eclogae Wyttensbachianae* ad nostram notitiam pervenissent, similiter in Oratione dicebamus, “ Theramenem dubium fuisse inter meliora, „ quae videbat probabatque, ac deteriora, quae pravâ ambitione in trans- „ versum actus sequebatur; quin, quum plura illius in Remp. exstarent „ merita, illum, judicio Socratis, ne tunc quidem omnis virtutis fuisse „ exsortem; quin solum forte in Triginta-virorum Concilio, cui civium „ sa-

„salus foret cordi.” Ac certe, si Diodoro Siculo fides, ipsi Lyfandro adversatus, Theramenes existimabat, *Foederi standum esse, secundum quod non nisi Legibus Patriis Athenae uti debebant neque iustā & legitimā libertate poterant privari*: ὅτι τῇ πατρίᾳ συμφέροντες χρηστὰς πολιτείας, ἣ δὲ νὺν εἶναι λέγουσι, εἰ παρὰ τὰς ὅρκους ἀφαιρέθῃονταί τὴν ἐλευθερίαν. Quare &, ut aequitate ac moderatione Theramenis violentia caeterorum Tyrannorum & iniustitia temperarentur, eum in numerum Triginta-virorum a Populo fuisse relatum, idem scribit Diodorus. Pariter quae hoc eodem loco narrat Xenophon, non nisi in Theramenis laudem accipi possunt & commendationem, *iniquum judicantis, partem civium suffragio privari, cujus suffragii privilegio jus civitatis maxime censeatur*. — Sed, uti ipsa Theramenis indoles ac sinceri pectoris fides dubiae maxime fuerunt & in utramvis partem ancipites, ita & quid inter diversa Scriptorum de illo judicia pronuntiandum sit haud minus est incertum atque ambiguum: Nam, qui LYSIAM quidem, Orationem praefertim contra Eratosthenem, legerit (vid. pag. 210. 214. 215. seqq.) is pro adversario Tyrannidis Triginta-viralis, quem Diodorus Siculus fuisse dicit, eum reperiet, qui illius constituendae praecipuus auctor fuerit & suavor: Ὁ δὲ Θεραμένης ἐκέλευσεν ἡμᾶς τελέειν ἀνδράσιν ἐπιτρέψαι τὴν πόλιν, καὶ τῇ πολιτείᾳ χρῆσθαι, ἣν Δρακοντίδης ἀπέφαιεν. — Sed enim Lysias in ista forte Oratione *non omnes odii causas procul habuit*, ut jure observat WESSELING. ad Diod. Sic. Tomo I. pag. 641. Neque mirum valde est, tam diverse de eodem viro sensisse Scriptores, cujus varii mores, varia consilia, *Cothurni* cognomen ipsi meruerint: Nemo autem verius de illo judicasse videtur quam Xenophon, nec inimicitias dissimulans, quas crudelitatis & avaritiae odio cum Critia contraxit, neque improbitatem, qua ipse paucos ante annos Theramenes in necem innocentissimorum Ducum conjuraverat: Atque hoc quidem scelus apud me tantum est, ut, quicumque caeterum illius erga Remp. & Libertatem Patriae fuerit animus, ego eum pravā ac perversā fuisse naturā mihi persuadeam: Et *Vindictae Divinae*, quae tarda quidem, certa tamen fere semper, talium facinorum est ultrix, vestigia in fato Theramenis perspicua agnosco & manifesta; quae & eruditus agnovit ARISTOPH. SCHOL. ad Ranas v. 546. in eximio Scholio, a SUIDA in Lexicon relato v. δειξίος. — τοιγάροί (inquit) τῆς τῆ βίης ἀφαιρέσεως ἐπαξίας τῆς τελευτῆς ἔτυχεν. καὶ γὰρ αὐτῶν τ' ἂν ἀνέρεθ, κατὰ κείναι αὐτόν.

Pag. 39. *Solus cum duobus aliis, ne Therameni vis fieret, licitoribus se objecit Socrates.*] DIODORUM SICULUM secuti sumus Lib. XIV. Cap.

Cap. 5. Παρελθόντων δὲ τῶν ὑπηρέτων, καὶ ἀποσπώντων αὐτὸν, ὁ μὲν Θηραμένης ἔφερε γενναίως τὴν ἀτυχίαν, ὅτε καὶ φιλοσοφίας ἐπὶ πλεῖον μετεσχῆκώς παρὰ Σωκράτους· τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος ἠλίε δυσυχῆστα τὸν Θηραμένην, ἔμην ἐτόλμα βοηθεῖν, περιστάτων πολλῶν μετὰ ὅπλων. Σωκράτης δὲ ὁ φιλόσοφος καὶ δύο τῶν οἰκείων προσδραμόντες ἐνεχείρην καλύειν τὰς ὑπηρετίας· ὁ δὲ Θηραμένης ἤϊε μηδὲν τῶν πρᾶτ'· τὴν μὲν γὰρ φιλίαν καὶ τὴν ἀνδρίαν αὐτῶν ἐπαινεῖν ἔφησεν, ἑαυτῷ δὲ μεγίστην συμφορὰν ἔσσεσθαι, εἰ τοῖς ἔτι διακειμένοις αἰτίῃς ἔσται θανάτος. οἱ δὲ πρὸς τὸν Σωκράτην, ὅτι μὲν ἄλλων εἰδέναι βοηθὸν ἔχοντες, τὴν δὲ τὴν ὑπερεχόντων ἀνάστασιν ὁρῶντες αὐξανομένην, ἡσυχίαν ἔχον. — Eadem propemodum quae Socrati Diodorus, Isocrati tribuit Scriptor, quisquis fuerit, τῶν βίων τῶν δέκα Ρητόρων, in vitâ Isocratis pag. 836. F. ubi de illo Oratore, quem Theramenis discipulum dicit, ὁ (Θηραμένης) καὶ συλλαμβανομένης ὑπὸ τῶν Τριάκοντα, καὶ φυγόντι ἐπὶ τὴν βελαιίαν ἑστάν, ἀπάντων ἐκπεπληγμένον, μόνον ἀνέστη βοηθήσων. Eadem quoque ibi est generosa Theramenis deprecatio, mortem sibi acerbiores fore dicentis, si amicorum quisquam sui causâ aliquid tristius experiretur. Igitur in eam quis incidat suspicionem, Isocratis tum junioris audax fuisse facinus, non ad senectutem jam properantis Socratis: Et ejusmodi conjectura aliquem forte in eo inveniat colorem, quod Plato, Xenophon, reliquique, qui de rebus Socraticis scripserunt, juniores etiam Diogenes Laertius, Aelianus, similesque, tam insigne constantiae & fortitudinis Socraticae documentum non memoraverint. Verum expressa nimis Diodori sunt verba, mentio praefertim disciplinae, quâ olim Theramenes fuerat usus, φιλοσοφίας ἐπὶ πλεῖον μετεσχῆκώς Σωκράτει, — diserte nimis omnia, inquam, scripta, quam ut illorum fidem suspectam reddat vel Socraticorum silentium, vel Scriptoris auctoritas, cui haud magnam esse Taylorus & Ruhnkenius pluribus exemplis demonstrarunt. Et sunt apud Isocratem, quae a defensore Theramenis tam acri, tam fido, vix expectari queant, locus inter alios cujus supra partem descripsimus ex Orat. c. Lochitem pag. 397. D. Idcirco factum Socrati tribuere non dubitavi, quod & fecerunt MEURS. Att. Lect. Lib. V. Cap. 14. HINDENBURG. in Animadv. ad Mem. Socr. pag. 179.

Pag. 39. in f. *Verum, qui ejusmodi Tyrannis mos est, operam dabant, ut quam plurimos iisdem facinoribus implicarent &c.* Ipse Socrates id in Apologiâ PLATONICâ testatur iis verbis, quae in ipsâ Oratione Latine retulimus. Vere igitur ISOCRATES in Exc. adv. Call. pag. 374. D. ed. Steph. καίτοι πολλὰς ἐπῆρσεν ἢ τὴν Τριάκοντα ποιηρία, τοιαῦτα ποιεῖν· ἔγὰρ ὅτι τὰς ἀδικήσας ἐκόλαζον, ἀλλ' ἐνίοις καὶ προσέταττον ἐξαμαρτάνειν. *Et multos sane Triginta-virorum improbitas ad talia scelera incitavit: Etenim non tantum illos, qui injurii*

erant & facinorum auctores, non coercebant; sed nonnullis scelera etiam imperabant, — ut scilicet tanto plurimum interesset eam tueri Reip. formam, sub quâ commissa crimina perpetuo impunita manerent. — Adeo in rebus humanis, mutato nomine, mutatis scenae personis, eadem semper agitur fabula!

Pag. 40. *Socratis, referente PLATONE, sunt verba.*] In Apologiâ pag. 32. C. Καὶ ταῦτα μὲν ἦν ἔτι δημοκρατεμένης τῆς πόλεως· ἵππει δὲ ὀλιγαρχία ἐγένετο, οἱ Τεράκοντα αὐτὸν μεταπεμψάμενοί με πέμπτον αὐτὸν εἰς τὴν Θόλον, πρὸς ἐτάξαν ἀγαγεῖν ἐκ Σαλαμῖνος Λέοντα τὸν Σαλαμῖνιον, ἵνα ἀποθάνῃ· οἷα δὲ καὶ ἄλλοις ἐκεῖνοι πολλοῖς πολλὰ πρὸς ἐτάξαν, βεβλόμενοι ὡς πλείους ἀναπλῆσαι αἰτιῶν. τότε μάλιστα ἐγὼ ἐ λόγῳ ἄλλ' ἐργῶ αὐτὸν ἐπειξάμην, ὅτι ἐμοὶ μὲν θανάτῳ μέλει (εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν) ἔδ' ὅτις. τῷ δὲ μηδὲν ἄδικον μηδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τῷ δὲ τὸ πᾶν μέλει. ἐμὲ γὰρ ἐκείνη ἡ ἀρχὴ ἐκ ἐξέπληξεν ἔτι, ἰχυρὰ ἔστα, ὥστε ἄδικόν τι ἐργάσασθαι. ἀλλ' ἵππει δὲ ἐκ τῆς Θόλου ἐξήλθομεν, οἱ μὲν τέτταρες ὄχλοι εἰς Σαλαμῖνα, καὶ ἤγαγον Λέοντα, ἐγὼ δὲ ὀχλὸν ἀπὸ τῶν οἴκαδε. καὶ ἔτις ἂν διὰ ταῦτα ἀπέθανον, εἰ μὴ ἡ ἀρχὴ διὰ ταχέων κατελύθη. — Alter locus, quo ad hoc constantiae Socraticae documentum respicit PLATO, est in Epist. VII. ad Dionis Propinquos & Familiares Tomo III. Opp. pag. 325. C. ubi de iniquâ Viri optimi & sapientissimi condemnatione agens, οἱ δὲ κατεψηφίσαντο (inquit) καὶ ἀπέκτεινον τὸν τότε τῆς ἀνοσίᾳ ἀγωγῆς ἐκ ἐβλήσαντα μεταχεῖν πρὸς ἵνα τὸ τότε φευγόντων φίλων, ὅτε φεύγοντες ἐδυεύχων αὐτοί. — Leontis Salaminii nomen reticet XENOPH. Ἀπομν. Lib. IV. Cap. 4. §. 3. (pag. 468. 7. ed. Steph.) Καὶ ὅτε οἱ Τεράκοντα πρὸς ἐτάξαν αὐτὸν παρὰ τῶν νόμων τι, ἐκ ἐπέβητο. τοῖς τε γὰρ νέοις ἀπαγορευόντων αὐτῶν μὴ διαλέγεσθαι, καὶ πρὸς ἐτάξαν ἐκείνῳ τε καὶ ἄλλοις τοῖς πολίταις ἀγαγεῖν τινα ἐπὶ θανάτῳ, μόνον ἐκ ἐπέβητο, διὰ τὸ παρὰ τῶν νόμων αὐτὸν πρὸς ἐτάξαν. — Sed, Theramenis contra Critiam Orationem referens 'Εκ. Lib. II. pag. 274. 8. istam Leontis Salaminii caedem inter scelera numerat Trīginta-virorum, quae certissimam omnibus Atheniensibus perniciem minabantur, Leonta vero ipsum virum dicit bonum, nemini gravem, & innocentissimum: "Ἥδειν γὰρ, ὅτι ἀποθνήσκοντι μὲν Λέοντι τῷ Σαλαμῖνι, ἀνδρὲς καὶ ὄντι καὶ δοκῶντι ἰκανῶς εἶναι, ἀδικῶντι δ' ἔδ' ἐν, οἱ ὅμοιοι τῷ φόβῳ φοβήσονται κ. τ. λ. Nullum autem Civi optimo crimen, nullam adeo mortis causam fuisse, nisi divitias, idoneus auctor est, cui EPISTOLAS SOCRATICAS debemus, Ep. VII. pag. 20. Atque is talia addit praeterea, quae, quum nusquam alibi reperiantur, germanamque tamen habeant veri speciem, Scriptorem testantur Historiae Atticae istius temporis rerumque Atticarum peritissimum: Nam, quae de Charicle narrat, optime conveniunt cum indole & ingenio hominis, qualem XENOPHON depingit Ἀπομν. Lib. I. Cap. 2. §. 35. seqq. tum etiam haec cum Isocrate & Platone consentiunt: καὶ ἐμὲ ἀπολογυμένην, ἵνα

είναι με ἐκέλευον εἰς Πειραιᾶ, καὶ Λέοντα συλλαμβάνειν. ἦν δὲ γνώμη αὐτῶν, ἐκεῖνον μὲν ἀποκτείνουσαι, καὶ τὰ χεῖματα αὐτὸς ἔχειν, ἐμὲ δὲ κοινωνὸν ποιεῖν τῆς ἀδικήματι. Divitias Leontis pariter memorat DIOG. LAERTIUS Lib. II. §. 24. ubi dicitur Socrates μὴ εἶσαι τοῖς ἀεὶ Κεῖραν, κελεύουσι Λέοντα τὸν Σαλαμίνιον, πλῆσιον ἄνδρα, ἀγαγεῖν πρὸς αὐτὸς, ὥστε ἀπολέσθαι. — Caeterum vix ulla est inter res Socraticas notior aut magis celebrata quam ista negantis se Salamina profecturum, ad abducendum Leonta, Socratis fortitudo & constantia; neque recentiorum fere quisquam est Philosophorum aut Rhetorum, qui ejus non meminerit, MARCUS ANTON. de Reb. suis Lib. V. §. 66. ARRIANUS Diff. Epict. Lib. III. Cap. 1. pag. 573. Lib. IV. Cap. 7. pag. 628. ed. Upton. DION. CHRYSOST. Orat. XLIII. pag. 507. B. THEMISTII locum Orat. XX. pag. 239. A. supra descripsimus. Conf. MEURS. Att. Lect. Lib. V. Cap. 14. LEON. ALLAT. ad Epist. Socr. pag. 165. JAC. PERIZ. ad AEL. Var. Hist. Lib. III. Cap. 17. Notā 13. TH. GATAK. ad Marc. Anton. 1. laud. HINDENB. in Animadv. ad Mem. Socr. pag. 179.

Pag. 41. *Quis ad servitutem tam nefarie promptus? Melitus, Auditores!*] Novimus id indicio ANDOCIDIS de Myst. pag. 12. 34. ed. Steph. μέλιτος δ' αὖ ἐτοσὶ ἀπήγαγεν ἐπὶ τῇ τελευτῇ Λέοντα, ὡς ὁμῆς ἄπ' αἰῶνος ἔσθαι, καὶ ἀπὸ θανάτου ἐκεῖνον ἀκρίβη. Quod non fugisse postea vidi Cl. D. WYTTENBACH in Annot. ad Eclogas Hist. pag. 403. — Quis autem miretur, Melitum, qui injustissima etiam Tyrannorum mandata exsequi haud recusaverat, qui Tyrannidis adeo turpissimus fuerat assecla & satelles, eundem fuisse, qui Socratem, virum sanctissimum, quem coram se iussa Tyrannorum, summo cum vitae periculo, sprevisse noverat, — qui virum, inquam, studiosissimum verae Libertatis, quae sine jure & legibus nulla est, tanquam Democratiae inimicum reum capitis postulaverit? — Talis scilicet est ista *Melitorum* natio, nunc quoque superstes; & qui res quidem experiundo didicerit humanas, tacitus iterum secum: *Mutato nomine, eadem semper fabula.*

Ibid. *Anyto isti, qui, dum inter vindices Libertatis statoresque restitutae Reip. se cum Thrasybulo censeri gloriaretur, &c. —*] Ubi XENOPH. Hellen. Lib. II. pag. 274. 24. ed. Steph. Theramenis Orationem refert, Anytum inter illos censentis, qui Patriā pelli non debuerant, (— ἐκ αὐτῶν εἶδομαι μοι ὅτι Θερασύβουλον, ὅτε Ἄνυτον, ὅτε Ἀλκιβιάδην φυγαδεύειν. Ἦιδεν γὰρ ὅτι ἔτι γε τὸ ἐντίπαλον ἰσχυρὸν ἔσσοιτο, εἰ τῶ μὲν πλήθει ἡγεμόνες ἱκανοὶ παροργισθῶσιντο) ad istum locum Cl. WYTTENBACH in Ecl. Hist. pag. 404. forte (inquit) *idem est, qui postea Socratis exstitit accusator*: Eundem revera esse, mihi quidem nullum est dubium, neque fuit BARTHELEMIO, cujus de Socrate disputatio

inter eas est utilissimi & elegantis operis partes, quas meditatus & solide scripsit Vir, universae Antiquitatis Graecae peritissimus. De Accusatoribus Socratis agens *Itin. Anach.* Cap. LXVII. haec ait: “*Des richesses considérables, & des services signalés, rendus à l’Etat, plaçoient Anytus parmi les Citoyens, qui avoient le plus de crédit: Il remplit successivement les premières dignités de la République. Zélé Partisan de la Démocratie, persécuté par les 30 Tyrans, il fut un de ceux, qui contribuèrent le plus à leur expulsion & au rétablissement de la Liberté.*” Vera omnia! Verum etiam, quod inter tres Socratis accusatores duo, Anytus & Lycon, homines fuerint in Rep. potentes, qui tertio, Melito Poetâ, vindictae suae atque irarum ministro fuerint usi. “*Deux Accusateurs plus puissants que lui, Anytus & Lycon, le firent servir d’instrument à leur haine.*” Si quis dubitet, PLATONIS testimonio, quamquam id omisit Bartholemius, dicta confirmari possunt: Qui enim *potentes* huic sunt Anytus & Lyco, iidem *δυναστεύοντες* Platoni dicuntur, *Epist. VII. Tomo III. pag. 325. κατὰ δὲ τινὰ τύχην αὐτὸν τὸν ἑταῖρον ἡμῶν Σωκράτη τέτον δυναστεύοντες τινὲς εἰσάγουσιν εἰς δικαστήριον, ἀνοσιωπήτην αἴψαν ἐπιβάλλοντες, καὶ παλίων ἤκιστα Σωκράτη περὶ τήκεσαν.* — Igitur idem ille Anytus, qui exulum Atheniensem ad Phylon dux memoratur a *LYSIA* contra Agoratum pag. 261. quique ab eodem tanquam Magistratus ad testimonium citatur contra Dardanarios (*κατὰ τὸ σιτοπάλων*) pag. 389. — idem ille est, quem turpissima Socratis accusatio ad feram Posteritatem infamavit. Nam, quod cum Thrasylulo & Alcibiade, viris illustribus, eum conjungat Xenophonteus Theramenes, id nemo, in rebus Atticis parumper versatus, mirabitur: Conjunxit etiam *ISOCRATES* in *Exc. adv. Callim.* pag. 375. *καὶ μὴν εἰδὲ τὰδε αὐτὸν λέληθεν, ὅτι Θρασύβουλος καὶ Ἀνυσίος μέγιστον μὲν δυνάμενοι τῷ ἐν τῇ πόλει, πολλῶν δὲ ἀπεσερμημένοι χρημάτων, εἰδότες δὲ τὰς ἀπογραφὰς, ὅμως ἔτολμῶσιν αὐτοῖς δίκας λαγχάνειν, ἔδ’ ἠντιδικακεῖν, ἀλλ’ εἰ καὶ οὐδὲ τῶν ἄλλων μᾶλλον ἑτέρων δυνάμει διαπράττειν, ἀλλ’ ὅν οὐδὲ γε τῷ ἐν ταῖς συνθήκαις, ἔτιον ἔχειν τοῖς ἄλλοις ἀξιοῦσι.* Neque vero hoc eum fugit, *Thrasylulum & Anytum, qui omnium maxime potentia valent in civitate, magnam etiam (sub Tyrannis) rerum suarum fecerunt jacturam, quamvis earum noverint Quadruplatores, tamen non audere eos in jus vocare aut injuriarum meminisse: Namque, etiamsi caeteris in rebus plus efficere & impetrare possint quam reliqui Cives, acquiescunt tamen pactis, sibi quo aequo jure cum aliis vivendum censent.* Fateor, Anytus inter cives fuit Libertatis amantissimos, inter strenuos fortesque Tyrannidis adversarios, & post reditum cum exulibus inter audaces fortunatosque Triginta-virorum oppugnatores; in Civitate fuit potens, dives, popularis, vir denique tum temporis primarius. — Sed quid postea? An ideo minus homo fuit nequam, fordidus, vir-

tutis contemtor, in iram pronus, vindictae cupidus, animum denique habens coriis, in quibus subigendis opificium ipsi erat, foetore & ignobili duritie similem? Πῶς ἂν ἔν, ὃ Ξενοφῶν, τὴν μιαιφάν τῃ βυρσοδέψῃ Ἀνύτῃ γράφοιμεν, καὶ τὸ θεός τοις αὐτοῖς; Auctor ait Ep. 7. inter EPIST. SOCR. pag. 30. Et certe tota haec Epistola, quae Scriptorem prodit in Historiâ illius temporis versatissimum, de Anyto legi meretur. — Tyrannos cum Thrasymbulo debellavit ὁ βυρσοδέψης, & celebratissimae ἀμνησίᾳ, fuit auctor. Quid tum? Quis nostrum ignorat, inter Tyrannorum ofores, proh! saepe nimis! reperiri, qui Tyrannis ipsi nihilo sint meliores? — reperiri, in quorum pectore iste popularis Libertaris, quem prae se ferunt, amor nihil sit nisi mera bilis & insita naturae acerbitas? — Et de ἀμνησίᾳ quidem istâ, cujus observandae auctores Thrasymbulum & Anytum Isocrates laudat, multa dici possent ab hoc loco alieniora: Quantumvis enim illorum aliorumque exulum moderationem post reditum, atque aequitatem, praedicent tum alii, tum PLATO Tomo III. pag. 325. B. (πολλῇ γὰρ ἐχρήσαντο οἱ τότε κατελθόντες ἐπιεικείᾳ) fallax tamen fuit; & quam brevi illa duraverit injuriarum oblivio, vel solae demonstrant Lysiae Orationes contra Eratosthenem, contra Agoratum, pro Mantitheo, pro Polystrato, aliaeque. — Cum Thrasymbulo ab exilio ad Expeditionem, Phyles occupandae causâ susceptam, redierunt Andocides & Callixenus: Et quis hos Oratores cives dicat bonos, viros probos, honestos, famae integros? — Qui Callixeno finis fuerit, scelerato calumniatore dignus, testatur Xenophon. — Et quid demum de ipso judicandum Thrasymbulo, qui, si minus ipse necis auctor, insontes necari sex Duces passus tamen est tacitus & lubens? — Sed de istâ re jam satis dictum supra. Cum Anyto nobis res est; cum Anyto illo, qui falsâ accusatione, sub specie tuendae Democratiae, suas, quas existimabat, injurias ultus est, suis iris contra Virum sanctissimum frena laxavit. Insignem e PLATONIS Menone locum (in quo Dialogo una interloquentium persona noster est Anytus,) Tom. II. Opp. pag. 94. E. laudavit BARTHELEMIUS: Eandem illam potentiam, qua postea in perniciem viri optimi usus est, ibi jactat, minaturque, se (quod Athenis ipse aiebat sibi facillimum) illâ aliquando usurum, ut Socratem dictorum poeniteret. Scriptorem vero *Anacharsidos* fugit altera simultatis & odii causa, quibus Philosophum persequabatur Coriarius, Civitatis princeps; — *spretus, quo Alcibiadem olim deperierat, amor.* — Miror id nemini eorum qui de rebus Socraticis scripserunt (quantum quidem noverim,) fuisse observatum. Auctor nobis est PLUTARCHUS in *Vita Alcib.* Vol. II. pag. 9. ed. Bryan. (Tomo. I. pag. 193. D.) quem locum si quis contulerit cum ATHENAEO Lib. XII. pag. 514. E. de libidine hominis spurcissimi foedoque amore locupletes habebit testes, neque dubitabit, eundem fuisse & Any-

tum Coriarium, Thraſybuli atque Alcibiadis focium & ſodalem, & Demagogum ferociſſimum, Socratis Accuſatorem. — Sed de iſto argumento plura hîc non addemus, latius id & pro dignitate tractaturi in Sermone, qui jam nobis eſt prae manibus, quemque aliquando (ſi Deus vitam & otium dederit) *Lectiõibus* noſtris *Atticis* comitem jungemus *de Calumniatoribus Socratis*; in quo Sermone quae fuerit calumniandi Athenis licentia, quae ad iſtam licentiam vis & ratio effrenatae Democratiae, qui qualesque Socratis accuſatores, quae illorum artes, qui focii, qui adjuutores, veriſſimis, quantum potis erimus, coloribus depingemus.

Pag. 41. *Alcibiadem Critiamque a ſe corruptos Athenis impoſuiſſet.*] Vetus & conſueta erga Praeceptorem eſt accuſatio, ſi diſcipulum habuerit, hominem deinceps nequam & ſceleſtum. Vid. *ATHENAEUM* Lib. V. pag. 220. Et de Critiâ quidem atque Alcibiade ſupra pag. 88. obſervabamus, illorum improbitatem ipſi improbitati argumentum fuiſſe calumniae in Socratem. Multus in illâ diluendâ eſt *XENOPHON* *Ἀπομν.* Lib. I. Cap. 2. §. 12. Critias illi dicitur in *Oligarchiâ* omnium cupidiffimus fuiſſe habendi atque dominandi, idemque maxime violentus & iniuſtus; Alcibiades in *Democratiâ* omnium impotentiffimus, petulantiffimus, & maxime injurius. Tam perverſam fuiſſe utrique naturam ſub formâ Reip. contrariâ, — vel ſola haec ratio probabat, neque alterum Tyrannum ferocem, neque alterum Demagogum protervum, varium, & levem a Praeceptore fuiſſe effectum. Conf. *PLATONEM* in *Conv.* Tomo III. Opp. pag. 215. 216. ubi Alcibiades fatetur, ſe, importuni monitoris impatientem, illius identidem mortem exoptare. Quo etiam modo cum Critiâ conjunctus Alcibiades optimo Magiſtro illuſerit, *AE LIANUS* narrat *Var. Hiſt.* Lib. II. Cap. 13. *Ἦδη δὲ ποιεῖ αὐτὸν ἐρεχελῶν Ἀλκιβιάδης ὁ Κλενίς, ἢ Κελία, ὁ Καλαί-χευ, καὶ κομμῶν ἀκῦται, παρελθόντα εἰς τὸ θίατρον, ἐξεβιάσατο.* — Vid. *Itin. Anach.* d. 1. §. *Socrate, toujours attentif &c.*

Pag. 42. *Oſtendendum, quid obrepens ſenſim ſenſimque valeat — calumniae virus.*] Quae huc pertinent, uno (ut aiunt) verbo exponi nequeunt. Sermonem *de Calumniatoribus Socratis* meditamur quotidie; &, quod hic *πάρρηγον* eſſet, illic ut *ἔργον* pro dignitate materiae elaborari poterit. Igitur, quando hac jam vice de Socrate actum eſt ſatis, tu, amice Lector,

— τοσήμερον ἔχτε κομμῶν.

Διὶ σε πάλιν κλαῦσαι, πάλιν εἰς ἔτος ἄλλο δακρῦσαι.

AR-

ARGUMENTUM DISQUISITIONIS

DE EPISTATIS ac PROEDRIS ATHENIENSIIUM
& DE SOCRATE EPISTATA.

§. I. *Senatus* Quadringentorum, deinceps Quingentorum: *Tribus* πρυτανεύουσα. Quinquaginta Πρυτάνεις. Decem ex illis πρόεδροι, ex his ἑπιστάτης. Alii novem πρόεδροι non-Prytanes, atque ex his iterum ἑπιστάτης. §. II. *CORSINI* sententia de postremis his Novem-viris, *Concionem moderantibus*. *BIAGII* opinio de iisdem ad *Senatum* referentibus. §. III. *Grammaticorum* loca de duplici *Epistatâ*, ac duplici *Proedrorum* numero. §. IV. *HARPOCRATIONIS* corruptus locus ex *Lexico Rhetorico MS.* emendatus. §. V. *BIAGIUS* refellitur. *Gemini Libri Curiales aut Tabulae Civium publicae Athenis*. §. VI. *CORSINI* sententia refellitur. *Antiquorum testimonia de Prytanibus ac Proedris, Concionem Populi moderantibus. Locus DEMOSTHENIS expositus*. §. VII. προβέλευμα, *Senatus Consultum vel Auctoritas*. *Phrases* εἰπεῖν γνώμην, προβέλευν, χρηματίζειν, λόγον προπιθέειν, προπιθεῖν λέγειν, γνώμην ἀποφύνασθαι, γνώμας προπιθέειν, προπιθεῖν vel προγράφειν ἐκκλησίαν, ἐπερέσθαι vel ἐπερωτᾶν τὸ δῆμον, ἐπερέσθαι τῇ γνώμῃ, ὑπὸ χειροτονίαν δέναι, ὑπὸ ψηφίζεσθαι, κ. τ. λ. §. VIII. *Epistatae cum Octo-viris non-Prytanibus officia diversa fuerunt a partibus Epistatae cum Novem-viris Prytanibus. Illorum praecipue fuit praesidere τῇ δίκῃ seu Iudicio publico*. §. IX. εἰσαγγελία, *Judicii publici species. Illam ad Populum inducebant οἱ Πρυτάνεις*. §. X. *POLLUCIS* locus tentatus. *Calumniae in recenti Democratiâ Atticâ favor. Demetrius Phaléreus non fuit Legislator Atheniensium, sed Auctor Commentarii*

rii de Atheniensium Legibus. Heliastarum Collegium.
Qui in Iudiciis Atticis Εισαγωγῆς. §. XI. AÆSCHINES
(qui dicitur) Socraticus ex conjecturâ Hemsterhusii
tentatus. Δέκα στρατηγοὶ universe dicuntur, quamvis octo
aut novem tantum fuerint accusati, sex perierint.
§. XII. Axiochi locus uberius illustratur, & contra
Virum Doctum vindicatur. Tota Accusationis ratio,
Itheramenis & caeterorum calumniatorum artes, Socra-
tis constantia exponuntur. §. XIII. Exitus rei ex
XENOPHONTE & AÆSCHINE SOCRATICO demon-
stratus. §. XIV. ὑπωμοσίαι quid fuerint in Foro At-
tico; quid in Concione Populi. Γραφὴ ὁμόνομων. Πρόεδροι
ἐγκαθέτοι. ὑφιέναι, καθιέναι, ἐγκαθιέναι, ἐγκαταθέσθαι. §. XV.
Recentiori aetate, atque immoderatâ sub Democratiâ,
aere, pretio, malis artibus, ex composito, pro lectis
per sortem, subornati Proedri & Prytanes constituebantur.
§. XVI. Socratis in toto hoc negotio vera laus & gloria.

ERRATA insigniora, quae nostram diligentiam effugerunt.

Pag. 33. initio *Senates* lege *Senatus*.

— 62. l. 20. *quibus Remp.* lege *quibus ad Remp.*

19.10.76

Luzac, Jan

Oratio de Socrate cive publice habita die 21. Februarii 1795, quum
Magistratu Academico abiret Probationes et adnotationes de Socrate ac de
republica Attica, praesertim disquisitio de Epistatis ac Proedris
Atheniensium, et de Socrate Epistate, ad calcem adiectae reperiuntur

Lugdunum Batavorum 1796

Coburg, Landesbibliothek -- Cas A 2190

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11925167-6

VD18 14676583-001